

Vrijheidsbeneming op Maat: opzet en haalbaarheid monitor

Contactgegevens

November, 2021.

Nynke Piepers

npiepers@dsp-groep.nl

06-11892763

Wendy Buysse

wbuysse@dsp-groep.nl

06-24384734

Met medewerking van:

Maud Pluijm en Bram van Dijk

Dit onderzoek is uitgevoerd door DSP-groep, in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

© 2021, WODC, ministerie van Justitie en Veiligheid, auteursrechten voorbehouden.

Inhoud

Afkortingen	5
Samenvatting	6
Summary	10
1 Inleiding	14
1.1 Drie bouwstenen van de stelselwijzing	16
1.2 Programma VOM	18
1.3 Vraagstelling onderzoek monitor	20
1.4 Methodologische verantwoording	22
1.5 Leeswijzer	23
2 Beleidslogica	24
2.1 Inleiding	24
2.2 De beleidslogica: overview	24
2.3 Intermediaire doelen	27
2.4 Algemene kernelementen en mechanismen	27
2.5 Specifieke kernelementen en mechanismen	30
2.6 Procesmatige kernelementen	34
2.7 Conclusie beleidslogica	35
3 Empirische onderbouwing beleidslogica	37
3.1 Algemene onderbouwing	37
3.2 Maatwerk	39
3.3 Cyclische diagnostiek	41
3.4 Doorlopende zorg en ondersteuning	42
3.5 Betrokkenheid van jongere en systeem	44
3.6 Integraal dagprogramma	46
3.7 Beveiliging	46
3.8 Positief leef- en leerklimaat	48
3.9 Mogelijke aanvullende kernelementen en onderbouwing	49

3.10	Conclusie empirische onderbouwing beleidslogica	52
4	Indicatoren en haalbaarheidsonderzoek	54
4.1	Overzicht indicatoren en beschikbaarheid indicatoren	54
4.2	Bronnen indicatoren: beschikbare gegevens en beperkingen	61
4.3	Eerste meting	81
4.4	Conclusie over de indicatoren	89
5	Implementatie en stand van zaken VOM	93
5.1	Stand van zaken implementatie KVJJ	93
5.2	Stand van zaken implementatie FCJ	96
5.3	Nazorg: implementatie regionale werkwijze	98
5.4	Overige ontwikkelingen	100
5.5	Conclusie implementatie	101
6	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	102
6.1	Aanleiding	102
6.2	Beleidslogica achter de stelselwijziging	103
6.3	Indicatoren monitor en beschikbaarheid	106
6.4	Knelpunten en mogelijke oplossingen voor monitoring	108
6.5	Ten slotte	111
	Bijlagen	
	Literatuur	113
	Bijlage 1 Uitgangspunten VOM	126
	Bijlage 2 Methodologische verantwoording	128
	Bijlage 3 Referentielijst beleidslogica	132
	Bijlage 4 Randvoorwaarden voor implementatie en monitoring	133
	Bijlage 5 Uitkomsten dossieronderzoek JJI	137
	Bijlage 6 Kerncijfers eerste meting	141
	Bijlage 7 Samenstelling begeleidingscommissie	143

Afkortingen

3RO	3 Reclasseringsorganisaties
ASR	Adolescentenstrafrecht
BJJ	Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen
DIZ	Dienst Individuele Zaken
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DRP	dynamische risicoprofielen
ESP	Ernstige Sexuele Problematiek
FCJ	Forensische Centra Jeugd
FOBA	Forensische Observatie en Behandelafdeling
VIC	Very Intensive Care
GCOS	Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem
IFM	Intelligente Formulieren Module
Injus	Informatieportal van de Justitiële Informatiedienst
ITA	Individuele Trajectafdeling
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
JR	Jeugdreclassering
JVS	Jeugdvolgsysteem
KPBS	Kinderbescherming BedrijfProcessen Systeem
KVJJ	Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd
LBU	Laag beveiligde unit
LII	Landelijk Informatiesysteem Jeugdstrafrechtketen
LVB	Licht verstandelijke beperking
NGO	Niet gourvermentele organisatie
PI	Penitentiaire Inrichting
PIA	Privacy Impact Assessment
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
RISC	Recidive Inschattingschalen
Ritax	Risicotaxatie instrument
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
S&D	Screening en diagnostiek
SAPROF-YV	Structured Assessment of Protective Factors for violence risk Youth Version
SAVRY	Structured Assessment of Violent Risk in Youth
SKN	Strafrechtketen nummer
STP	scholings- en trainingsprogramma
VIVJJ	Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd
VOM	Vrijheidsbeneming op Maat

Samenvatting

Stelselwijziging Vrijheidsbeneming op Maat

Jongeren en jongvolwassenen die een strafbaar feit plegen of verdacht worden van een strafbaar feit kunnen na tussenkomst van de rechter of rechter-commissaris in een justitiële jeugdinstelling (JJI) worden geplaatst. Om beter aan te sluiten bij de veranderingen in de doelgroep binnen JJI's heeft de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) na een uitgebreide verkenning in 2019 besloten tot een stelselwijziging – genaamd Vrijheidsbeneming op Maat (VOM). De veranderingen betreffen een toename van de “zwaarte” van de doelgroep en de instroom van jongvolwassenen vanwege de invoering van het adolescentenstrafrecht in combinatie met de verminderde instroom in de JJI's. Daarnaast bleef de recidive onder ex-JJI pupillen hoog. Met VOM wordt beoogd dat het verblijf in detentie – de vrijheidsbeneming – beter aansluit op de behoeften van jongeren door het bieden van een passende behandeling, beveiliging en nazorg tijdens detentie. Meer maatwerk moet leiden tot een vermindering van de recidive. Hiervoor worden drie bouwstenen ingezet:

- ① Een efficiënt en effectief proces van plaatsing en screening, en diagnostiek (maatwerk in zorg en beveiliging) dat gericht is op het opstellen van een integraal plan van aanpak voor de jongere.
- ② Kleinschalige voorzieningen justitiële jeugd (KVJJ's): lokale en/of regionale plaatsen waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens een periode van vrijheidsbeneming met een laag beveiligingsniveau.
- ③ Forensische Zorgcentra (FCJ's): een hoog beveiligde setting waarin jongeren met een specifiek zorgprofiel specialistische zorg en beveiliging krijgen.

Voor de implementatie van de stelselwijziging is het programma VOM ingericht. De stelselwijziging moet in 2024 gereed zijn. In 2019 was reeds één KVJJ. De huidige JJI's worden omgevormd tot FCJ's. Dan zijn er in Nederland vijf KVJJ's en vijf FCJ's en is er een betere aansluiting en continuïteit van zorg.

Onderzoek naar een monitor

Het ministerie van JenV wil een monitor inrichten om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en de doeltreffendheid van deze stelselwijziging. DSP-groep heeft in opdracht van het WODC tussen juni 2020 en oktober 2021 onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de stelselwijziging gemonitord kan worden, en wat haalbaar is voor het uitvoeren van een eerste meting.

Het onderzoek bestond uit vier onderdelen. Eerst is de beleidslogica achter de stelselwijziging opgesteld op basis van documentenanalyse en een bespreking in twee rondes met een expertpanel van zeven vertegenwoordigers van verschillende ketenpartners. Ten tweede is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar de onderbouwing van de kernelementen uit de beleidslogica. Ten derde zijn op basis van literatuur en een bespreking met het expertpanel indicatoren opgesteld die aansluiten bij de doelen en kernelementen

uit de beleidslogica. Vervolgens is een haalbaarheidstoets uitgevoerd van deze indicatoren via interviews met beheerders van de bronnen en registratiesystemen, een analyse van een extractie van gegevens uit verschillende bronnen over 2020, en een dossieronderzoek naar de dossiers van 33 jongeren in vijf JJI's en twee dossiers van jongeren in een KVJJ. Tot slot is deskresearch gedaan en zijn enkele interviews gehouden over de stand van zaken van de implementatie. Daarbij geven we de stand van zaken in het najaar 2021 weer.

Beleidslogica als input voor een monitor

De eerste stap in dit onderzoek was het opstellen van een beleidslogica achter de stelselwijziging. Doel van de stelselwijziging is ervoor te zorgen dat de recidive onder justitiële jeugd vermindert, en dan specifiek voor die jongeren bij wie sprake is van vrijheidsbeneming. In het gewijzigde stelsel wordt beoogd met de vrijheidsbeneming beter aan te sluiten bij de behoeften van jongeren met zorg, beveiliging en nazorg. Er wordt dan ook gesproken van vrijheidsbeneming op maat.

In de beleidslogica (en de indicatoren voor de monitor) hebben we de focus gelegd op de beoogde doelen voor de jongeren. Door vrijheidsbeneming op maat wil men de risicofactoren die leiden tot of bijdragen aan crimineel gedrag laten afnemen, de beschermende factoren in stand houden of doen toenemen, en het risico op detentieschade voorkomen.

Om die doelen te bereiken worden de drie eerder genoemde bouwstenen ingezet. Binnen die bouwstenen onderscheiden we een aantal algemene kernelementen: maatwerk, cyclische diagnostiek, doorlopende zorg en ondersteuning en betrekken van jongeren en het sociale systeem. Daarnaast zijn er kernelementen waarvan de uitwerking verschilt tussen een KVJJ en FCJ: beveiliging, integraal dagprogramma en een positief leer- en leefklimaat. Tot slot onderscheiden we een aantal procesmatige kernelementen die voor alle jongeren gelden, zoals nauwe ketensamenwerking, duidelijke regievoering en goede informatie-uitwisseling. Deze kernelementen kunnen ook worden gezien als randvoorwaarden voor de werkzaamheid van de algemene en specifieke kernelementen.

Bij de reconstructie van de beleidslogica stelden we vast dat de invulling en omschrijving van enkele kernelementen nog nader wordt uitgewerkt binnen het programma VOM, en dat nog niet alle kernelementen eenduidig zijn gedefinieerd. Het gaat om doorlopende zorg en ondersteuning – of meer specifiek de transforensische zorg, de cyclische diagnostiek en de relationele beveiliging. De uitwerking van de vrijheidsbeneming op maat is dus nog volop in ontwikkeling. De bevindingen in de praktijk kunnen daarom aanleiding zijn voor aanscherping of bijstelling van de aanpak, hetgeen consequenties kan hebben voor de beschrijving van de (kernelementen in de) beleidslogica in dit onderzoek.

Onderbouwing beleidslogica

De onderbouwing van de kernelementen ligt vooral in het Risk Needs Responsivity (RNR) model, aangevuld met het Good Lives Model. Volgens het RNR model moeten de intensiteit en duur van de behandel-interventie zijn afgestemd op de ernst van de problematiek en het recidiverisico (risicoprincipe), zijn gericht op dynamische factoren die verklarend samenhangen met het delictgedrag (behoefteprincipe) en aansluiten bij de leerbaarheid en motivatie van de jongere en diens systeem (responsiviteitprincipe). Strafrechtelijke interventies waarbij wordt voldaan aan deze drie principes, leiden tot minder recidive dan interventies die alleen een punitief karakter hebben. Naast de algemene onderbouwing van vrijheidsbeneming op maat hebben wij per kernelement de wetenschappelijke literatuur geraadpleegd over de werkzaamheid. Voor de kernelementen die nog nader worden uitgewerkt in het programma, en daarom nog niet eenduidig zijn gedefinieerd, bleek het om die reden lastig om onderbouwing te vinden in de literatuur. Tot slot zijn er ook enkele kernelementen waarvoor in de literatuur geen eenduidige onderbouwing wordt gevonden. Zo heeft fysieke beveiliging op korte termijn een beschermend effect op de maatschappij als daarmee een nieuw delict wordt voorkomen. Op langere termijn hangt vrijheidsbeneming samen met negatieve effecten op recidive.

Aandachtpunten voor de werkzaamheid van de kernelementen

Bij het merendeel van de jongeren is de periode van vrijheidsbeneming kort en het merendeel stroomt uit vanwege het schorsen van de preventieve hechtenis. De korte periode van vrijheidsbeneming en de onzekerheid over de duur ervan bij instroom hebben consequenties voor de werkzaamheid van de kernelementen en voor de in te richten monitor. In die korte periode kan namelijk nauwelijks invloed worden verwacht van de werkzame mechanismen van de kernelementen. De doelrealisatie bij de groep jongeren bij wie de periode van vrijheidsbeneming kort is, is in sterke mate afhankelijk van de interventies die na de vrijheidsbeneming worden ingezet. De doelrealisatie is nadrukkelijk een ketenverantwoordelijkheid.

Een ander aandachtspunt voor de werkzaamheid en voor het inrichten van de monitor is het feit dat ongeveer een derde van de jongeren ouder dan 18 jaar is bij de start van de vrijheidsbeneming. De invulling van de kernelementen is anders voor deze jongvolwassenen en er is een extra ketenpartner – de volwassenreclassering – betrokken bij de risicotaxatie en voor sommigen ook bij de begeleiding na vrijheidsbeneming.

Indicatoren voor monitoring en beschikbaarheid benodigde data

Voor elk van de kernelementen en de doelen hebben we meerdere indicatoren geformuleerd. Ook hebben we enkele kerncijfers bepaald. Vervolgens zijn we nagegaan of gegevens over deze indicatoren beschikbaar zijn in de registratiesystemen van DJI en de Rvdk en de dossiers van JJI's en KVJJ's. We hebben een overzicht gemaakt van beschikbaarheid met behulp van een stoplicht: beschikbaar (groen), deels beschikbaar (oranje) en (nog) niet beschikbaar (rood). We geven een beschrijving van de verschillende bronnen, de beschikbare gegevens en de beperkingen voor het meten van de indicatoren. Voor veel

indicatoren zijn momenteel geen gegevens beschikbaar. Het is op dit moment dan ook nog niet mogelijk om de doelrealisatie van de stelselwijziging te monitoren en ook niet om na te gaan in welke mate mechanismen in gang zijn gezet om die doelen te bereiken. Daarbij merken we op dat een echte nulmeting met betrekking tot de intermediaire doelen en inzet van kernelementen sowieso niet mogelijk is doordat veranderingen in het kader van VOM deels al zijn ingevoerd of nog worden uitgetest. Bovendien worden sommige kernelementen ook reeds in het huidige stelsel toegepast, echter is niet eerder onderzocht in welke mate en of dit conform de uitgangspunten van VOM is. Uit de stand van zaken van de implementatie blijkt dat VOM nog sterk in ontwikkeling is. DJI laat onderzoek uitvoeren naar de pilots in de JJ's voor de omvorming tot FCJ's en monitort de implementatie van de KVJJ's. De resultaten van deze onderzoeken leveren niet alleen inzichten voor de implementatie, maar ook voor mogelijkheden om de stelselwijziging te monitoren. In het rapport doen we meerdere suggesties over wat op korte termijn nodig en haalbaar is om in 2024 over te gaan tot het monitoren van de stelselwijziging.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek was na te gaan op welke wijze de stelselwijziging voor justitiële jeugd – de vrijheidsbeneming op maat – kan worden gemonitord en wat de uitgangspositie is ten aanzien van de stelselwijziging in 2020.

We concluderen dat een effectevaluatie op dit moment niet mogelijk is, omdat er geen goede nulmeting mogelijk is en omdat vrijheidsbeneming voor de meeste jongeren onderdeel is van een langer (justitieel) traject. Vermindering van recidive is daarom niet alleen toe te schrijven aan wijzigingen in de inrichting van de vrijheidsbeneming.

De focus van de monitor van de stelselwijziging kan dus enkel worden gericht op de uitvoering van de kernelementen en de doelrealisatie bij de jongeren op het niveau van de intermediaire doelen (zonder uitspraken te doen over de causaliteit) en rekening houdend met de korte periode van vrijheidsbeneming van de meeste jongeren. De monitor krijgt daarmee eerder het karakter van een procesevaluatie over de uitvoering van de kernelementen en het monitoren van de trend in de beoogde doelrealisatie.

In de komende jaren kan worden gewerkt aan aanpassingen in registratiesystemen en uniformering, heldere definities en het ontsluiten van informatiesystemen voor onderzoek. Daarbij is het zinvol om met de partners die betrokken zijn bij de uitvoering van VOM en de registratie van gegevens (DJI, J&V, WODC en onderzoekers) te bepalen wat haalbaar is op de korte en langere termijn. Het onderzoek laat zien op welke punten nog onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om te kunnen monitoren. Er liggen forse uitdagingen om gegevens vast te leggen voor het monitoren van de stelselwijziging na de implementatie in 2024.

Summary

Implementation of an improved Judicial Youth System

Youngsters and young adults who commit a criminal offence or are suspected of a criminal offence can be placed in a Correctional Institution for Juvenile Offenders (JJI) after the intervention of a judge or examining magistrate. To better align with the changes in the target group within JJIs, the Minister of Justice and Security (JenV) decided, after an extensive exploratory study, in 2019 to make a system change – called Customized deprivation of freedom Tailored Care and Security (VOM). The changes concerned an increase in the “weight” of the target group and the influx of young adults due to the introduction of adolescent criminal law, combined with the reduced influx into JJIs. In addition, recidivism among ex-JJI pupils remained high. VOM aims to ensure that the stay in detention is more in line with the needs of young people by offering tailored care and security during detention and aftercare. More customization should lead to a reduction in recidivism. Three building blocks are used for this:

- ① An efficient and effective process of placement and screening and diagnostics (tailored care and security) to draw up an integrated plan of action for the young person.
- ② Small-scale custodial youth facilities (KVJJs): local and regional places where young people stay as close as possible to their living environment during their time of detention with a low-security level.
- ③ Forensic Care Centres (FCJs): a highly secured setting in which young people with a specific care profile receive specialist care and security.

The VOM program has been set up for the implementation of the system change. The system change should be ready in 2024. In 2019 there was already one KVJJ. The current JJIs will be transformed into FCJs. When that is finished, there will be five KVJJs and five FCJs in the Netherlands. This ensures a better connection and continuity of care.

Research into a monitor

The Ministry of JenV aims to set up a monitor to gain insight into the efficiency and effectiveness of this system change. Commissioned by the WODC, DSP-groep has conducted research between June 2020 and October 2021 into the way in which the system change can be monitored and what is feasible for performing an initial measurement.

The study consisted of four parts. First, we drew up the policy logic of the system change based on document analysis and a two-round discussion with an expert panel of seven representatives from various chain partners. Secondly, a literature study was conducted into the underpinning of the core elements of the policy logic. Thirdly, based on literature and a discussion with the expert panel, indicators have been drawn up that match the objectives and core elements of the policy logic. Subsequently, we carried out a feasibility test of these indicators through interviews with managers of the sources and registration

systems, an analysis of data extraction from different sources for 2020, a file study of 33 young people in five JJIs and two files of young people in one KVJJ. Finally, we carried out desk research and interviewed several people about the implementation status in the autumn of 2021.

Policy logic as input for a monitor

The first step in this research was to draw up a policy logic behind the system change. The system change aims to ensure that recidivism among young offenders decreases, specifically for those subject to detention. The amended system aims to better match the detention with the needs of young people with care, security and aftercare. Hence the term a tailored approach, including tailored care and security.

In the policy logic (and the indicators for the monitor), we focus on the objectives for young people. Tailored care and security aims to reduce the risk factors that contribute to criminal behaviour, maintain the protective factors, and reduce the risk of detention damage.

The three building blocks mentioned above are used to achieve these goals. Within these building blocks, we distinguish several general core elements: customization, cyclical diagnostics, ongoing care and support, and involvement of young people and the social system. In addition, there are core elements whose efficacy differs between a KVJJ and FCJ: security, an integrated day program and a positive learning and living climate. Finally, we distinguish several process-based core elements that apply to all young people, such as close cooperation in the chain, transparent management and good information exchange. These core elements are preconditions for the effectiveness of the general and specific core elements.

During the reconstruction of the policy logic, we established that the interpretation and description of some core elements are still being worked out in more detail within the VOM program and that not all core elements have yet been unambiguously defined. This concerns ongoing care, daytime activities and education – specifically, transforensic³ care, cyclical diagnostics and relational security. The elaboration of the VOM is therefore still a work in progress. Consequently, the findings in practice may give rise to an adjustment of the approach, which may have consequences for the description of the (core elements in the) policy logic in this study.

Underpinning policy logic

The core elements are mainly underpinned by the Risk Needs Responsivity (RNR) model, supplemented by the Good Lives Model. According to the RNR model, the intensity and duration of the intervention must be in line with the seriousness of the problem and the risk of recidivism (risk principle). It must also focus on explanatory factors related to the offence behaviour (need principle) and be in line with the learnability and motivation of the young person and his system (responsiveness principle). Criminal law interventions that

³ Care before, during and after detention.

comply with these three principles lead to less recidivism than interventions that only have a punitive character. In addition to the general substantiation of VOM, we consulted the scientific literature on the effectiveness of each core element. It turned out to be difficult to find substantiation in the literature for the core elements that are still being worked out in more detail in the program and have not yet been clearly defined. Finally, there are also some core elements for which no unambiguous substantiation is found in the literature. For example, physical security has a protective effect on society in the short term if it prevents a new crime. In the longer term, detention is associated with negative effects on recidivism.

Points of attention for the efficacy of the core elements

For most young people, the period of detention is short, and the majority leave because of the suspension of preventive detention. The short period of detention and the uncertainty about its duration upon influx have consequences for the core elements' effectiveness and a monitor. In that short period, hardly any influence can be expected from the active mechanisms of the core elements. Goal achievement among the group of young people whose period of detention is short depends largely on the interventions used after the detention. The realization of the goal is a chain responsibility. Another point of attention for the effectiveness and design of the monitor is that approximately one-third of the target group are older than 18 at the start of their detention. The interpretation of the core elements is different for the young adult, and an extra chain partner – the adult probation service – is involved in the risk assessment and for some in the supervision after their detention.

Indicators for monitoring and availability of required data

We have formulated several indicators for each of the core elements and goals. We have also determined some key figures. We then checked whether data on these indicators are available in the registration systems of DJI and the Council for Child Protection (RvdK) and the files of JJs and KVJJs. We have made an overview of availability using a traffic light: available (green), partly available (orange) and not (yet) available (red). We describe the different sources, the available data and the limitations for measuring the indicators. There are currently no data available for many indicators. Therefore, it is currently not possible to monitor the effectiveness of the system change nor determine the extent to which mechanisms have been set in motion to achieve those targets. In addition, we note that an accurate baseline measurement regarding the intermediate goals and the deployment of core elements is not possible because changes in the context of VOM have already been introduced or are still being tested. In addition, some core elements are already present in the current system, but it has not been investigated before to what extent and whether this is in accordance with the principles of VOM. The status of implementation shows that VOM is still a work in progress. DJI has research carried out into the pilots in the JJs for the conversion into FCJs and monitors the implementation of the KVJJs. The results of these studies provide insights for the implementation and for possibilities to monitor the system change. In our report, we make several suggestions about what is necessary and feasible in the short term to start monitoring the system change in 2024.

Conclusion

This study aimed to determine how the system change for judicial youth – tailored care and security – can be monitored and the starting position for the system change in 2020 can be measured.

We conclude that an effect evaluation is not possible at the moment because a good baseline measurement cannot be performed. In addition, for most young people, detention is part of a longer (judicial) process. Reduction of recidivism is therefore not only attributable to changes in the design of the detention.

The system change monitor can, therefore, only focus on the implementation of the core elements and the achievement of the goals among young people at the level of the intermediate goals (without making statements about causality), and taking into account the short period of detention of most young people. The monitor thus takes on the character of a process evaluation on implementing the core elements and monitoring the trend in the intended goal achievement.

In the coming years, adjustments to registration systems and standardization, clear definitions and opening up information systems for research would be helpful. It is useful to determine with the partners involved in VOM implementation and data registration (DJI, J&V, WODC and researchers) what is feasible in the short and longer term. The study shows where insufficient data is available for monitoring. There are significant challenges to recording data for monitoring the system change after implementation in 2024.

1 Inleiding

In Nederland zitten verdachte of personen die zijn veroordeeld volgens het jeugdstrafrecht en die bij wie sprake is van vrijheidsbeneming in een Justitiële Jeugdinrichting (JJI). Het jeugdstrafrecht wordt toegepast op jongeren die op het moment van het plegen van een delict tussen de 12 en 18 jaar oud zijn. Door de invoering van het adolescentenstrafrecht is het mogelijk geworden ook verdachten van 18 tot 23 jaar te berechten binnen het jeugdstrafrecht. Deze jongvolwassenen kunnen dan ook in een JJI worden geplaatst. De meeste jongeren² die in een JJI verblijven zijn tussen de 14 en 21 jaar. Omdat een straf of maatregel enige jaren kan duren, zijn sommige jongeren ouder dan 23 jaar tegen de tijd dat zij de JJI verlaten (DJI, 2021). Vrijheidsbeneming in een JJI is mogelijk als jongeren een strafbaar feit hebben gepleegd en de (kinder)rechter hier een straf (jeugddetentie) of een maatregel (plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (de zogenaamde PIJ-maatregel)) oplegt. Daarnaast kunnen jongeren er ook preventief worden geplaatst, in afwachting van hun rechtszaak (zie paragraaf 4.3.1 voor de aantallen jongeren per verblijfstitel in 2020).

Drie manieren van vrijheidsbeneming (Dienst Justitiële Inrichtingen z.d.-b)

Preventieve hechtenis

Jongeren kunnen preventief gehecht worden in afwachting van hun strafzaak. Met betrekking tot voorlopige hechtenis van jeugdigen hanteert de rechter het uitgangspunt 'schorsen tenzij'. Dit betekent dat jeugdigen die in het kader van hun voorlopige hechtenis in een JJI worden geplaatst doorgaans verdacht worden van veel en/of ernstige strafbare feiten. De duur van de voorlopige hechtenis varieert. De maatregel eindigt als bijvoorbeeld de wettelijke termijn voor de inbewaringstelling of gevangenhouding afloopt en er geen verlenging wordt gevorderd of bevolen. De voorlopige hechtenis eindigt ook als deze wordt geschorst of opgeheven nadat de uitspraak van de strafrechter onherroepelijk is geworden.

Jeugddetentie

In de leeftijd van 12 tot en met 15 jaar kunnen jongeren door de rechter maximaal een straf van 12 maanden in een justitiële jeugdinrichting opgelegd krijgen. Is een jongere 16 jaar of ouder, dan is de straf maximaal 24 maanden. De tijd die voorafgaat aan de straf die in voorlopige hechtenis is doorgebracht, wordt in mindering gebracht op de duur van de jeugddetentie. Jeugddetentie kan ook worden opgelegd als vervangende straf bij een mislukte taakstraf of bijvoorbeeld bij een onbetaalde geldboete of schadevergoedingsmaatregel. In die gevallen duurt de straf maximaal drie tot vier maanden. Ook 'gijzeling' (artikel 28 WAHV) wegens niet betaalde verkeersboetes wordt incidenteel in een JJI ten uitvoer gebracht. Dit houdt in dat de jeugdige wordt ingesloten in een JJI om hem/haar te dwingen de boete te betalen.

2 In dit rapport gebruik we de term jongeren ook als we de groep jongvolwassenen bedoelen.

PIJ-maatregel

De PIJ-maatregel is een behandelmaatregel voor jeugdigen bij wie er sprake is van een ontwikkelingsstoornis of psychische aandoening. In eerste instantie legt de rechtbank de maatregel op voor de duur van drie jaar, waarvan één jaar voorwaardelijk. Bij een geweldsmisdrijf of zedenmisdrijf kan de maatregel verlengd worden tot vijf jaar, waarbij het laatste jaar voorwaardelijk is. Wanneer er ook sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of een ziekelijke stoornis van de geestesvermogens kan de maatregel nogmaals met twee jaar worden verlengd. De maximale duur van de PIJ-maatregel is zeven jaar, waarvan het laatste jaar weer voorwaardelijk is. Als een jeugdige gedeeltelijk (on)toerekeningsvatbaar wordt geacht, kan een PIJ-maatregel in combinatie met een jeugddetentie worden opgelegd.

Binnen het jeugdstrafrecht domein had zich tussen 2010 en 2015 een aantal ontwikkelingen voorgedaan die aanleiding vormden voor denken over een verandering van het stelsel van vrijheidsbeneming. Vier ontwikkelingen sprongen daaruit (Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, 2018):

1. Er was geruime tijd een daling van het aantal jeugdigen dat instroomt in de justitiële jeuginrichtingen (JJ's).
2. De aard van de doelgroep veranderde. Er leek sprake van een toenemende "zwaarte" van de doelgroep.
3. Op 1 april 2014 trad het adolescentenstrafrecht in werking. Hiermee is het mogelijk geworden om jeugdigen tot 23 jaar onder bepaalde condities te sanctioneren volgens het jeugdstrafrecht.
4. De recidive onder ex-JJ pupillen bleef hoog (60%) (Weijters et al., 2019).

In 2015 is een verkenning gestart om na te denken over een verandering van het stelsel van vrijheidsbeneming. De kernvraag daarbij was: *Hoe organiseren we in de toekomst passende zorg en beveiliging op maat voor justitiële jongeren voor, tijdens en na de detentie die moeten voorkomen dat zij verder afglijden en een criminele carrière opbouwen?*

Alle relevante organisaties (uit de strafrecht keten, de (jeugd)zorg en gemeenten) zijn, samen met wetenschappers en NGO's, intensief betrokken geweest bij de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ). In 2016, 2017 en 2018 zijn diverse proeftuinen, onderzoeken en experimenten uitgevoerd. Op basis van de resultaten van VIV JJ (DGS&B, 2018) heeft de minister voor Rechtsbescherming op 28 juni 2019 het besluit "Meer maatwerk bij vrijheidsbeneming van justitiële jeugdigen" genomen (Kamerstukken 28741, nr 53). Hiermee wil hij investeren in een duurzaam stelsel van vrijheidsbeneming met meer kleinschalige voorzieningen, maatwerk door gerichte screening en differentiatie in beveiligingsniveau en zorgintensiteit. Om de stelselwijziging door te voeren is het programma "Vrijheidsbeneming op Maat" (VOM) in de zomer van 2019 ingesteld.

In het eindrapport VIV-JJ is aangegeven dat "ten behoeve van toekomstig inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van deze aanpak, een uitgebreide monitoring zal worden ingericht". DSP-groep heeft in opdracht van het WODC tussen juni 2020 en oktober 2021 onderzoek uitgevoerd naar de opzet en haalbaarheid van deze monitor.

In deze inleiding beschrijven we eerst de drie bouwstenen van de stelselwijziging (1.1). In de praktijk werd eerst vooral de term stelselwijziging VIV JJ gebruikt. VIV JJ gaat echter over de verkenning van de inrichting van de stelselwijziging. De uitwerking van de aanbevelingen uit die verkenning wordt uitgevoerd met het programma "vrijheidsbeneming op maat" (VOM). Daarom hanteren we in dit rapport deze term, die sinds het programma VOM ook meer is ingeburgerd. In 1.2 beschrijven we vervolgens het Programma VOM. In paragraaf 1.3 en 1.4 geven we respectievelijk de vraagstelling en de methodologische verantwoording weer.

1.1 Drie bouwstenen van de stelselwijziging

Op basis van de verkenning VIV JJ zijn drie bouwstenen ontwikkeld die de basis vormen voor de inrichting van het nieuw stelsel (DGS&B, 2018). Met een aanpak voor jongeren in detentie die beter aansluit bij wat zij echt nodig hebben aan behandeling, beveiliging en nazorg wil het Programma VOM minder herhaling van strafbare feiten, zodat jongeren hun leven weer goed kunnen voortzetten. Meer maatwerk moet leiden tot een vermindering van recidive. Met een vermindering van recidive wordt de samenleving veilig(er) (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-c).

De drie bouwstenen zijn:

5. Een efficiënt en effectief proces van plaatsing en **screening en diagnostiek** (maatwerk in zorg en beveiliging), gericht op het opstellen van een integraal plan van aanpak ten behoeve van de jongere.
6. Lokale en/of regionale plaatsen waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens de periode van vrijheidsbeneming, met een laag beveiligingsniveau (**Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd (KVJJ** ³)).
7. **Forensisch Centra Jeugd**⁴ (FCJ) waarin jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen.

Screening en diagnostiek (S&D) wordt voor drie doelen ingezet: het strafproces, risicomanagement en het indiceren van behandelinterventies (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, 2020). Middels screening wordt inzicht verkregen in de problematiek en eventuele risico's die meewegen in de plaatsing van de jongere in de KVJJ of FCJ (Poppens & Meijers, 2019). Vervolgens wordt screening en diagnostiek ingezet ten behoeve van, enerzijds, het strafproces en anderzijds voor het opstellen van een integraal plan van aanpak dat aansluit bij het zorg- en beveiligingsniveau van de individuele jongeren (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, 2020). Diagnostiek is een doorlopend proces waarbij continue de zorgbehoefte, beveiligingsnoodzaak en het perspectief van de jongere wordt bekeken

³ In eerdere documenten is sprake van KV. In november 2020 heeft de Kleinschalige Voorziening een naamsverandering ondergaan. Zij heten voortaan Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd (KVJJ).

⁴ Als werktitel werd in de verkenning vivjj "landelijk specialistische voorziening" gebruikt. In het programma VOM, dat is ingericht om de stelselwijziging te implementeren is deze term gewijzigd in Forensische Centra Jeugd. In deze rapportage sluiten we aan bij de terminologie uit het programma VOM.

en vastgelegd in een integraal plan van aanpak (Poppens & Meijers, 2019). Door deze cyclische diagnostiek is het mogelijk om ook gedurende de periode van vrijheidsbeneming op- of af te schalen in de beveiliging binnen de KVJJ of FCJ en de jongere van een KVJJ naar een FCJ over te plaatsen of vice versa.

De **KVJJ** kenmerkt zich als 1) zo lokaal al mogelijk, 2) kleinschalig, 3) variatie in zorg en mate van beveiliging, 4) uitvoeren van S&D gericht op het opstellen van maatwerkarrangementen en 5) lokale ketensamenwerking (Van Alphen et al., 2015). De KVJJ is bouwkundig een laag beveiligde setting, waarbij jongeren de mogelijkheid hebben zo veel mogelijk in de buurt van hun eigen leefomgeving te worden geplaatst zodat het individuele traject samen met de jongere (verder) vorm en inhoud krijgt vanuit regionale aanbieders van zorg, onderwijs en/of dagbesteding (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, 2021). In de KVJJ wordt een individuele benadering gehanteerd.

De **FCJ** is een bouwkundig hoog beveiligde setting waar jongeren worden geplaatst op grond van een preventieve hechtenis, vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel die een hoge(re) mate van specialistische en geïntegreerde behandeling en/of hoge(re) mate van beveiliging nodig hebben (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, 2021). Binnen de FCJ is op- en afschaling binnen verschillende woonafdelingen mogelijk en zijn specialistische woonafdelingen voor jongeren met specifieke zorgbehoeften. In de FCJ wordt ingezet op het leveren van maatwerk voor iedere jongere en is het programma dat iemand volgt niet gekoppeld aan de woonafdeling, maar afgestemd op het individu. Dit betekent dat er sprake is van een divers en flexibel aanbod van zorg, dagbesteding en differentiatie (Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, 2018). Bij plaatsing in een FCJ gaan jongeren eerst naar een basisafdeling. Hier wordt screening en diagnostiek verder verdiept. Op basis daarvan wordt bepaald welk aanbod het best passend is en naar welke leefgroep (intern of extern) de jongeren het best doorstroomt en welke behandeling geïndiceerd zijn. In de FCJ komen reguliere afdelingen en specialistische afdelingen. Daarnaast komt een laag beveiligde unit (LBU) ten behoeve van de resocialisatie doelstelling.

In beide instellingen (KVJJ en FCJ) wordt zoveel mogelijk aangesloten bij (beschermende factoren uit) de leefwereld van de jongeren en continuïteit in de behandeling (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, 2021). Hierbij draait het om het leveren van maatwerk en continuïteit van trajecten. Veiligheid en een veilige omgeving zijn hierin belangrijke randvoorwaarden. In het eindrapport VIV JJ zijn contra-indicaties en afwegingen opgenomen voor het plaatsen van jongeren in een KVJJ. De algemene uitgangspunten zijn dat in de FCJ jongeren met ernstiger problematiek worden geplaatst, zwaarder gestraften en jongeren die vanwege juridisch procedurele redenen niet in een KVJJ kunnen worden geplaatst. In het kader van het Programma VOM worden de criteria nader onderzocht. Deze criteria zijn in het kader van het Programma VOM (zie 1.2) aangepast (zie 5.1 voor de aangepaste criteria).

1.2 Programma VOM

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft de opdracht gekregen van het ministerie van Justitie en Veiligheid om de vrijheidsbeneming op maat te implementeren. Het programma VOM bestaat uit vier projecten (Dienst Justitiële Inrichtingen, z.d.-c).

Het gaat onder andere om het invoeren van twee nieuwe modaliteiten: de KVJJ en het FCJ. Het Programma VOM is hiertoe in de zomer van 2019 opgezet. Het doel van dit programma is een optimale bijdrage leveren aan een succesvolle invoer van de stelselwijziging justitiële jeugd, en hiermee te werken aan recidivevermindering en een effectieve inzet van het jeugdstrafrecht. Zo wordt ervoor gezorgd dat de jongere zijn of haar leven weer goed kan voortzetten. Er wordt ingezet op een aanpak die nog meer is toegespitst op wat de jongere nodig heeft (maatwerk) op het gebied van behandeling, beveiliging en (na)zorg. De planning is dat in 2024 het nieuwe justitiële jeugdstelsel gereed is.

1. FCJ

Dit project onderzoekt en beschrijft wat een FCJ doet, hoe in een FCJ zorg, beveiliging en dagbesteding kunnen worden vormgegeven en hoe de huidige JJI's kunnen omvormen tot een FCJ. De invoering van differentiaties in zorg en beveiliging is een belangrijk onderdeel. In verschillende pilots op de JJI's wordt daar onderzoek naar gedaan.

2. KVJJ

Dit project zorgt voor een productbeschrijving voor de KVJJ. In de productbeschrijving staat beschreven wat een KVJJ precies inhoudt en welke (beleids)kaders van toepassing zijn. Daarnaast begeleidt en faciliteert dit project de bij realisatie en implementatie van de nieuwe KVJJ's en ontwikkelt het landelijke kaders voor de KVJJ 's.

3. Beleidsontwikkeling

Voor de stelselwijziging moet op diverse terreinen nieuw beleid worden ontwikkeld of moet het huidige uitvoeringsbeleid worden aangepast. Dit is nodig op vijf thema's: screening en diagnostiek, behandeling en interventies inclusief basismethodiek, orthopedagogische leefklimaat inclusief differenties en dagprogramma, transforensische zorg en veiligheid. Dit project loopt daarmee parallel aan de projecten voor de opstart van de nieuwe KVJJ's en de omvorming van JJI tot FCJ.

Uitgangspunt is de vraag hoe de optimale behandeling en begeleiding van de justitieel geplaatste jongeren op een toekomstbestendige wijze en met oog voor recidivevermindering kan worden vormgegeven. Het project levert in fasen businessvoorstellen op die uiteindelijk worden uitgewerkt tot een integraal beleidsadvies. Ook wordt de Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen (Bjj) met het wetsvoorstel Herziening tenuitvoerlegging jeugdsancties aangepast. Met dat wetsvoorstel wordt onder meer beoogd de interne rechtspositie KVJJ en de doorontwikkeling van JJI naar FCJ te regelen.

4. Transitie

Dit project heeft als opdracht om alle bedrijfsmatige randvoorwaarden in te vullen die nodig zijn voor de transitie van het oude justitiële jeugdstelsel naar het nieuwe. Daarbij valt te denken aan de nodige randvoorwaarden rondom personeel, informatievoorziening, technologie, organisatie, financiën, capaciteit en plaatsing, huisvesting, beveiliging en wet- en regelgeving.

De projecten werken tegelijkertijd aan (beleids)ontwikkeling in de KVJJ's en de huidige vijf JJI's, waaronder de Rijks JII met drie locaties⁵. Aan elk project is een portefeuillehouder gekoppeld voor de inhoudelijke sturing en link met de uitvoering. Tevens is er een overkoepelende programmamanager.

Figuur 1.1 Overzicht projecten Programma VOM

Portefeuillehouder FCJ JJI Directeur	Portefeuillehouder Beleidsontwikkeling Voorzitter Inhoudelijk Directeuren Overleg	Portefeuillehouders KVJJ Bestuurders KVJJ aanbieder		Portefeuillehouders Transitie Directeuren DIZ en FHI
Project FCJ's	Project Beleidsontwikkeling	Project KVJJ's		Project Transitie
Teylingereind	Werkgroepen VOORT	KVJJ A'dam	KVJJ Zuid	Personeel Capaciteit Financiën ICT IV Plaatsing Huisvesting Wetgeving
Lelystad	Werkgroep Beleid	KVJJ Den Haag	KVJJ Noord	
Rijks JJI: Den Hey-Acker De Hunnerberg De Hartelborgt		KVJJ R'dam		

Bron: Handboek VOM (2021), p. 11

In juni 2020 is een handboek VOM opgesteld voor nieuwe medewerkers, collega's en ketenpartners. De uitgangspunten die van belang zijn bij de invoering van de stelselwijziging, de visie en uitwerking van die visie zijn opgenomen in het handboek. In maart 2021 is de uitwerking van de visie aangepast en hebben de projecten van VOM een update gekregen. Het handboek is een groeidocument dat wordt aangevuld als er relevante nieuwe ontwikkelingen zijn. In bijlage 1 zijn de uitgangspunten uit het handboek weergegeven.

De implementatie van de KVJJ's en de pilots voor het omvormen van de JJI's naar FCJ's worden geëvalueerd (zie 5.1 en 5.2). Deze onderzoeken zijn gericht op de implementatie. De resultaten zijn input voor de stelselbrede monitor uit onderhavig onderzoek.

⁵ Op 20 september 2021 heeft de minister de kamer geïnformeerd over het openen van een vierde locatie van RJI "Horsterveen" op het terrein van PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel. Deze locatie is tijdelijk tot in het voorjaar van 2023 de nieuwbouw van Teylingereind volledig beschikbaar is.

1.3 Vraagstelling onderzoek monitor

De probleemstelling van het onderzoek was:

Op welke wijze kan de stelselwijziging Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd worden gemonitord?

Wat is de uitgangspositie ten aanzien van de stelselwijziging in 2020?

De probleemstelling van het onderzoek is vertaald in onderzoeksvragen die in te delen zijn naar drie onderdelen:

1. opstellen van de beleidslogica achter de onderdelen van de stelselwijziging of met andere woorden van de vrijheidsbeneming op maat;
2. opstellen van indicatoren ten behoeve van monitoring;
3. haalbaarheidsonderzoek en o-meting van de indicatoren.

Per onderdeel van het onderzoek zijn onderzoeksvragen geformuleerd.

Met betrekking tot de beleidslogica zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Welke doelen worden met de stelselwijziging VIV JJ nagestreefd?
2. Welke beleidslogica ligt aan de stelselwijziging ten grondslag?
3. In hoeverre is er (internationale) empirische ondersteuning voor de beleidslogica?
4. Zijn in de literatuur werkzame mechanismen/elementen ten aanzien van de vrijheidsbeneming van justitiële jeugd te vinden, die niet in de stelselwijziging aanwezig zijn en daar mogelijk wel in opgenomen kunnen worden voor een beter doelbereik?
5. Worden neveneffecten van de stelselwijziging verwacht en zo ja, welke?
6. Wat zijn de plannen en verwachtingen ten aanzien van de implementatie/uitvoering van de stelselwijziging VIV JJ? Welke partijen zijn betrokken en wat is (globaal) hun rol? Op welke termijn is (intermediaire) doelrealisatie van (onderdelen van) de stelselwijziging te verwachten?

Met betrekking tot de indicatoren ten behoeve van monitoring zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

7. Met welke kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren kan worden nagegaan:
 - of de stelselwijziging VIV JJ wordt uitgevoerd zoals beoogd?
 - of de beoogde werkzame elementen/mechanismen in gang worden gezet?
 - of de nagestreefde (intermediaire) doelen worden bereikt (doelrealisatie) door de stelselwijziging (doeltreffendheid)?
8. Worden deze indicatoren reeds vastgelegd? Zo ja, door welke organisaties en in welke databases? Hoe? Zijn de indicatoren betrouwbaar en valide? Zijn zij periodiek te ontsluiten? Hoe? Is er enige zekerheid dat de indicatoren ook in de toekomst beschikbaar zullen zijn? Zijn er indicatoren die alsnog zouden moeten worden geregistreerd? Zo ja, welke? Door wie?

9. Op welk(e) moment(en) is het zinvol om welke indicatoren te meten gezien de beoogde termijnen van uitvoering/doelrealisatie van de stelselwijziging?

Met betrekking tot een nulmeting van de indicatoren zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd

10. Hoe is de situatie ten aanzien van de indicatoren (zie onderzoeksvraag 7) op dit moment (2020)?

Afbakening van het onderzoek

Met een stelselbrede monitor wil het ministerie enerzijds nagaan of de doelen die met vrijheidsbeneming op maten worden beoogd worden bereikt en anderzijds in welke mate de kernelementen van vrijheidsbeneming op maat worden toegepast. Dit heeft dus een dubbel doel: enerzijds de doeltreffendheid en anderzijds de doelmatigheid.

In dit onderzoek ligt de focus op de doelrealisatie bij de jongeren. Met de stelselwijziging wordt beoogd om met meer maatwerk de recidive bij jongeren bij wie sprake is van vrijheidsbeneming te verminderen. We leggen de focus op wat de doelen bij de jongeren zijn en koppelen dit aan de inzet van de kernelementen bij de jongeren.

In de documentatie over de stelselwijziging zijn voor inrichting van het nieuwe stelsel vijf doelen gesteld (Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, 2018):

1. De jeugdigen op de juiste plek: jeugdigen worden gescreend om het zorg- en beveiligingsniveau te bepalen.
2. Kwalitatief goede zorg gericht op de veiligheid van de samenleving: jeugdigen krijgen zorg gericht op risicofactoren en beschermende factoren.
3. Goede aansluiting van de forensische zorg op de reguliere zorg: jeugdigen doorlopen een integraal traject vóór, tijdens en na de vrijheidsbeneming.
4. Sluitend netwerk van ketenpartners: jeugdigen krijgen de hulp die nodig is door samenwerking van ketenpartners⁶. Gezonde elementen in de leefomgeving van de jongere worden ingezet.
5. Flexibiliteit wat betreft omvang en capaciteit.

Van deze vijf doelen hebben de laatste twee betrekking op de inrichting, de organisatie en het proces van het stelsel en niet zozeer op wat men wil bereiken met een andere invulling – meer maatwerk- van de vrijheidsbeneming bij de jongeren. De doelen voor de inrichting en de organisatie en het proces van het stelsel zijn geen onderdeel van dit onderzoek. Deze doelen worden onderzocht in aparte onderzoeken naar de KVJJ's en FCJ's (zie hoofdstuk 5). Zij onderzoeken hoe de bouwstenen van VOM in de praktijk worden uitgevoerd. De eerste drie doelen hebben betrekking op werkzame elementen met welke men wil bereiken dat jongeren minder recidiveren. Deze nemen we mee in de reconstructie van de beleidslogica.

⁶ Onder ketenpartners worden in ieder geval de volgende partijen verstaan: justitiële partners, gemeenten, onderwijs en (jeugd)hulpaanbieders.

De focus van dit onderzoek ligt dus in het opstellen van indicatoren voor een monitor die inzichtelijk maakt in welke mate de vrijheidsbeneming op maat voorkomt dat jongeren opnieuw strafbare feiten plegen en in welke mate jongeren perspectief hebben om hun leven voort te zetten (i.e. doeltreffendheid). Het bereik van deze doelen kan vervolgens in verband worden gebracht met de kosten (i.e. of op efficiënte wijze doelen worden behaald, de doelmatigheid). Dit onderzoek beperkt zich tot indicatoren voor de doeltreffendheid. In een uitgebreider monitor kunnen vervolgens ook indicatoren voor de kosten (de doelmatigheid) worden opgenomen.

De maatschappelijke impact van een verminderde recidive is een veilige(r) samenleving. Dit wordt in kaart gebracht met behulp van de recidivemonitor van het WODC. De indicatoren uit dit onderzoek kunnen gekoppeld worden aan recidive. We formuleren geen aparte indicatoren voor een veiliger samenleving in dit onderzoek.

1.4 Methodologische verantwoording

Om de vragen over de beleidslogica te beantwoorden zijn de doelen die met vrijheidsbeneming op maat worden beoogd geëxpliciteerd en met welke (kern)elementen (op welke manier) VOM deze doelen wil bereiken. Daartoe hebben we deskresearch uitgevoerd en vier interviews gevoerd met de betrokken projectleiders bij het ministerie van J&V en DJI. De beleidslogica is voorgelegd aan een expertpanel bestaande uit vertegenwoordigers van het programmateam VOM, de Academische Werkplaats RisicoJeugd (AWRJ), de Zittende Magistratuur (ZM), het Beleidsoverleg Nazorg, Openbaar Ministerie (OM), Ministerie van J&V en RvdK (zeven panelleden) (zie bijlage 2 voor een beschrijving van de samenstelling van het expertpanel en de werkwijze).

Om te onderzoeken of er empirische ondersteuning is voor de werkzaamheid van de kernelementen hebben we een literatuuronderzoek uitgevoerd met de focus op meta-analyses over de effecten van vrijheidsbeneming op jongeren, aangevuld met literatuur die door de begeleidingscommissie is aangedragen (zie bijlage 2 voor een nadere omschrijving van het literatuuronderzoek).

Op basis van de deskresearch en het literatuuronderzoek en een online focussessie met het expertpanel hebben we indicatoren opgesteld die aansluiten bij de doelen en de kernelementen uit de beleidslogica. Vervolgens hebben we op basis van deze indicatoren zeven gesprekken gehouden met respondenten van het WODC, DJI, RvdK, ministerie van J&V, JJI's en KVJJ over beschikbaarheid van de indicatoren in registratiesystemen en dossiers (zie bijlage 2 voor de opzet van de gesprekken).

Om na te gaan of de indicatoren in registratiesystemen of dossiers beschikbaar zijn, hebben we interviews gehouden met respondenten die zicht hebben op de bronnen waarin indicatoren mogelijk zijn vastgelegd. Tevens hebben we dataextractie opgevraagd uit JVS en het LIJ. Om een check te doen op volledigheid en

validiteit van de data hebben we een extractie opgevraagd uit twee registratiesystemen: het Jeugdvolgsysteem (JVS) van DJI en het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) via het Kinderbescherming BedrijfsProcessen Systeem (KPBS) van de Rvdk (zie bijlage 2 voor een beschrijving van de extracties en de werkwijze).

Om te toetsen of in de dossiers/perspectiefplannen en/of plan van aanpak van de KVJJ's informatie beschikbaar is over de indicatoren is een steekproef getrokken van jongeren die het laatste half jaar van 2020 zijn ingestroomd in een JJI of KVJJ. Per JJI zijn 5 tot 7 jongeren in de steekproef opgenomen. De totale steekproef betrof 33 jongeren (zie bijlage 2 voor een beschrijving van de steekproef en de aanpak van het dossieronderzoek).

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 presenteren we de beleidslogica. De onderbouwing uit de literatuur voor de kernelementen beschrijven we in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden de indicatoren voor de monitor gepresenteerd en de resultaten van de haalbaarheidstoets naar de beschikbare gegevens voor de indicatoren. In hoofdstuk 5 geven we een beschrijving van de implementatie van het programma Vrijheidsbeneming op Maat en de stand van zaken van de implementatie. We sluiten het rapport af met samenvattende conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 6.

In de bijlagen is de bronnenlijst van de document- en literatuurstudie opgenomen, zijn de uitgangspunten van VOM, een methodologische verantwoording, een referentielijst van de beleidslogica, randvoorwaarden voor implementatie en monitoring, de uitkomsten van het dossieronderzoek in de JJI's en kerncijfers van de eerste meting weergegeven.

Voor het onderzoek is een begeleidingscommissie (met vertegenwoordiger van het ministerie van JenV, projectbegeleider van het WODC, externe wetenschappers en een onafhankelijk voorzitter) ingesteld. De samenstelling van de begeleidingscommissie is weergegeven in bijlage 7.

2 Beleidslogica

2.1 Inleiding

In de constructie van de beleidslogica hebben we de doelen op het niveau van de jongeren geformuleerd en vervolgens de kernelementen van de drie bouwstenen van vrijheidsbeneming op maat: screening en diagnostiek, de KVJJ en de FCJ. Aan elk van de drie bouwstenen liggen kernelementen ten grondslag.

Kernelementen zijn identificeerbare onderdelen van een interventie die op zichzelf of in samenhang met andere elementen van invloed zijn op het (intermediaire) doel (Spanjaard et al., 2015). Hoe deze kernelementen bijdragen aan het realiseren van de (intermediaire) doelen wordt beschreven via **mechanismen**. Daarnaast is er een aantal **randvoorwaarden** of condities onder welke de mechanismen tot de beoogde (intermediaire) doelen leiden.

De beleidslogica is opgesteld op basis van de analyse van de documenten die ten grondslag liggen aan de stelselwijziging en het programma VOM. Deze is vervolgens in twee rondes voorgelegd aan een panel bestaande uit vertegenwoordigers van ketenpartners en in een gesprek met vertegenwoordigers van JJJ en KVJJ. Op grond van hun commentaar is de beleidslogica bijgesteld (zie methodologische verantwoording in bijlage 2).

Op basis van de reacties van de ketenpartners en de interviews werd ook duidelijk dat de bouwsteen screening en diagnostiek geen losstaande bouwsteen is, maar van toepassing is vanaf het moment dat een jongere wordt aanhouden tot een jongere weer vrij komt. Ook binnen de KVJJ en de FCJ vindt diagnostiek plaats. Ook werd duidelijk dat sommige kernelementen binnen de KVJJ en FCJ vergelijkbaar zijn, maar net iets anders omschreven. Sommige kernelementen worden nog verder uitwerkt in de pilots in het kader van het programma VOM. De evaluaties van de implementatie en de ervaringen in de praktijk met de kernelementen kunnen leiden tot een verder aanscherpen van de omschrijving van een kernelement of mechanisme.

2.2 De beleidslogica: overzicht

In figuur 2.1 hebben we de kernelementen en de doelen van vrijheidsbeneming op maat schematisch weergegeven. Centraal staan maatwerk, cyclische diagnostiek, doorlopende zorg en begeleiding en het betrekken van de jongeren en het systeem. Deze kernelementen gelden voor het hele stelsel. Zij zijn van toepassing op elk van de drie bouwstenen. We noemen die algemene kernelementen.

Daarnaast zijn er drie kernelementen die anders worden ingevuld in de KVJJ en de FCJ. Het (doorlopend) integraal dagprogramma, de beveiliging en het positieve leef- en leerklimate krijgen anders vorm en

werken anders binnen de laag beveiligde KVJJ dan binnen de hoger beveiligde FCJ. We noemen dit specifieke kernelementen (in figuur 2.1. lichtblauw gekleurd).

En tenslotte onderscheiden we enkele kernelementen die niet zo zeer betrekking hebben op de vrijheidsbeneming van de individuele jongeren, maar op het proces van vrijheidsbeneming van alle jongeren. We noemen dit procesmatige kernelementen. Zij zijn een voorwaarde voor het in gang zetten of realiseren van andere kernelementen (in figuur 2.1 oranje gekleurd). Tot slot zijn er ook randvoorwaarden (zoals voldoende middelen en capaciteit). De vraag die we hierbij stellen, is of het gaat om kernelementen van het nieuwe stelsel of om randvoorwaarden. We hebben deze elementen wel in de beleidslogica opgenomen, omdat monitoring van deze elementen nodig is om vast te kunnen stellen of de vermeende werkzaamheid van de algemene en specifieke kernelementen in gang is gezet en of de doelrealisatie is toe te schrijven aan de kernelementen van het nieuwe stelsel.

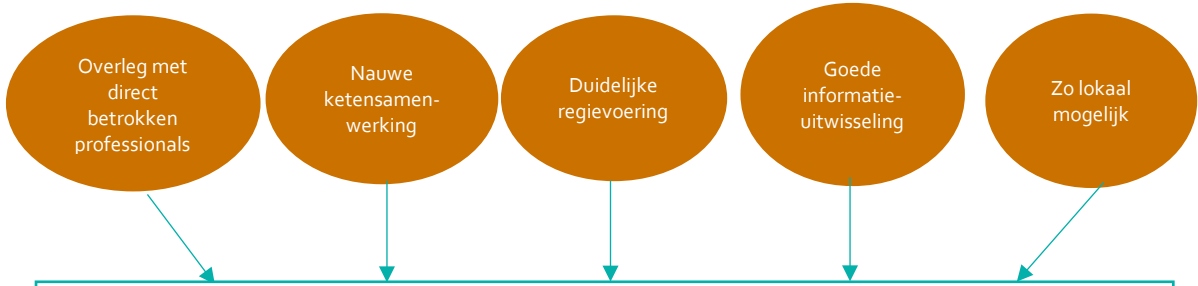
Voor de implementatie en de werkzaamheid van de kernelementen zijn verschillende randvoorwaarden van belang. Deze zijn door leden van het expertpanel genoemd en in de documenten over het VOM. Ze vormen geen onderdeel van de beleidslogica. Zij zijn wel randvoorwaarde voor de werkzaamheid van de kernelementen en kunnen een verklaring zijn waarom kernelementen niet worden toegepast zoals beoogd. Deze randvoorwaarden kunnen verklaren waarom bepaalde mechanismen (nog) niet werken of nog niet leiden tot de doelrealisatie. Om die reden hebben ze we in bijlage 4 opgenomen. Ze kunnen worden gebruikt bij een procesevaluatie.

In de volgende alinea's werken we de onderdelen van de beleidslogica verder uit.

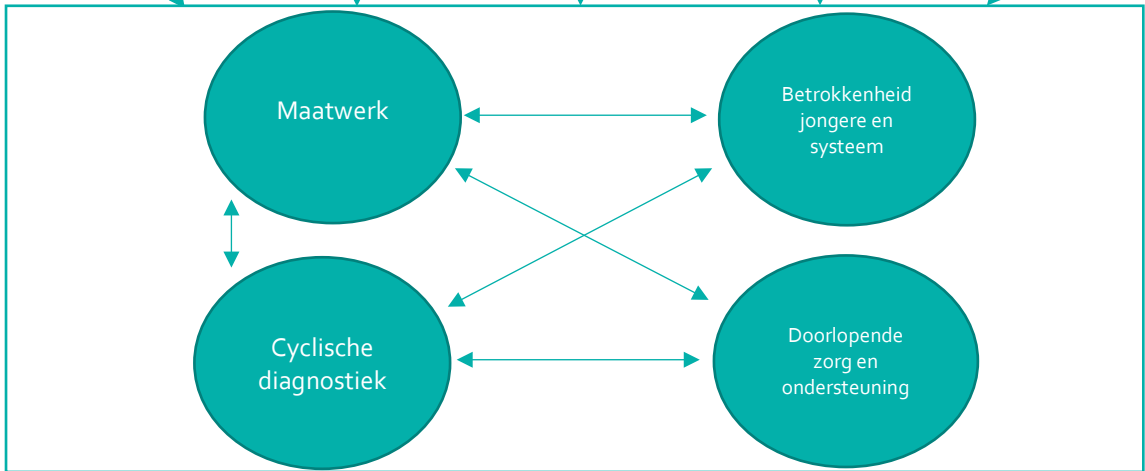
Gehanteerde definities

- Doelen: de beoogde lange(re) termijn doelen van de stelselwijziging.
- Intermediaire doelen: de korte(re) termijn doelen, die als noodzakelijke tussenstap dienen om te komen tot de einddoelen.
- Kernelementen: de identificeerbare onderdelen van een interventie die op zichzelf of in samenhang met andere elementen van invloed zijn op het (intermediaire) doel.
- Mechanismen: de verklaring voor hoe een kernelement tot een (intermediair) doel leidt.
- Randvoorwaarden: de condities waaronder mechanismen van kernelementen tot (intermediaire) doelen leiden.

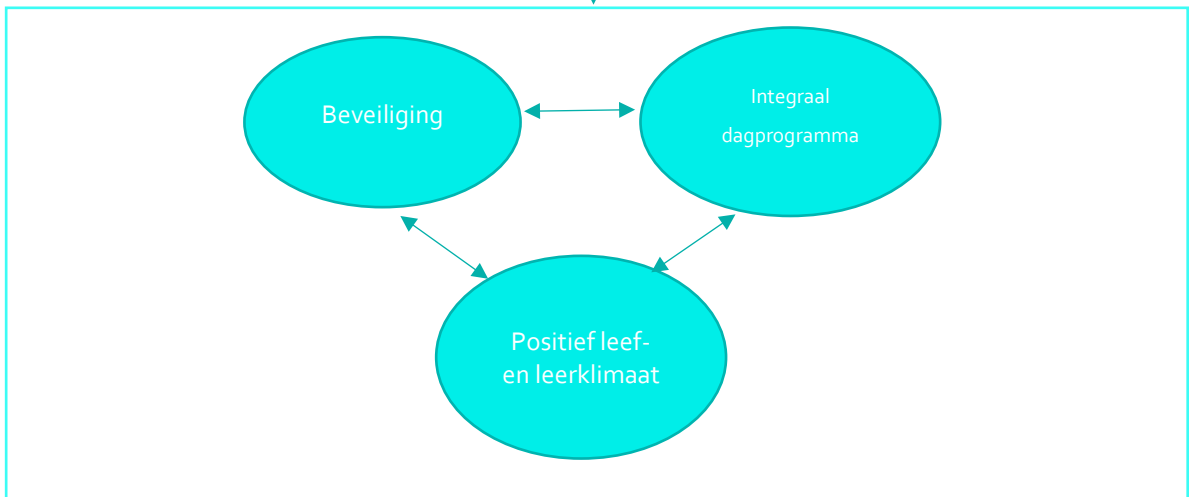
Procesmatige

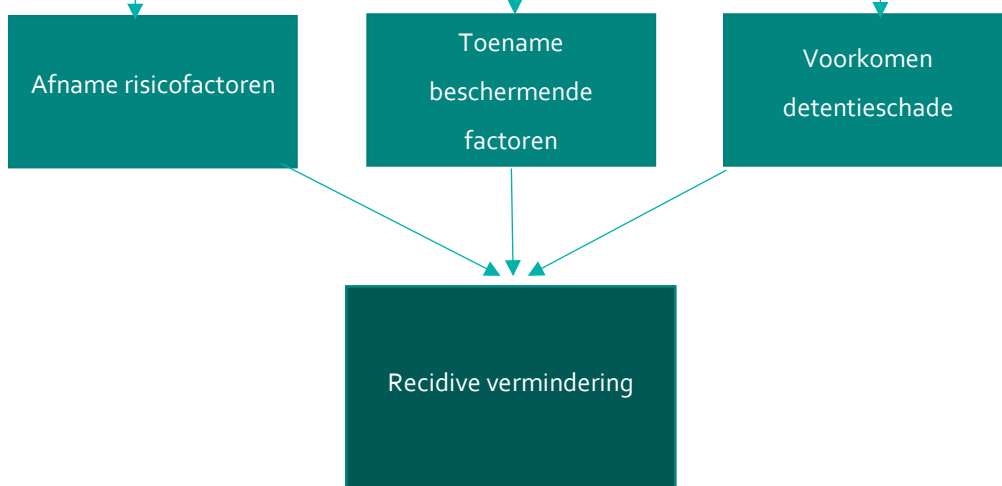
Algemene kernelementen

Specifieke kernelementen

(intermediaire) doelen

2.3 Intermediaire doelen

Met de vrijheidsbeneming op maat worden op het niveau van de jongeren de volgende doelen beoogd:

- ③ Afname van risicofactoren die leiden tot/ bijdragen aan crimineel gedrag.
- ③ Toename van beschermende factoren ter preventie van crimineel gedrag.
- ③ Voorkomen van detentieschade.

Het bereiken van deze doelen moet ervoor zorgen dat de recidive vermindert.

Toelichting op het doel detentieschade voorkomen

Het voorkomen van detentieschade staat niet expliciet als doel geformuleerd in de documenten over de stelselwijzing. In het handboek VOM wordt het wel genoemd als uitgangspunt. Op basis van de input van het panel en interviews met vertegenwoordigers van JJI en KVJJ en het literatuuronderzoek hebben we dit doel toegevoegd. Detentieschade wordt voorkomen door maatwerk. Verondersteld wordt dat door de inzet van interventies gericht op risicofactoren en beschermende factoren en deze zoveel mogelijk te laten doorlopen, het welzijn van jongeren tijdens detentie wordt bevorderd en detentieschade kan worden beperkt. Uiteindelijk moet de vrijheidsbeneming zorgen voor een afname in de behoefte aan zorg en afname van het veiligheidsrisico, om op lange termijn recidive van de jongeren te voorkomen.

2.4 Algemene kernelementen en mechanismen

De hieronder beschreven kernelementen en bijbehorende mechanismen zijn van toepassing op alle drie de bouwstenen:

1. Een efficiënt en effectief proces van plaatsing en **screening en diagnostiek** (maatwerk in zorg en beveiliging), gericht op het opstellen van een integraal plan van aanpak ten behoeve van de jongere.
2. Lokale en/of regionale plaatsen waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens de periode van vrijheidsbeneming, met een laag beveiligingsniveau (**Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd (KVJJ)**).
3. **Forensisch Centra Jeugd (FCJ)** waarin jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen.

De kernelementen staan centraal in de vrijheidsbeneming op maat en noemen wij algemene kernelementen. De cijfers in de laatste kolom verwijzen naar de bron uit de documentenanalyse (zie bijlage 3). De omschrijving van de kernelementen is gebaseerd op de omschrijving in de geraadpleegde bronnen en is voorgelegd aan het panel. Voor een aantal kernelementen geldt, zoals eerder gezegd, dat de exacte invulling van de kernelementen in de praktijk nog verder worden uitgewerkt in het kader van het Programma VOM.

Tabel 2.1 Algemene kernelementen: omschrijving en mechanismen

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	Referenties
Maatwerk	Het uitgangspunt is dat de periode van vrijheidsbeneming niet op zichzelf staat, maar aansluit op de levensloop van de jongeren. Voor elke jongere wordt bij aanvang van de periode van vrijheidsbeneming en gedurende de vrijheidsbeneming bepaald welke zorg, behandeling en beveiliging noodzakelijk is en wat bijdraagt aan het voorkomen van herhaling, waarna de jongere wordt geplaatst. Screening en diagnostiek, o.a. door inzet van risicotaxatie-instrumenten, geeft inzicht in de risico- en beschermende factoren, wat resulteert in plaatsing van de jongere in de KVJJ of FCJ in een individueel, integraal plan.	Door per jongere te bepalen wat de zorgbehoeften zijn, de beveiligingsnoodzaak is en welk dagprogramma aansluit, en daar bijbehorende doelen en afspraken over op te stellen, wordt gewerkt aan dagbesteding, zorg en ondersteuning (en dus aan toename van beschermende factoren en afname van risicofactoren). Bovendien ervaart de jongere perspectief om zijn of haar leven op de rit te krijgen (toename beschermende factor).	1, 2, 6, 9
Doorlopende zorg en ondersteuning	Doorlopende zorg en ondersteuning ⁷ houdt in dat de zorg ⁸ en dagbesteding van de jongere zo veel mogelijk doorloopt tijdens de periode van vrijheidsbeneming en na die periode. De KVJJ en FCJ zijn onderdeel van een ketenaanpak en een schakel in die keten. Het traject dat de jongere volgt tijdens de periode van vrijheidsbeneming staat zo veel mogelijk ten dienste van het totale justitiële traject ⁹ . Het uitgangspunt is dat ketenpartners elkaar aanvullen in plaats van opvolgen. Dit betekent dat de voorbereiding van nazorg na de periode van vrijheidsbeneming start bij instroom in de instelling. De uitvoering van het nazorgtraject wordt belegd bij de ketenpartners die ook na uitstroom bij het traject betrokken zijn en vindt plaats in samenwerking met de jongere. De nazorg is integraal van aard en op de jongere afgestemd.	Door de zorg en ondersteuning zo veel mogelijk te continueren wordt de overgang van binnen naar buiten zo vloeiend mogelijk gemaakt. Er wordt voorkomen dat de ontwikkeling van de jongere wordt onderbroken en daardoor wordt de kans op detentieschade beperkt. Doordat zorgaanbieders elkaar aanvullen in plaats van opvolgen wordt voorkomen dat opgedane ervaring met en kennis van de jongere verloren gaat. Zo kan ook langdurig worden gewerkt aan de beschermende en risicofactoren van de jongere, waarmee uiteindelijk recidive wordt voorkomen.	2,3, 8

7 Door VOM wordt de term transforensische zorg gehanteerd. Wat exact onder doorlopende doorlopende zorg en begeleiding, of transforensische zorg, wordt verstaan wordt momenteel vormgegeven in de pilots in de KVJJ en FCJ. Transforensische zorg wekt de indruk dat het gaat om zorg door forensische partners, gefinancierd vanuit het justitieel domein. Echter, het gaat om meer dan alleen transforensische zorg. Zo staat in het Handboek VOM (17 juni 2020) omschreven dat het gaat om een 'doorlopend en integraal dagprogramma' waarbij 'de overgang naar en vanuit de voorzieningen zo goed mogelijk gefaciliteerd [wordt] door doorlopende trajecten mogelijk te maken'. Bovendien gaat het om het continueren van de zorg, begeleiding en dagbesteding. Wij hanteren zodoende de term doorlopende zorg en ondersteuning.

8 Op basis van reeds beschikbare documentatie is het niet duidelijk wat allemaal onder zorg en begeleiding wordt verstaan. Wel is duidelijk dat het niet alleen om forensische zorg gaat maar om zorg en begeleiding in bredere zin.

9 In de documenten wordt de term traject gebruikt voor alle diagnostiek, screening, begeleiding en zorg die de jongeren krijgt vanaf het moment van aanhouding tot het strafrechtelijk kader stopt. Het traject tijdens de periode van vrijheidsbeneming is onderdeel van het totale traject.

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	Referenties
Cyclische diagnostiek	Het uitgangspunt is dat het diagnostische proces een doorlopend proces is dat start bij- of vóór aanvang van de vrijheidsbeneming, doorloopt tijdens de periode van vrijheidsbeneming en wordt bijgestuurd door de praktijk. Indien er al een uitgebreid zorgbeeld van de jongere is, wordt dit meegenomen in de diagnostiek. Het uitgangspunt is dat de jongere en de professional aandeel hebben in het proces van voortschrijdend inzicht.	Cyclische diagnostiek, waarbij continue inzichten en ervaringen uit de praktijk in de diagnostiek worden meegenomen, zorgt ervoor dat het integraal plan actueel blijft en de behoeften en mogelijkheden van jongeren goed in kaart worden gebracht. Zo blijft het integraal plan aansluiten bij de zorgbehoeften, beveiligingsnoodzaak en belevingswereld van de jongeren en daarmee bij de dynamische risico- en beschermende factoren van de individuele jongere. Op die manier wordt continue gewerkt aan het verminderen van de kans op recidive. De cyclische diagnostiek heeft als doel om op gestructureerde wijze de ontwikkelingen binnen de behandeling en mogelijkheden richting toekomstperspectief blijvend te monitoren en de ontwikkelingen in de dynamische risicofactoren en beschermende factoren. Op basis van de cyclische diagnostiek wordt de behandeling en beveiliging aangepast.	1, 9
Betrokkenheid van jongere en systeem ¹⁰	De jongere, ouders en andere sleutelfiguren en professionals werken gedurende het hele proces samen. De jongere en het systeem worden bij de invulling van het integraal plan betrokken en zijn bij de overleggen aanwezig. Het uitgangspunt is 'praten met' in plaats van 'praten over'. Er vindt een continue vertaalslag plaats tussen de professional naar jongeren en het systeem, en andersom. Jongeren en het systeem valideren continue de informatie in het dossier en waar nodig wordt het aangepast aan de huidige situatie.	<p>Door de jongeren en het systeem zelf mee te laten praten over hun individuele (zorg)traject en de invulling van het integraal plan, wordt draagvlak bij de jongeren en het systeem gecreëerd en ervaren zij verantwoordelijkheid voor het succes van het (zorg)traject (beschermende factor bevorderen). Dit stimuleert hun gevoel van autonomie, verantwoordelijkheid, motivatie en eigenaarschap voor de voortgang van het traject (versterken beschermende factor). Dit verhoogt de kans op slagen van het traject en het verlagen van de kans op recidive.</p> <p>Door het betrekken van jongeren en hun systeem bij de overleggen¹¹ krijgen professionals een beeld van de interactie tussen de jongeren en hun systeem. Dit biedt professionals inzicht in hoe de relatie met het systeem is en of/hoe deze versterkt kan worden (beschermende factor bevorderen).</p> <p>Door jongeren de informatie in het dossier te laten valideren en de mogelijkheid om deze informatie te actualiseren, wordt vertrouwen bij de jongeren en het systeem opgebouwd. Dit is essentieel voor het opbouwen van een constructieve samenwerkingsrelatie tussen jongeren, het systeem en professionals (beschermende factor bevorderen). Deze constructieve relatie bevordert de kans op het succesvol afronden van het traject van de jongeren en daarmee de kans op recidive.</p>	1, 2

¹⁰ Onder systeem vallen in eerste plaats ouders/verzorgers, maar ook andere belangrijke sleutelfiguren.

¹¹ Er wordt onderscheid gemaakt tussen overleggen tijdens de periode van vrijheidsbeneming en ten behoeve van het nazorgtraject.

2.5 Specifieke kernelementen en mechanismen

De invulling van de specifieke kernelementen, vooral voor de FCJ, wordt verder uitgewerkt in de pilots in de JJI's in het kader van het programma VOM. In de documentatie over VOM en de stelselwijziging is het onderscheid tussen de invulling van de specifieke kernelementen in de KVJJ en FCJ niet altijd goed gemaakt. De KVJJ verschilt van de FCJ wat betreft locatie, lagere beveiliging en kleinschaligheid. Ook de doelgroep van de KVJJ verschilt van de FCJ (zie criteria in hoofdstuk 5). Welk verschil dit maakt voor de invulling van de kernelementen en de gevolgen daarvan voor de werkzaamheid moet blijken gedurende de implementatie.

Specifieke kernelementen en mechanismen KVJJ

De omschrijving van de kernelementen integraal dagprogramma, beveiliging en positief leer- en leefklimaat en de mechanismen voor de KVJJ zijn in het volgende schema weergegeven.

Tabel 2.2 Specifieke kernelementen KVJJ: omschrijving en mechanismen

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	Referenties
Beveiliging	<p>Beveiliging bestaat uit drie onderdelen: fysieke beveiliging, procedurele beveiliging en relationele beveiliging.</p> <p>Fysieke beveiliging is het pakket aan maatregelen in het fysieke ontwerp (bv. hekken) van de omgeving en de uitrusting en apparatuur waar de medewerkers beschikking over hebben (camera's, alarmsysteem). De kleinschalige voorziening kenmerkt zich als een laag beveiligingsniveau (lager dan een FCJ).</p> <p>Procedurele beveiliging heeft betrekking op het beleid dat in instellingen wordt gevoerd ten behoeve van het beperken en controleren van communicatie, bezittingen, bezoek en bewegingen.</p> <p>Relationele beveiliging wordt vormgegeven door een constructieve samenwerkingsrelatie, aansluiting bij de leefwereld van de jongeren en aanwezigheid van medewerkers. Pedagogisch medewerkers communiceren op een machtsvrije manier met de jongeren en creëren een veilige omgeving voor de jongere waarin hij/zij nieuwe gedrag kan aanleren. Daarnaast zijn er duidelijke afspraken en is er een duidelijke structuur¹².</p>	<p>Fysieke en procedurele beveiliging dienen drie doelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het veilig tenuitvoerleggen van de straf of maatregel. 2. Het beschermen van de maatschappij. 3. Het voorkomen van detentieschade. <p>Wat mogelijk en verantwoord is wat betreft fysieke en procedurele beveiliging wordt bepaald aan de hand van screening en diagnostiek per individuele jongere. De beveiliging dient dusdanig te zijn dat medewerkers en bezoekers zich veilig voelen en dat per jongere maatwerk geleverd kan worden.</p> <p>Met relationele beveiliging wordt door medewerkers aansluiting gevonden bij de jongere en diens belevingswereld en kunnen constructieve samenwerkingsrelaties worden opgebouwd (beschermende factor). Hierdoor kan beter worden aangesloten bij en ingespeeld op de zorgbehoeften van de jongeren (beschermende factor). Het uitgangspunt is dat door relationele beveiliging geen 'harde' beveiligingsmaatregelen nodig zijn en kan worden volstaan met een lager beveiligingsniveau. Doordat de KVJJ een lager niveau van beveiliging kent, hebben de jongeren het gevoel dat, ondanks dat ze iets fout hebben gedaan, hen de zelfbeschikking/autonomie niet is afgenomen en wordt gebouwd op dat wat goed gaat (beschermende factor). De jongeren voelen zich door het vertrouwen dat ze krijgen meer verantwoordelijk voor hun traject en zijn gemotiveerd die verantwoordelijkheid ook te nemen (beschermende factor). Ze krijgen de ruimte om te leren met vallen en opstaan. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van medewerkers in de gezamenlijke ruimtes voor een preventiewerking, kan door hen worden geobserveerd, gesignaleerd en eventueel vroegtijdig worden ingegrepen. Zij zijn beschikbaar voor (emotionele) ondersteuning voor de jongere en er is mogelijkheid tot informele contactmomenten. Dit verhoogt de kans op het succesvol afronden van het traject en verlaagt de kans op recidive.</p> <p>De mechanismen waarlangs beveiliging bijdraagt aan intermediaire doelen moet nog nader worden uitgewerkt in de KVJJ.</p>	2, 8

¹² Mondelinge communicatie van F. Souverein die onderzoek doet naar relationele beveiliging. In hun werkdefinitie voor de KVJJ's specificeert de AWRJ relationele beveiliging uit naar aansluiting bij de jongeren, samenwerking en aanwezig zijn. Dit wordt in onderzoek nader uitgewerkt. Souverein et al. (2020)

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	Referenties
Integraal dagprogramma	Iedere jongere volgt een op maat gemaakt dagprogramma, bestaande uit onderdelen, zoals onderwijs/arbeid(toeleiding), geestelijke verzorging, sport en spel, therapie, interventies en bezoek. Bij het ontbreken van dagbesteding wordt dit tijdens het verblijf zo snel mogelijk opgezet en zo mogelijk na verblijf voortgezet. Vrijtijdsbesteding is onderdeel van de dagbesteding in de KVJJ. Als deze niet of niet op passende wijze aanwezig is, wordt samen met de jongere gedurende zijn verblijf gezocht naar vrijtijdsbesteding.	Door in de dagbesteding (beschermende factor) aan te sluiten op de behoeften en kenmerken van de jongeren en de dagbesteding zo veel mogelijk te laten doorlopen (beperken detentieschade), wordt de jongere gemotiveerd om het traject af te ronden en krijgt de jongere perspectief op de periode na de vrijheidsbeneming (beschermende factor). Dagbesteding stimuleert de ontwikkeling, voorkomt verlies van binding met de maatschappij en biedt ritme en regelmaat. Hiermee wordt de kans op detentieschade beperkt en de kans op succesvolle resocialisatie vergroot (beschermende factor). Door daarnaast met het dagprogramma in te spelen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt, krijgen jongeren perspectief op het werk bij vrijlating (beschermende factoren bevorderen en risicofactor beperken). Door dagbesteding te starten voor jongeren die nog geen dagbesteding hebben, wordt de risicofactor beperkt en de beschermende factor bevorderd.	2, 9
Positief leef- en leerklimaat	Binnen de KVJJ wordt een positief leef- en leerklimaat gecreëerd met een huiselijke sfeer. Het draait niet om dwang en straf, maar om de inzet op een veilige omgeving waarin met vallen en opstaan nieuw gedrag kan worden aangeleerd. Het leefklimaat heeft de kenmerken van een orthopedagogisch klimaat, waarin dwang en straf zo min mogelijk en alleen vanuit pedagogisch oogpunt worden toegepast. De nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid en autonomie van de jongeren. Hierbij zijn vier dimensies van belang: tegengaan repressie, steun, groei en sfeer.	Het positieve leef- en leerklimaat en de relationele beveiliging binnen een KVJJ creëert een veilige omgeving (beschermende factor) waarin jongeren met vallen en opstaan nieuw, positief gedrag aan kunnen leren (beschermende factor). Door de onderlinge positieve sfeer en het stimuleren van verantwoordelijkheid en autonomie, leren jongeren onderling zelf conflicten op te lossen (beschermende en risicofactor). Dit helpt hun ook na de periode van vrijheidsbeneming beter op stressvolle situaties en conflicten (risicofactor) te reageren. Daarnaast wordt de jongere gesterkt in het zelf regie nemen op positieve planvorming en zijn verdere levensloop.	2,8, 9

Specifieke kernelementen en mechanismen FCJ

De omschrijving van de kernelementen integraal dagprogramma, relationele beveiliging en positief leef- en leerklimaat en de mechanismen voor de FCJ zijn in onderstaand schema weergegeven.

Tabel 2.3 Specifieke kenmerken FCJ: omschrijving en mechanisme

Kernelement	Omschrijving	Mechanisme	Referenties
Beveiliging	<p>Beveiliging bestaat uit drie onderdelen: fysieke beveiliging, procedurele beveiliging en relationele beveiliging.</p> <p>Fysieke beveiliging zijn maatregelen in het fysieke ontwerp (bijv. hekken) van de omgeving en de uitrusting en apparatuur waar de medewerkers beschikking over hebben (camera's, alarmsysteem). De FCJ kenmerkt zich als hoog beveiligde instelling waarbinnen differentiatie in beveiligingsniveau mogelijk is. Het beveiligingsniveau van de FCJ is hoger dan van de KVJJ. Dit uit zich in hekken en meer toezicht met camera's en alarmsysteem. Het is de bedoeling dat in een FCJ ook een laagbeveiligde unit (LBU) komt. Een LBU is een laagbeveiligde setting ten behoeve van resocialisatie doelstelling en wordt gekenmerkt door het oefenen van vrijheden.</p> <p>Procedurele beveiliging heeft betrekking op het beleid dat in instellingen wordt gevoerd ten opzichte van het beperken en controleren van communicatie, bezittingen, bezoek en bewegingen.</p> <p>Relationele beveiliging wordt vormgegeven door een constructieve samenwerkingsrelatie, aansluiting bij de leefwereld van de jongeren en aanwezigheid van medewerkers. Pedagogische medewerkers communiceren op een machtsvrije manier met de jongeren en creëren een veilige omgeving voor de jongere waarin hij/zij nieuw gedrag kan aanleren. Daarnaast zijn er duidelijke afspraken en is er een duidelijke structuur.</p>	<p>Fysieke en procedurele beveiliging dienen drie doelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het veilig tenuitvoerleggen van de straf of maatregel. 2. Het beschermen van de maatschappij. 3. Het voorkomen van detentieschade. <p>Wat mogelijk en verantwoord is wat betreft fysieke en procedurele beveiliging wordt bepaald aan de hand van screening en diagnostiek per individuele jongere. De beveiliging dient dusdanig te zijn dat medewerkers en bezoekers zich veilig voelen en dat per jongere maatwerk geleverd kan worden. Door per jongere de beveiligingsnoodzaak vast te stellen, kan worden ingespeeld op de individuele risicofactoren en de uiteindelijke kans op recidive worden verlaagd.</p> <p>Met relationele beveiliging wordt door medewerkers aansluiting gevonden bij de jongere en diens belevingswereld en kunnen constructieve samenwerkingsrelaties worden opgebouwd (beschermende factor). Hierdoor kan beter worden aangesloten en ingespeeld op de zorgbehoeften van de jongeren (beschermende factor). Het uitgangspunt is dat door relationele beveiliging geen 'harde' beveiligingsmaatregelen nodig zijn en kan worden volstaan met een lager beveiligingsniveau. Ze krijgen de ruimte om te leren met vallen en opstaan. De jongeren voelen zich door het vertrouwen dat ze krijgen, meer verantwoordelijk voor hun traject en zijn gemotiveerd die verantwoordelijkheid ook te nemen (beschermende factor). Daarnaast zorgt de aanwezigheid van medewerkers in de gezamenlijke ruimtes voor een preventiewerking, kan door hen worden geobserveerd, gesignaleerd en eventueel vroegtijdig worden ingegrepen. Zij zijn beschikbaar voor (emotionele) ondersteuning van de jongere en er is mogelijkheid tot informele contactmomenten. Dit verhoogt de kans op het succesvol afronden van het traject en verlaagt de kans op recidive.</p> <p>De mechanismen waarlangs beveiliging bijdraagt aan intermediaire doelen moet nog nader worden uitgewerkt in de FCJ.</p>	2, 8
Integraal dagprogramma	<p>Het integraal dagprogramma in een FCJ is per jongere op maat gemaakt waarbij uitdrukkelijk aandacht is voor de responsiviteit, kwetsbaarheid, motivatie, verblijfsduur, bejegening en een passend dagprogramma. Bij het ontbreken van dagbesteding wordt dit tijdens het verblijf opgezet en zo mogelijk na verblijf voortgezet. Iedere jeugdige volgt een op maat gemaakt dagprogramma, bestaande uit onderdelen, zoals onderwijs/ arbeid (toeleiding), geestelijke verzorging, sport en spel, therapie, interventies en bezoek.</p>	<p>Door in de FCJ dagbesteding in te richten die aansluit op de behoeften en kenmerken van de jongeren en de dagbesteding zo veel mogelijk te laten doorlopen na vrijheidsbeneming wordt de jongere gemotiveerd en krijgt de jongere perspectief op de periode na de vrijheidsbeneming (afname risicofactor en stimuleren beschermende factor). Dagbesteding stimuleert de ontwikkeling, voorkomt verlies van binding met de maatschappij en biedt ritme en regelmaat. Hiermee wordt de kans op detentieschade beperkt en de kans op succesvolle resocialisatie vergroot (beschermende factor). Door daarnaast met het dagprogramma in te spelen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt, krijgen jongeren perspectief op het werk bij vrijlating (beschermende factor).</p>	5, 9

Kernelement	Omschrijving	Mechanisme	Referenties
Positief leef- en leerklimaat	Binnen de FCJ wordt een positief leef- en leerklimaat gecreëerd, gedifferentieerd naar woonafdeling. Het leefklimaat wordt gebaseerd op de combinatie van begeleidingsintensiteit, mate van zelfredzaamheid en beveiligingsnoodzaak. Dwang en straf worden zo min mogelijk ingezet, maar er wordt ingezet op een veilige omgeving waarin met vallen en opstaan nieuw gedrag kan worden aangeleerd. Het leefklimaat heeft de kenmerken van een orthopedagogisch klimaat, waarin dwang en straf zo min mogelijk en alleen vanuit pedagogisch oogpunt worden toegepast. De nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid en autonomie van de jongeren. Hierbij zijn vier dimensies van belang: tegengaan repressie en stimuleren van (sociale) steun, groei en sfeer op de leefgroep of in de klas.	Het positieve leef- en leerklimaat en de relationele beveiliging binnen een FCJ creëert een veilige omgeving (beschermende factor) waarin jongeren met vallen en opstaan nieuw, positief gedrag aan kunnen leren (beschermende factor). Door de onderlinge positieve sfeer en het stimuleren van verantwoordelijkheid en autonomie, leren jongeren onderling zelf conflicten op te lossen (beschermende en risicofactor). Dit helpt hun ook na de periode van vrijheidsbeneming beter op stressvolle situaties en conflicten (risicofactor) te reageren. Daarnaast wordt de jongere gesterkt in het zelf regie nemen op positieve planvorming en zijn verdere levensloop.	2,8, 9

2.6 Procesmatige kernelementen

Zoals in 2.1 benoemd worden in de documenten door de ketenpartners in het panel kernelementen genoemd die betrekking hebben op het proces van de vrijheidsbeneming. Het gaat hier om kernelementen die als voorwaarden zijn beschreven om aan de algemene en specifieke kernelementen uitvoering te geven. In onderstaand schema geven we een omschrijving van die elementen. *Vetgedrukt geven wij aan welke bouwsteen of – stenen de randvoorwaarden zijn gekoppeld.*

Tabel 2.4 Procesmatige kernelementen: omschrijving en mechanisme

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	referenties
Direct betrokken professionals bij overleg	Uitgangspunt is dat degenen die direct betrokken zijn bij het traject van de jongere, deelnemen aan overleggen zowel tijdens vrijheidsbeneming als voor nazorg, in plaats van vertegenwoordigers van deze partijen. Dit betekent dat de samenstelling kan wisselen, afhankelijk van welke professionals op dat moment bij de jongere betrokken zijn. Screening en diagnostiek, KVJJ en FCJ	Door professionals die direct bij het traject van de jongere betrokken zijn (en geen vertegenwoordigers van de organisaties) bij overleggen te laten aansluiten, ontstaat een beter, actueel beeld van de kern van de problematiek van de jongere en zijn/haar zorgbehoeften en beveiligingsnoodzaak. Hierdoor kan door professionals, samen met de jongere en het systeem, een integraal plan worden ontwikkeld dat aansluit (en aan blijft sluiten) bij de zorgbehoeften, beveiligingsnoodzaak en dagbesteding (beschermende en risicofactor). Bovendien versterkt dit de betrokkenheid en toewijding van de professional en jongeren bij het traject (beschermende en risicofactor).	1,6,7
Nauwe ketensamenwerking	Er zijn korte communicatielijnen tussen de verschillende betrokken ketenpartners en de gemeente heeft een actieve rol. Welke ketenpartners betrokken zijn bij een jongere, wordt per jongere bepaald. In de toeleiding, het verblijf en de uitstroom zijn specifieke partijen verantwoordelijk, waardoor de samenstelling van betrokken professionals kan wisselen. Screening en diagnostiek, KVJJ en FCJ	Door nauwe ketensamenwerking, waarbij (forensische) zorgaanbieders elkaar aanvullen, kan een passend zorgaanbod worden gecreëerd en kan de (forensische) zorg voor, tijdens en na het verblijf zoveel mogelijk worden voortgezet en aansluiten op de zorgbehoeften van de jongere (beschermende factor en risicofactor). Door nauwe ketensamenwerking kan het integraal plan van aanpak ook worden uitgevoerd zoals beoogd.	1,2,5,6,7

Kernelement	Omschrijving	Mechanismen	referenties
Goede informatie-uitwisseling	Er wordt kennis uitgewisseld tussen de instelling, gemeente en zorgaanbieders (waaronder met het lokale veld) ten behoeve van het (opstellen) van het integraal plan. Tevens wordt informatie uitgewisseld met zorgaanbieders die al vóór de vrijheidsbeneming bij de jongere betrokken waren. <i>Screening en diagnostiek</i>	Door goede informatie-uitwisseling krijgen en houden betrokken professionals een compleet beeld van de risico- en beschermende factoren van de jongeren, waar vervolgens het integraal plan en de bijbehorende zorg, ondersteuning en beveiliging op kan worden aangepast.	1,6,7
Duidelijke regievoering	Er is één regisseur die verantwoordelijk is voor de regie over het traject van een specifieke jongere. Dit is bij voorkeur de persoon/organisatie die ook na verblijf betrokken is bij de jongere (meestal (jeugd) reclassering), om zo de aansluiting met buiten te vergroten. <i>KVJJ (onduidelijk of ook van toepassing in FCJ)</i>	Door de regievoering bij één persoon/organisatie te beleggen, wordt continuïteit in de ondersteuning tot stand gebracht (beschermende factor) en is de regievoerder op de hoogte van de zorgbehoeften en belevingswereld van de jongeren waardoor het integraal plan kan blijven aansluiten bij de (zorg)behoeften en beveiligingsnoodzaak van de jongeren (beschermende en risicofactor). Continuïteit in regievoering helpt de overgang van binnen naar buiten de instelling (beschermende en risicofactor).	1,2,6
Zo lokaal mogelijk	De plaatsing van de jongere gebeurt zo lokaal mogelijk t.o.v. leefomgeving (ca. 1 uur reistijd). De KVJJ bevindt zich dichtbij of in een woonwijk. Daarnaast worden de jongeren voor zover mogelijk in de dichtstbijzijnde KVJJ geplaatst. <i>KVJJ</i>	Door de jongere zo dichtbij mogelijk bij hun leefomgeving te plaatsen, blijven jongeren in contact met hun systeem en de maatschappij (beschermende factor). Hiermee wordt de kans op detentieschade (risicofactor) beperkt en de kans op succesvolle resocialisatie vergroot (beschermende en risicofactor).	1,2

2.7 Conclusie beleidslogica

In dit hoofdstuk hebben we de doelen van de stelselwijziging en de beleidslogica die ten grondslag ligt aan de stelselwijziging gepresenteerd. Bij de reconstructie van de beleidslogica hebben we ons gericht op de doelen die worden beoogd bij de jongeren, de kernelementen waarmee deze doelen bereikt moeten worden en de mechanismen die daaraan te grondslag liggen.

Met de vrijheidsbeneming op maat worden op het niveau van de jongeren de volgende doelen beoogd:

- 🕒 Afname van risicofactoren die leiden tot/ bijdragen aan crimineel gedrag.
- 🕒 Toename van beschermende factoren ter preventie van crimineel gedrag.
- 🕒 Voorkomen van detentieschade.

Het bereiken van deze doelen moet ervoor zorgen dat jongeren niet opnieuw in de fout gaan, zodat de recidive vermindert. Hierdoor wordt de maatschappij veiliger.

Het gewijzigde stelsel bestaat uit drie bouwstenen: een efficiënt en effectief proces van screening en diagnostiek, KVJJ's waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens vrijheidsbeneming met een laag beveiligingsniveau en FCJ waar jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen.

Centraal staan de algemene kernelementen maatwerk, cyclische diagnostiek, doorlopende zorg en begeleiding en het betrekken van de jongeren en het sociale systeem. Deze kernelementen gelden voor het hele stelsel en zijn van toepassing op elk van de drie bouwstenen. Daarnaast zijn er drie kernelementen

die anders worden ingevuld in de KVJJ en de FCJ. Het (doorlopend) integraal dagprogramma, de beveiliging en het positieve leef- en leerklimaat krijgen anders vorm en werken anders binnen de laag beveiligde KVJJ, die dichter bij de omgeving van de jongere ligt, dan binnen de hoger beveiligde FCJ, die meer specialistische afdelingen heeft met een meer landelijke bestemming. We noemen dit specifieke kernelementen. Op basis van de documentenanalyse en het expertpanel concluderen we dat sommige kernelementen en de vermeende werkzaamheid ervan nog nader moeten worden uitgewerkt in het kader van het programma VOM. Het gaat hierbij om doorlopende zorg en begeleiding (wat wordt verstaan onder zorg?), cyclische diagnostiek en beveiliging. Dit kan mogelijk leiden tot bijstelling of aanscherping van de omschrijving van de kernelementen en mechanismen in dit onderzoek.

Verder onderscheiden we procesmatige kernelementen, die als voorwaarden gelden om aan de algemene en specifieke kernelementen uitvoering te kunnen geven. Het gaat hierbij om direct betrokken professionals bij overleg, nauwe ketensamenwerking, goede informatie-uitwisseling, duidelijke regievoering en 'zo lokaal mogelijk'. Deze procesmatige kenmerken zijn voorwaarden om de mechanismen met de algemene en specifieke kenmerken te laten werken. De eerste twee procesmatige kernelementen zijn van toepassing op de drie bouwstenen. Goede informatie-uitwisseling is een voorwaarde voor screening en diagnostiek en 'zo lokaal mogelijk' voor de KVJJ. Duidelijke regievoering is van toepassing op de KVJJ. Hoe dit in de FCJ's wordt uitgewerkt, is nog niet duidelijk.

3 Empirische onderbouwing beleidslogica

In dit hoofdstuk presenteren we de empirische of theoretische onderbouwing uit de literatuur voor de algemene en specifieke kenmerken uit hoofdstuk 2. We hebben hiervoor vooral gebruik gemaakt van recente meta-analyses en andere wetenschappelijke literatuur waar in de documenten over de stelselwijziging naar wordt verwezen (zie bijlage 2 voor onderzoeksplan literatuuronderzoek).

3.1 Algemene onderbouwing

De empirische onderbouwing van de vrijheidsbeneming op maat is gebaseerd op het Risk-Need-Reponsivity (RNR) model van Andrews en Bonta (2010) en het Good Lives Model (GLM) van Ward en Stewart (2003; zie Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinstellingen, maart 2021). In het handboek Vrijheidsbeneming op Maat Jeugd (2020) dat is opgesteld door het programma VOM wordt de onderbouwing van VOM op basis van het RNR model als volgt omschreven:

Volgens het RNR model moet de intensiteit en duur van de behandelinterventie afgestemd zijn op de ernst van de problematiek en het recidiverisico (risicoprincipe), gericht zijn op dynamische factoren die verklarend samenhangen met het delictgedrag (behoefteprincipe) en aansluiten bij de leerbaarheid en motivatie van de jongere en diens systeem (responsiviteitsprincipe). Het risicoprincipe geeft aan wie behandeld moet worden, het behoefteprincipe wat tijdens de behandeling aangepakt moet worden en het responsiviteitsbeginsel hoe die behandeling moet worden vormgegeven (Andrews & Bonta, 2010). Het risicoprincipe vraagt om een betrouwbare en valide risicotaxatie en een gedegen vorm van screening en diagnostiek op het recidiverisico in te schatten (Handboek Vrijheidsbeneming Op Maat, 2020).

Uit meerdere meta-analyses blijkt dat jongeren die een traject doorlopen dat gebaseerd is op de principes van het RNR-model, in plaats van slechts op het controleren en beheersen van gedrag van de jongeren, minder vaak recidiveren (Evans-Chase & Zhou, 2014; Smith et al., 2009; Van der Laan et al., 2010; Pooley, 2020; Papas & Dent, 2021). Het RNR model biedt onderbouwing voor meerdere kernelementen (zie verder in dit hoofdstuk).

Het GLM van Ward en Stewart (2003) is aanvullend op het RNR model. In dit model moet de aanpak vooral gericht zijn op het benutten van de beschermende factoren (competenties en krachten van elk individu), de persoonlijke identiteit en het vermogen tot zelfsturing en heeft tot doel het welzijn van een jongere in detentie te bevorderen. Het is volgens dit model van belang om interventieplannen op te stellen die gericht zijn op het behalen van persoonlijk waardevolle en betekenisvolle doelen van de justitiabele. Ook

stelt het model dat alle mensen dezelfde basisbehoeften (*primary goods*)¹³ en vergelijkbare ambities hebben die ze behalen door het inzetten van concrete middelen (*secondary goods*) en streeft iedereen een 'good life' na. Criminaliteit is volgens het GLM het gevolg van mislukte pogingen om *primary goods* te behalen (Mallion et al., 2020). Mallion et al (2020) benoemen vier soorten obstakels die ertoe kunnen leiden dat de *primary goods* niet worden behaald: 1) het gebruik van onaangepaste of schadelijke *secondary goods*, of middelen 2) focus op sommige *primary goods*, waarbij andere worden verwaarloosd, 3) gebrek aan samenhang en prioritering van *primary goods* en 4) gebrek aan competenties en capaciteit om *primary goods* te behalen en het gebruik van onaangepaste strategieën.

Een aanpak gebaseerd op het GLM bestaat uit het identificeren van de behoeften van het individu, eventuele obstakels die het individu kan tegenkomen in het vervullen van die behoeften en de onaangepaste, criminele manieren die zijn gekozen om die behoeften te bereiken (Mallion et al., 2020). Het aantal onderzoeken naar het effect op recidive, en met name onder jongeren, is beperkt. Wel wijst een recente meta-analyse uit dat in het algemeen alle 11 basisbehoeften van het GLM samenhangen met het zelfgerapporteerde welzijn van adolescenten (Serie et al., 2021). Een aantal basisbehoeften springen er echter bovenuit. De sterkste samenhang werd gevonden met de basisbehoefte *inner peace*, oftewel mentale gezondheid. Ook de basisbehoefte *life*, dat betrekking heeft op de leefsituatie, financiële situatie en fysieke gezondheid van de jongeren, hangt sterk samen met hun welzijn. Ook vonden Serie en collega's (2021) een sterke samenhang met de basisbehoeften *excellence in play* en *excellence in work* (hobby's, hebben van plezier en expertise en vaardigheden), autonomie (of *agency* in GLM-termen) en *relatedness* (intieme, familiale en romantische relaties) hangen het sterkst samen met het welbevinden van adolescenten. Met betrekking tot excellentie in werk gaat het om het gevoel van 'iets' bereikt hebben in het leven en het verkrijgen van vaardigheden wat belangrijk is voor adolescenten en niet zo zeer alleen het presteren op educatief of werkgebied. Echter, voor jongeren is het gevoel van een zinvolle vrijetijdsbesteding (*excellence in play*) hebben belangrijker dan vaardigheden leren (*excellence in work*). Daarnaast vonden Serie en collega's (2021) dat het bij het gevoel van autonomie, wat betrekking heeft op het gevoel zelf beslissingen te kunnen maken, alleen bijdraagt aan het welbevinden en de ontwikkeling van jongeren als de beslissingen voortkomen uit een intrinsieke motivatie. Ook vonden zij – in tegenstelling tot wat vaak wordt verondersteld – dat familiebanden sterker samenhangen met het welbevinden van jongeren dan relaties met leeftijdsgenoten (Serie et al., 2021). Hierbij spelen met name goede communicatie met de familie en veilige hechting een belangrijke rol. Gericht op crimineel gedrag, vonden anderen onderzoeken dat re-integratieprogramma's van delinquenten gericht op het behalen van *primary goods* bijdragen aan de reductie van de recidive (Willis & Ward, 2011; Huebner et al., 2010).

¹³ In de literatuur worden 11 basisbehoeften genoemd: 1) *life*: een gezonde levensstijl, 2) *knowledge*: kennis van onderwerpen die belangrijk zijn voor het individu, 3) *excellence in play*: hobby's en hebben van plezier, 4) *excellence in work*: expertise en vaardigheden, 5) *agency*: onafhankelijkheid en autonomie, 6) *inner peace*: afwezigheid van stress en emotionele onrust, 7) *relatedness*: intieme, familiale en romantische relaties, 8) *community*: verbondenheid bij een grotere sociale groep, 9) *spirituality*: gevoel van een betekenisvol leven, 10) *pleasure*: blijdschap en 11) *creativity*: mogelijkheid om op verschillende wijze zichzelf uit te drukken.

De drie bouwstenen van de stelselwijziging worden onderbouwd met deze modellen. Zoals eerder benoemd in hoofdstuk 1 staan de screening en diagnostiek ten dienste van het strafproces, risicomanagement en het indiceren van behandelinterventies. De screening geeft inzicht in de problematiek en eventuele risico's die moeten meewegen bij het besluit waar de jongere wordt geplaatst. De (proces)diagnostiek geeft inzicht in de behandelbehoefte. Procesdiagnostiek zorgt ervoor dat de behoeftes en mogelijkheden van de jongeren goed in kaart worden gebracht. Hierbij wordt naar de intelligentie, de sociaal-emotionele ontwikkeling, ontwikkelingsleeftijd, adaptieve vaardigheden en het executief functioneren gekeken. Door de risico- en beschermende factoren in kaart te brengen kan een integraal plan worden gemaakt dat ingrijpt op deze factoren. Door de diagnostiek te herhalen kan het plan van aanpak worden aangepast op veranderingen in de dynamische risicofactoren. Binnen zowel de KVJJ als de FCJ wordt via maatwerk en continuïteit van zorg en dagbesteding aangesloten bij de risico- en beschermende factoren.

3.2 Maatwerk

De theoretische en empirische onderbouwing van het kernelement maatwerk volgt uit het RNR model. In meerdere studies is bewijs gevonden dat wanneer wordt aangesloten bij de criminogene factoren – de risicofactoren en problemen bij een jongere die samenhangen met het delictgedrag – en kenmerken van de jongeren zoals leerstijl en cognitieve en sociale capaciteit, dit leidt tot een vermindering van de risicofactoren en recidive (Van der Laan et al, 2010; Andrews & Bonta, 2010; Bonta & Andrews, 2016). Bij risicofactoren is er vaak sprake van een complexe interactie tussen verschillende risicofactoren die betrekking hebben op het individu, de familie, de maatschappij, werk en scholing en leeftijdsgenoten/vrienden. Dit complexe samenspel van risicofactoren vraagt om een op maat gemaakte set aan interventies (Henggeler & Schoenwald, 2011).

De Ruigh en collega's (2021) pleitten voor het gebruik van methoden om jongeren op basis van psychosociale en neurobiologische kenmerken in te delen in groepen, om daar vervolgens passende interventies aan te koppelen. Ook Janssen-de Ruijter en collega's (2021) en Hillege et al. (2017) concludeerden dat een andere risicoprofiel vraagt om een andere set aan interventies. Janssen-de Ruijter en collega's (2021) vergeleken groepen adolescenten met vier verschillende risicoprofielen in de mate van recidive na verblijf in een gesloten forensische zorginstelling. Adolescenten met multiproblematiek pleegden vaker lichte en zware delicten na hun verblijf dan adolescenten met een lager risicoprofiel. De Ruigh en collega's (2021) deelden justitiële jongeren in subgroepen op basis van psychosociale en neurobiologische kenmerken en vonden samenhang tussen die kenmerken en de mate van recidive. De lage risicogroep kenmerkte zich een gemiddeld hogere leeftijd en een vaak niet-Nederlandse achtergrond. De medium risicogroep kenmerkte zich door een gemiddeld lagere leeftijd en een niet-Westerse achtergrond. Zij hadden vaak een lage sociaal economische status en hadden vaker dan in de andere groepen criminele vrienden. Zij scoorden ook hoger op aandachtsproblemen en trauma's. Daarnaast was

een relatief groot deel van deze groep recreatief drugs- en drankgebruiker. De hoog risicogroep had gemiddeld een hoge sociaal economische status, waren van Nederlandse komaf en hadden vaak geen criminele vrienden. Ook zij hadden vaak aandachtsproblemen. Weinig van de jongeren uit deze groep waren middelengebruikers. Zowel de laag- als hoog risicogroep scoorden hoog op psychopathologie, echter, de laag risicojongeren scoorden laag op externaliserende problematiek, in tegenstelling tot de hoog risicojongeren.

In de studie van Hillege et al. (2017) worden zeven subgroepen van jongeren JJI's onderscheiden op basis van risicofactoren met onderscheiden kenmerken. Elke subgroup heeft een specifieke combinatie van daderkenmerken en risicofactoren. Deze kenmerken bieden inzicht voor het maatwerk in de behandeling en de dagelijkse praktijk in JJI's.

Uit meerdere meta-analyses blijkt dat de dosering van de interventie, oftewel de intensiteit en de hoeveelheid contact, invloed hebben op de effectiviteit ervan (Adler et al., 2016; De Vries et al., 2015 via Pooley, 2020). Zo blijkt volgens Sperber en collega's (2013) dat iemand met een laag risico op recidive meer gebaat is bij een kortdurende en/of minder intensieve interventie, terwijl iemand met een groot recidiverisico meer baat heeft bij een intensieve interventie. In geval van een groot recidiverisico moet circa 40 tot 70% van de tijd worden besteed aan activiteiten gericht op het terugdringen van recidive, voor een periode van drie tot negen maanden (Van der Laan et al., 2010). Als de intensiteit van de behandeling niet aansluit op het recidiverisico is het mogelijk dat er een negatief effect ontstaat.

Maar ook specifieke problematiek vraagt om een specifieke benadering. Zo blijkt uit onderzoek dat jongeren met een drugs- of drankverslaving elf kernelementen van belang zijn, waaronder een match tussen de verslaving en de behandeling, herkenning van andere stoornissen en betrokkenheid van familie (Lambie & Randell, 2013). Ten behoeve van de Monitor nazorg ex-gedetineerden van het WODC keken Boschman et al (2020) naar het belang van verschillende basisvoorwaarden (identiteitsbewijs, inkomen, werk en dagbesteding, huisvesting, zorg en schuldenproblematiek) tussen verschillende groepen ex-gedetineerden. Zo blijken jongeren vaker te recidiveren als ze werken, terwijl volwassen juist minder vaak recidiveren als ze werken (Boschman et al., 2020). Daarnaast blijken werktoeleidingsprogramma's en huisvestingprogramma's het meest effectief te zijn voor personen met een hoog recidiverisico (Boschman et al., 2020).

Uit onderzoek (Peterson-Badali et al., 2014) waarin gekeken werd naar het aansluiten van de behandeling op de behoeften en dynamische risicofactoren van de jongeren, blijkt dat als de jongeren bij wie de interventies aansluiten op hun behoeften en dynamische risicofactoren naar verwachting minder vaak zullen recidiveren dan jongeren waar geen match tussen interventie en behoeften is. Empirische ondersteuning voor deze veronderstelling wordt ook gevonden in de meta-analyse van Hoogsteder et al 2021 en Hoogsteder et al., 2015, alsmede in de in Nederland uitgevoerde studies naar Agressie Regulatie op Maat in JJI's (Hoogsteder et al., 2018). Zo blijkt bijvoorbeeld dat bij jongeren van 12 jaar oud de relatie

met de familie (e.g. het gezin) het sterkst samenhangt met kans op recidive, gevolg door attitude en de mate van agressie (Van der Put et al., 2010). Voor 14 tot en met 17 oude jongeren werd de sterkste samenhang gevonden met de attitude van de jongere, relaties en school. Ander onderzoek laat zien dat tijdens de tienerjaren problemen met school, alcoholgebruik en vrienden de belangrijkste voorspellers zijn voor crimineel gedrag, maar voor adolescenten zijn dat drugs- en alcoholproblemen (Spruit et al., 2017).

Onderdeel van maatwerk is ook culturele responsiviteit of sensitiviteit. Hier wordt in de beleidslogica en de documenten van de vrijheidsbeneming op maat geen expliciete aandacht aan besteed. In cultuur sensitieve interventies zijn activiteiten opgenomen die passen bij de cultuur van de jongere, worden professionals betrokken met een vergelijkbare culturele achtergrond en wordt rekening gehouden met tradities en normen binnen de cultuur van jongeren. Uit een recente literatuur review van Pooley (2020) blijkt dat culturele sensitiviteit een kritiek kenmerk is voor de effectiviteit van interventies en programma's voor jeugdige delictplegers. Maatwerk betekent dat er aangesloten wordt bij wat de jongere nodig heeft. Culturele sensitieve interventies kunnen daar onderdeel van uitmaken.

3.3 Cyclische diagnostiek

Met behulp van diagnostiek worden de risico- en beschermende factoren en behoeften in kaart gebracht. In de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen statische en dynamische risicofactoren. In tegenstelling tot statische risicofactoren, veranderen dynamische risicofactoren in de loop der tijd en zijn deze beïnvloedbaar (Mulder, 2010). Voorbeelden van dynamische *individuele* factoren zijn de invulling die iemand geeft aan zijn vrijetijd en psychische problematiek. Dynamische *omgevings*factoren zijn bijvoorbeeld de mate van emotionele ondersteuning en het contact met delinquente leeftijdsgenoten. De rol van dynamische (individuele en omgevings-) risicofactoren in de ontwikkeling van delinquent gedrag veranderen gedurende de adolescentie (Van der Put et al., 2010; Spanjaard et al., 2020). Door tijdens de vrijheidsbeneming interventies in te zetten die gericht zijn op deze dynamische risicofactoren kan de kans op recidive worden verminderd. De risicofactoren veranderen dus gedurende de periode van vrijheidsbeneming. Dit vraagt om cyclische diagnostiek, waarbij al gaandeweg de vrijheidsbeneming de diagnose en de daaruit voortvloeiende interventies worden aangepast afhankelijk van de behoeften op dat moment (Webster et al., 2002; Borum, 2003). Onderdeel van de cyclische diagnostiek is het betrekken van de jongeren (en het systeem) om samen met hen het traject bij te stellen zodat het aansluit bij de stand van zaken van de risico- en beschermende factoren.

Uit een recente systematische review (Pooley, 2020) blijkt dat het in beeld brengen van de risico's, behoeften en responsiviteit (RNR-assessment) bij jeugdige delinquenten en daar interventies aan te koppelen samenhangt met de effectiviteit van interventies. Interventies die gebruik maken van RNR-assessment toonden meer afname in recidive. Echter niet alle studies in deze review die gebruikmaken van RNR assessment laten een positief effect zien. Dit is afhankelijk van de validiteit en betrouwbaarheid van

de ingezette instrumenten. De conclusie is dan ook dat de dynamische risicofactoren met behulp van betrouwbare instrumenten moet worden uitgevoerd en vervolgens herhaald moeten worden om te beoordelen of de interventies nog passen bij de dynamische risicofactoren van de jongeren (Pooley, 2020).

3.4 Doorlopende zorg en ondersteuning

Ook doorlopende zorg en ondersteuning kan worden onderbouwd vanuit het RNR model. Via een doorlopende zorglijn en continuïteit van de behandeling wordt zo goed mogelijk aangesloten bij de risico- en beschermende factoren, wordt aangesloten bij de behoeften van de individuele jongere en wordt bovenal detentieschade voorkomen. Zoals in de beleidslogica al benoemd, is nog niet duidelijk wat verstaan wordt onder zorg: gaat het hierbij, naast de forensische zorg, ook om de inzet van erkende (gedrags)interventies, vaktherapie, begeleidende gesprekken, dagbesteding? Over de onderbouwing en het effect van erkende (gedrags)interventies zijn aparte studies beschikbaar. Dit kernelement gaat echter niet over de inzet van erkende interventies maar over het laten doorlopen van zorg: voor- tijdens en na de vrijheidsbeneming.

Met name het voorkomen van het risico op detentieschade door jongeren zo veel mogelijk in hun eigen leefomgeving te houden en hun dagelijkse gang van zaken voort te laten zetten, kan worden onderbouwd aan de hand van de transitie van jeugdige naar volwassenheid. In de ontwikkelingspsychologie wordt er gesproken over 'psychosociale volwassenheid' als het gaat om de succesvolle transitie (Mears & Travis, 2004). De ontwikkeling van jongeren naar die psychosociale volwassenheid gebeurt op drie domeinen: 1) *mastery en self-competence*, bijvoorbeeld het afronden van de middelbare school of een beroepsopleiding, 2) *interpersonal relationships and social functioning*, bijvoorbeeld door op gepaste manier te interacteren met anderen en 3) *self-definition and self-governance*, zoals de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en mogelijkheid om persoonlijke doelen te stellen en behalen. Jongeren die vast hebben gezeten lopen vaak op een of meer van die domeinen achter in hun ontwikkeling wat hun re-integratie in de samenleving en het succesvol deelnemen aan de samenleving bemoeilijkt. Zo hebben jongeren door uithuisplaatsing of na detentie vaak een schoolachterstand en door hun verleden zijn scholen terughoudend om ze op school aan te nemen of zien in kleine voorvallen met de jongere een reden om hem/haar van school te sturen (Mears & Travis, 2004; Harder et al., 2020). Door verblijf in detentie neemt de verbondenheid van jongeren met hun sociale netwerk af, wat bij terugkeer op school na detentie kan bijdragen aan een verhoogde kans op het stoppen met school. Door jongeren in kleinschalige voorzieningen te plaatsen, bij voorkeur in een woonwijk, kan de binding met de maatschappij worden aangegaan of blijven bestaan. Volgens Souverein et al. (2019) helpt de toegang tot burens, school, winkels, sportgelegenheden en andere vormen van vrijetijdsbesteding om het leven 'zo normaal mogelijk' te houden. Doorlopende zorg en ondersteuning gaat dus niet alleen om het laten doorlopen van behandeling en ondersteuning maar ook van dagbesteding (onderwijs en vrijetijdsbesteding).

Uit de literatuur blijkt dat verbondenheid en deelname aan school en tevredenheid over school belangrijke beschermende factoren zijn voor toekomstig crimineel gedrag (Beerthuizen et al., 2019; Navarro-Pérez et al., 2020). Uit het onderzoek van Kirk en Sampson (2012) blijkt dat jongeren die gearresteerd zijn geweest, wat al dan niet heeft geleid tot vervolging, een significant grotere kans op hun middelbare school niet af te maken dan jongeren die niet gearresteerd zijn geweest. Volgens Hjamarrsson (2008) gaat het naar schatting om een verschil van circa 11 procent meer kans voor gearresteerde jongeren dan jongeren zonder crimineel verleden. Daarnaast blijkt dat jongeren die in het verleden gearresteerd, en al dan niet veroordeeld zijn, naar verwachting minder vaak een vervolgopleiding zullen starten dan jongeren zonder crimineel verleden (Kirk & Sampson, 2012).

De continuïteit van zorg en onderwijs moet niet alleen gewaarborgd worden in de overgang van 'buiten' naar 'binnen', maar over tijdens de periode van vrijheidsbeneming zelf bij overplaatsingen tussen afdelingen en/of instelling. Hierbij is het van belang dat wordt getracht om zo veel mogelijk het onderwijs voor te zetten. Ook de wisseling van hulpverleners als gevolg van een overplaatsing kan negatief effect te hebben op de effectiviteit van een behandeling, omdat er zo minder goed een vertrouwensrelatie kan worden opgebouwd (Harder, 2018; Thoburn, 2016; Whittaker et al., 2015). Continuïteit in de betrokkenheid van professionals is daarom eveneens van belang.

Daarnaast onderschrijven verschillende onderzoeken (James et al., 2016; Mears & Travis, 2004) het belang van nazorg om jongeren te ondersteunen in de uitdagingen, barrières en stigma's waar zij in hun re-integratie mogelijk mee te krijgen. De overgang van een gestructureerde omgeving, met duidelijke regels naar een vaak ongestructureerde omgeving met meer vrijheid, kan ervoor zorgen dat jongeren weer terugvallen in de criminaliteit (James et al., 2015). Jongeren hebben bij de overgang van detentie naar de buitenwereld niet alleen te maken met de algemene uitdagingen die bij re-integratie in de samenleving komen kijken, maar hebben ook te maken met uitdagingen die komen kijken bij hun ontwikkeling van kind naar volwassene en alle bijbehorende eerste ervaringen met zelfstandigheid zoals alleen wonen, relaties, ouderschap (Lambie & Randall, 2013). Ouder onderzoek laat zien dat ondersteuning van jongeren bij de transitie naar buiten, bijdraagt aan verminderde recidive (Goodstein & Sontheimer, 1997). En ook Altschulter en Armstrong (1994, in James et al., 2016) benoemde al in 1994 het belang van het opstarten van nazorg tijdens detentie om kans op succesvolle re-integratie van jongeren in de samenleving te verhogen. Uit een meta-analyse (James et al., 2016) blijkt dat met name voor jongeren met een hoog recidiverisico baat hebben bij nazorgprogramma's en jongeren die onderdeel uitmaken van een criminele groep of *gang*. Hierbij blijkt met name de intensiteit van de ondersteuning die hoogrisico jongeren krijgen na detentie van belang voor het succes van de nazorg (Andrews & Bonta, 2010; James et al., 2016).

Altschulter en Armstrong (in James et al., 2016) hebben elementen geïdentificeerd die van belang zijn in een nazorgprogramma. Het gaat om een combinatie van risicotaxatie van de jongere, duidelijke regievoering over het nazorgtraject van de jongere met daarop aansluitend behandeling en een passende

vorm van toezicht. Samen met de hulpverlener is het van belang dat voor de jongere in kaart wordt gebracht welke hulp zij nodig hebben. Zo kan het gaan om hulp bij praktische vaardigheden die horen bij zelfstandigheid (bijv. omgaan met geld), dagbesteding (school en werk) en vrijetijdsbesteding (opbouwen van een netwerk) (Harder et al., 2020). James en collega's (2016) onderzochten wat succesvolle nazorg kenmerkt. Zij vonden onder andere dat het niet uitmaakt of jongeren nazorg ontvangt in een vrijwillig kader of gedwongen kader, in beide gevallen is de kans dat jongeren de nazorg afronden even groot. In ouder onderzoek van James en collega's (2013) werd bovendien gevonden dat een nazorgtraject effectiever is wanneer dit op individueel niveau wordt aangeboden dan in groepsverband. In tegenstelling tot wat veronderstelt in de beleidslogica, vonden James en collega's (2016) geen verschil in behandeluitkomst tussen jongeren bij wie de nazorg tijdens of na detentie was gestart. Eerder onderzoek (Altschulter et al., in James et al., 2016) vond echter wel dat jongeren er profijt van hebben als nazorg al tijdens detentie wordt opgestart. Het bewijs is dus niet eenduidig. Echter, zo stellen James en collega's (2016), is het wel belangrijk dat jongeren hun nazorg afronden. Justitiële jongeren die nazorg ontvingen en het nazorgtraject afronden, scoorden lager op indirecte agressie dan jongeren die vroegtijdig stopten en jongeren die geen nazorg ontvingen. Omdat het lastiger is om na detentie de nazorg op te starten - waardoor het risico bestaat dat de nazorg helemaal niet aanvangt of iemand vroegtijdig stopt - kan het wel degelijk effectief zijn om nazorg al tijdens detentie op te starten.

3.5 Betrokkenheid van jongere en systeem

Uit verschillende reviews is bekend dat interventies die gericht zijn op het gezin en daarbinnen ook op de ouders recidive-verminderend werken (De Vries et al., 2014; Evans-Chase & Zhou, 2012; Kurtz, 2002; Latimer, 2011; MacKenzie & Farrington, 2015; Schwalbe et al., 2012). De onderzochte interventies in die reviews en meta-analyses betreffen in alle gevallen intensieve gezinsbehandeling en/of ouderschapstrainingen, zoals Functionele Familie Therapie (FFT) en Multi Systemische Therapie (MST). De inzet van deze interventies binnen het kader van vrijheidsbeneming kan de effectiviteit verhogen. Systeeminterventies kunnen de band tussen jongeren en het systeem versterken en daardoor de kans op recidive onder jongeren verminderen (De Vries et al., 2014; Mos & Rigter, 2012; Simons et al., 2017; Mos & Rigter, 2012, Van Dam et al., 2021, Van der Stouwe et al., 2014).

Het betrekken van ouders in de behandeling van hun gedetineerde adolescent kind is essentieel voor optimale behandeluitkomsten volgens Simons et al. (2019). Dit kan indirect positieve effecten hebben op recidive. Simons et al. (2019) noemen als voorbeeld dat de intentie van een jongere om delictgedrag te vermijden, samenhangt met een hoger gevoel van controle op het leven. Dit wordt gerealiseerd door frequent contact met gezinsleden (Forste et al., 2011 in Simons et al., 2019).

Nooteboom (2021) onderzocht onder andere wat ouders effectief en contra-effectief vinden in een integrale aanpak. Voor ouders is het van belang dat zij worden betrokken bij een behandeling door onder

andere een up-to-date plan van aanpak met de ouders te delen. Op die manier krijgen ouders inzicht in de huidige stand van zaken met betrekking tot doelen en acties en wordt gedeelde besluitvorming gefaciliteerd. Dit kan uiteindelijk weer leiden tot een toename van consensus over en draagvlak voor het plan van aanpak. Daarnaast kan recidive verminderd worden door het functioneren van het gezin te verbeteren (Simons et al., 2019). Risicofactoren in het gezin dragen bij aan delinquent gedrag en ook de mate en wijze van betrokkenheid van ouders hangt samen met delinquent gedrag (Janssen et al., 2015; Keijsers, 2015). Hoe dit een rol speelt is ook afhankelijk van kenmerken van de jongere. Uit een studie van Crocetti et al. (2016) blijkt dat adolescenten met een hoog empathisch vermogen aversief reageren op hun ouders als zij veel informatie van de jongere vragen. De risicofactoren in een gezin dragen er ook aan bij dat problemen van generatie op generatie kunnen worden doorgegeven (Kendler et al., 2020 in Simons et al., 2020).

Ook wordt in literatuur over jongeren die in een gesloten residentiële instelling worden geplaatst, benadrukt dat door de ouders te betrekken bij de behandeling en door tijdens het verblijf aandacht te hebben voor risico- en beschermende gezinsfactoren en de wederzijdse beïnvloeding tussen jeugdige en het gezin, de kans op een positieve behandeluitkomst wordt verhoogd (Simons et al., 2020).

Een belangrijke randvoorwaarde voor het betrekken van het systeem is dat professionals zich realiseren dat de jongere onlosmakelijk verbonden is met zijn/haar systeem en dat daar ook naar gehandeld moet worden. Uit meerdere studies naar uithuisgeplaatste jongeren blijkt het van belang om zo snel mogelijk na de plaatsing in een residentiële instelling contact op te nemen met de ouders of andere sleutelpersonen. (Simons et al., 2020). Door zo snel mogelijk na plaatsing een kennismakingsgesprek te houden, worden de verwachtingen van de ouders en/of andere sleutelfiguren duidelijk en de factoren die de betrokkenheid vanuit ouders/het systeem kunnen beïnvloeden inzichtelijk gemaakt. Op die manier kunnen professionals zo snel mogelijk barrières voor participatie en betrokkenheid bij ouders en andere sleutelfiguren wegnemen, waardoor het systeem gestimuleerd wordt om betrokken te blijven tijdens het verblijf van de jongere. De betrokkenheid van ouders/het systeem wordt bevorderd als de relatie voorafgaand aan het verblijf al goed is (Simons et al., 2020). Echter, ook wanneer de relatie tussen de jongere en het systeem niet goed is dient in de diagnostiek, behandeling en begeleiding aandacht te zijn voor het systeem waar de jongere deel van uit maakt.

In de populatie van de JJl's is door de invoering van het adolescentenstrafrecht de leeftijd van de doelgroep vergroot (zie hoofdstuk 4.3.1). Tijdens de jongvolwassenheid verschuift de rol van ouders: de ervaren steun van de ouders en het gemak om met hen te praten, zakken naar een dieptepunt rond 16-jarige leeftijd, daarna nemen de steun en het gemak weer toe (De Goede, Branje, & Meeus, 2009; Keijsers & Poulin, 2013).

3.6 Integraal dagprogramma

De onderbouwing van een integraal dagprogramma is ook te vinden in het RNR en GLM model. Met een integraal dagprogramma wordt bedoeld een programma dat aansluit op alle leefgebieden: dagbesteding (school of werk), onderwijs, zorg en op de leefgroep. Voor dagbesteding geldt dat het ontbreken van dagbesteding een risicofactor is en aanwezigheid van dagbesteding een beschermende factor. Door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de (beschermende factoren in de) leefwereld van de jongeren en te zorgen voor continuering van een dagprogramma wordt aangesloten bij de RNR principes, wat bijdraagt bij het verlagen van de kans op recidive (o.a. Pooley, 2020).

Zoals bij doorlopende zorg al aan bod kwam, worden er in de literatuur drie domeinen (*mastery en self-competance, interpersonal relationships and social functioning en self-definition en self-governance*) onderscheiden waarlangs een jongere de psychosociale volwassenheid bereikt (Mears & Travis, 2004). Deze verschillende domeinen vragen om activiteiten en interventies die de ontwikkeling op die domeinen ondersteunt en daarmee om een op maat gemaakt dagprogramma. Bovendien worden in de ontwikkelingspsychologie bij jongeren verschillende leeftijdsgroepen (vroeg adolescentie, 11-14 jaar, midden-adolescentie, 15-17 jaar en late adolescentie, 18 tot begin 23) onderscheiden (Altschuler & Brash, 2004; Prop et al., 2021). Tussen de leeftijdsgroep verschillen de jongeren in hun fysieke, cognitieve, emotionele en sociale ontwikkeling wat vraagt om een op maat gemaakt dagprogramma dat aansluit bij de leeftijd van de jongere (Lambie & Randell, 2013).

Altschuler en Brash (2004) en Killias et al. (2015) benadrukken ook het belang van aandacht voor vrijetijdsbesteding. Jongeren die langdurig in detentie verblijven, blijken doorgaans weinig ervaring met pro-sociale vormen van recreatie en hebben mogelijk de neiging om in hun vrijetijd drugs te doen of ander destructief gedrag te vertonen. Jongeren die in hun vrije tijd tot laat in de nacht op straat of in winkelcentra verbleven, gaven vaker aan delicten te plegen dan jongeren die een meer conventionele vrijetijdsbesteding hadden (Killias et al., 2015).

3.7 Beveiliging

Binnen het kernelement beveiliging maken we onderscheid tussen fysieke beveiliging, procedurele beveiliging en relationele beveiliging.

Fysieke beveiliging in termen van opsluiting heeft in beginsel tot doel om de veiligheid in de samenleving te verhogen en een veilige uitvoering van de straf of maatregel te bevorderen. Voor de effectiviteit van beveiliging en opsluiting is het van belang om onderscheid te maken in het effect van detentie op de veiligheid van de samenleving *tijdens* detentie en *na* detentie. Als er een groot risico is dat een jongere op korte termijn weer een (ernstig) delict pleegt, is opsluiting op korte termijn een oplossing om de

maatschappij te beschermen en draagt het bij aan een vermindering van de criminaliteit in de samenleving, zo concludeerde onder andere Suurmond en Van Velthoven (2008). Op de langere termijn zien we echter een ander beeld. Onderzoek van Chen en Sapiro (2007) laat zien dat plaatsing in een zwaarder beveiligde gevangenis van gedetineerden met een vergelijkbare risico op recidive leidde tot hogere recidive na vrijlating dan in een minder zwaar beveiligde gevangenis. Uit een experiment van Gaes en Camp (2009) bleek dat onder gedetineerden die random – dat wil zeggen ongeacht hun score op risicotaxatie – werden verdeeld over hoger en lager beveiligde afdelingen binnen een gevangenis, degenen op de zwaarder beveiligde afdeling een grotere kans hadden om te recidiveren. En een meta-analyse van Lipsey (2009) wijst uit dat de mate van controle en supervisie op jongeren nauwelijks effect had op de effectiviteit van de ingezette interventies. Dat wil zeggen dat jongeren met een hoge mate van supervisie vergelijkbaar scoorden op de effectiviteit van een interventie in termen van recidive dan jongeren met eenzelfde interventie maar zonder supervisie.

Vanuit de RNR principes moet de mate van beveiliging aansluiten bij het recidiverisico. Dit betekent dat afhankelijk van het recidiverisico kan worden volstaan met een minder beveiligde omgeving en een meer *community-based* interventie (Lambie & Randall, 2013). Zo blijken meer familie-georiënteerde en *community based* interventies effectiever te zijn bij jongeren met een laag recidiverisico (Curtis et al., 2009; Lambie & Randall, 2013; Sawyer & Borduin, 2011). Jongeren met een hoger recidiverisico kunnen gebaat zijn bij een tijdelijk verblijf in detentie omdat de neiging om een delict te plegen wordt onderdrukt en/of bemoeilijkt.

Procedurele beveiliging gaat om de beperkingen die iemand opgelegd krijgt of de middelen die worden ingezet, zoals de bezoekersregeling, het gebruik van toegangspassen, visitatie bij binnenkomst en surveillance. Een meta-analyse van Lipsey (2009) laat zien dat jongeren die verblijven in een gevangenis waar een hoge mate van procedurele controle wordt uitgeoefend, een grotere kans hebben om te recidiveren dan jongeren die verblijven in een gevangenis waar de nadruk meer licht op een positief leefklimaat. Een meta-analyse van Mitchell en collega's (2016) laat zien dat ook een soepele bezoekersregeling leidt tot een afname in recidive dan wanneer een gedetineerde geen bezoek mag ontvangen. Ook Fasah (2018) onderschrijft deze conclusie.

Empirische onderbouwing voor de werkzaamheid relationele beveiliging, is te vinden in de literatuur waarbij het effect van de relatie tussen jongeren en de hulpverlener is onderzocht. Uit een recente review van Pooley (2020) naar de werkzame elementen van strafrechtelijke interventies blijkt dat de relatie tussen jongeren en hulpverlener het effect van programma's positief beïnvloedt. Programma's waarin hulpverleners en jongeren een positieve samenwerkingsrelatie opbouwen zijn effectiever in het verlagen van de kans op recidive dan programma's waarin die samenwerkingsrelatie minder sterk is (Adler et al., 2016, Prior & Mason, 2010; Sampson & Themelis, 2009, in Pooley 2020). Een goede werkalliantie tussen de jongere en de hulpverleners zorgt ervoor dat de jongeren eerder positief reageren op de behandeling en

dat zij hun behandeling rechtvaardig en redelijk vinden. In de review van Pooley (2020) worden in 16% van de onderzochte studies het effect van de strafrechtelijke interventies toegeschreven aan de kwaliteit van de relatie tussen de jongere en de hulpverlener. Kenmerken van die relatie zijn dat ze gebaseerd is op duidelijkheid, openheid, humor en respect en dat het doel van de interactie gericht is op het bekrachtigen van beschermende factoren die de jongeren in staat stellen weerstand te bieden aan het plegen van delicten (Prior & Mason, 2010; Sampson & Themelis, 2009, in Pooley 2020). Uit ander onderzoek blijkt dat het van belang is dat de professionals die betrokken zijn bij jongeren die verblijven in een residentiële instelling naar de jongeren luisteren en begrip tonen. Zo gaven jongeren in een JJI aan dat zij het belangrijk vinden dat er 'echt' met hen gepraat werd, er betrokkenheid is vanuit professionals en dat naar hen geluisterd wordt (Van der Vught en de Jong 2005). Ouder onderzoek wijst uit dat jongeren betrekken bij beslissingen over de zorg die zij krijgen en over hun dagelijkse leven positief bijdraagt aan hun zelfvertrouwen (Cashmore, 2002; Cough, 2000; Gilligan, 2001 in Boendermaker et al., 2013). De resultaten suggereren dat jongeren willen samenwerken met hulpverleners die in hen geloven, met hen sympathiseren en hun sterke kanten herkennen. In tegenstelling daarop haken jongeren af in programma's waar de professionals hen niet behandelen met respect, er teveel druk op hen wordt uitgeoefend en/of hun fouten worden benadrukt (Moore et al., 2013 in Pooley 2020).

Ook uit ander onderzoek blijkt dat als medewerkers teveel controle uitoefenen op de justitiabele, de nadruk wordt gelegd op straffen in plaats van belonen, er veel verveling en weinig onderling respect is, er vaker agressie voorkomt, justitiabelen minder gemotiveerd zijn en meer problemen ervaren met het omgaan met probleemsituaties en minder empathie ervaren (Leipoldt & Strijbosch, 2020).

Met betrekking tot relationele beveiliging wordt ook verwezen naar de term therapeutische of werkaliantie. De therapeutische of werkaliantie is 'de kwaliteit en sterkte van de samenwerkingsrelatie tussen cliënt en hulpverlener' (Roest, 2020). Die relatie bestaat zowel uit een persoonlijke band, als uit overeenstemming over behandeldoelen en taken. Uit onderzoek blijkt dat de werkaliantie een belangrijk voorspeller is voor de behandeluitkomst, al zijn de resultaten klein (Roest, 2020). Kwalitatief onderzoek onder jongeren die uit huis zijn geplaatst en in een residentiële setting verblijven, laat zien dat volgens de jongeren de professional het grootste aandeel heeft in de totstandkoming van de alliantie en verantwoordelijk wordt gehouden als de samenwerking vastloopt. De jongeren noemden een aantal eigenschappen van de professional dat voor hen van belang is, namelijk 'echtheid, eerlijkheid, geïnteresseerd en het geven van vertrouwen. Daarnaast zijn ook integriteit, striktheid maar tegelijkertijd flexibiliteit, beschikbaarheid en de hoeveelheid tijd die met de jongeren wordt gependeed van belang voor de totstandkoming en het behoud van de therapeutische alliantie.

3.8 Positief leef- en leerklimaat

In de literatuur zijn meerdere bewijzen te vinden van een positief effect van een positief leef- en leerklimaat op jongeren in residentiële groepen. Ook binnen de JJIs wordt al jaren onderzoek gedaan naar

het leefklimaat (o.a. Stams & Van der Helm, 2017; Van der Helm et al., 2018). In die onderzoeken wordt leefklimaat omschreven als de kwaliteit van de sociale en fysieke omgeving in termen van voldoende en noodzakelijke voorwaarden voor lichamelijke en geestelijke gezondheid, welzijn, contact en persoonlijke groei van bewoners. In een positief leefklimaat hebben de groepsbegeleiders contact met justitiabelen en sluiten goed aan bij de justitiabelen (responsiviteit), is het klimaat gericht op groei (leren, zingeving ervaren en perspectief zien), wordt de autonomie van de justitiabelen gerespecteerd, wordt zo min mogelijk repressie toegepast en is er een goede sfeer, structuur en veiligheid. Als het leefklimaat positief wordt ervaren, doen zich minder incidenten voor, komen jongeren eerder in de 'ontwikkelstand' omdat ze zich veilig en gezien voelen en zijn justitiabelen meer gemotiveerd om mee te werken aan de behandeling (Van der Helm et al., 2018). Dit kan vervolgens weer positief effect hebben op de kans op recidive.

Een van de factoren die kan bijdragen aan een positief leer- en leefklimaat, is de mate van interactie tussen jongeren tijdens hun verblijf in een gesloten instelling (Sonderman et al., 2020). Jongeren die prosociaal gedrag vertonen hebben mogelijk een positieve invloed op de behandelmotivatie van andere jongeren en het leefklimaat in de groep. Jongeren met een negatieve attitude zullen daartegen eerder de andere jongeren en het leefklimaat negatief beïnvloeden.

Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat het leef- en leerklimaat een belangrijke invloed heeft op de ontwikkeling van justitiabelen (Janzing & Kerstens, 2012; Kaltiala-Heino & Kahila, 2006; Marshall & Burton, 2010; Schaftenaar, 2015; Schubert et al., 2012; Van der Helm, 2011). Uit de recente meta-analyse van Eltink et al. (2020) naar het effect van leefklimaat op justitiële jongeren blijkt dat een therapeutisch groepsklimaat samenhangt met een reductie van 20% van antisociaal gedrag van de jongeren. Ervaren veiligheid blijkt het sterkst samen te hangen met het verminderen van antisociaal gedrag.

3.9 Mogelijke aanvullende kernelementen en onderbouwing

Door de ketenpartners in het panel zijn kernelementen genoemd die tevens van belang zijn voor Vrijheidsbeneming op Maat, maar volgens de beleidsdocumenten en interviews (nog) geen onderdeel uitmaken van de vrijheidsbeneming op maat. Zij vormen ons inziens vooralsnog geen onderdeel van de beleidslogica. Wel zijn het aspecten die ook binnen de JJI's en de KVJJ's aandacht krijgen. Deze elementen zijn niet limitatief. Mogelijk zijn ook nog andere aspecten die in de praktijk van belang zijn. De volgende elementen worden ook in de literatuur genoemd.

Herstelgerichte benadering

Een herstelgerichte interventie beoogt het slachtofferbewustzijn bij justitiële jongeren te bevorderen en het werken aan herstel van schade die door het delict is veroorzaakt te stimuleren. Onderzoek wijst uit dat justitiële jongeren die terechtstonden voor een jeugdstrafrechter en een vorm van een herstelgerichte interventie (zoals mediation) ondergaan minder vaak recidiveren dan jongeren die geen vorm van een

herstelgerichte interventie ondergaan (Bergseth & Bouffard, 2012; Bouffard et al., 2017; Grant, 2020). Bovendien blijkt dat de periode tot iemand recidiveert langer duurt voor de eerste groep. Uit de meta-analyse van Wilson en collega's (2017) komt naar voren dat een herstelgerichte benadering leidt tot een verlaging van toekomstig delinquent gedrag in vergelijking tot de meer traditionele strafrechtelijke benadering.

De onderbouwing voor herstelgerichte detentie wordt in de literatuur onder andere gezocht in de *reintegrative shaming theory* van Braithwaite (1998). De schaamte bij een individu, doordat hij/zij iets heeft gedaan dat indruist tegen de eigen normen en waarden, en hij/zij gelooft dat hij niet aan de normen van de groep (bijv. maatschappij) voldoet, is van belang voor de morele ontwikkeling. Door gevoel van schaamte wordt moreel besef bevordert en gebruiken jongeren minder neutralisatietechnieken, zoals 'het was niet mijn fout' en 'het slachtoffer vroeg er zelf om'. Dit wijst erop dat de dader verantwoordelijkheid neemt voor zijn daden in plaats van zijn of haar het gedrag rechtvaardigt.

Procedural justice theory

Een andere theorie die wordt gebruikt om de effectiviteit van herstelrecht te verklaren, is de *procedural justice theory* van Tyler (1990, in Bouffard et al., 2016). Deze theorie stelt dat wanneer een dader het gevoel heeft dat hij/zij een eerlijk proces heeft en dat de besluitvorming over de gekozen (strafrechtelijke) interventie tevens eerlijk verloopt en aansluit bij de ernst van het delict, de dader eerder geneigd is om de wet en instanties als legitiem te zien. In dat geval zal de dader zich in de toekomst eerder aan de wet houden, dan wanneer de sanctie niet als legitiem en als onverdiend wordt ervaren.

Trauma-sensitieve benadering

Circa 23% van alle adolescenten is blootgesteld aan traumatische gebeurtenissen, zoals (seksueel) geweld, ernstige ongelukken of ziekten of natuurrampen (Putman, 2003 in Hoogsteder et al., 2021). Eén op de zes adolescenten ontwikkelt als gevolg van die traumatische ervaring een post-traumatische stressstoornis (Alisic et al., 2014). Het gaat daarbij vaak om co-morbiditeit met gedragsstoornissen, ADHD, middelenmisbruik en lagere intelligentie. Die traumatische ervaringen kunnen invloed hebben op ontwikkelingsgebieden, wat weer kan leiden tot internaliserende gedragsproblemen, zoals angst en stemmingsstoornissen (Harder et al., 2020). Daarnaast is er een samenhang gevonden tussen traumatische ervaringen en externaliserende gedragsproblemen, zoals agressief gedrag en andere vormen van delinquent gedrag. Dit komt mogelijk doordat traumatische ervaringen invloed hebben op de executieve functieontwikkeling, zoals inhibitie en impulsiviteit. Traumabehandeling bij adolescenten met zware externaliserende gedragsproblematiek blijkt effectief in het verminderen van trauma-gerelateerde klachten en gedragsproblematiek (Hoogsteder et al., 2021). Het zijn met name oudere adolescenten die profijt hebben van traumabehandeling.

3.10 Conclusie empirische onderbouwing beleidslogica

In dit hoofdstuk is antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

- ③ In hoeverre is er (internationale) empirische ondersteuning voor de beleidslogica?
- ③ Zijn in de literatuur werkzame mechanismen/elementen ten aanzien van de vrijheidsbeneming van justitiële jeugd te vinden, die niet in de stelselwijziging aanwezig zijn en daar mogelijk wel in opgenomen kunnen worden voor een beter doelbereik?
- ③ Worden neveneffecten van de stelselwijziging verwacht en zo ja, welke?

Vrijheidsbeneming op maat wordt in het algemeen onderbouwd aan de hand van het RNR-model en GLM. Volgens het eerste model moet de periode van vrijheidsbeneming – en de interventies die in die periode en daarbuiten worden ingezet – afgestemd worden op basis van de problematiek en het recidiverisico van de jongeren, gericht zijn op dynamische factoren die samenhangen met het delict gedrag en aansluiten bij de leerbaarheid en motivatie van de jongere. Er is empirisch bewijs dat strafrechtelijke interventies die aansluiten bij het risico, de behoefte en de responsiviteit van de jeugdigen meer effect hebben op recidivevermindering. Het GLM is een aanvulling op het RNR model. In dit model moet de aanpak vooral gericht zijn op het benutten van de beschermende factoren (competenties en krachten van elk individu), de persoonlijke identiteit en het vermogen tot zelfsturing en heeft de aanpak tot doel het welzijn van een jongere in detentie te bevorderen. Het is volgens dit model van belang om interventieplannen op te stellen, die gericht zijn op het behalen van persoonlijke waardevolle en betekenisvolle doelen van de justitiabele. Er is overigens nog weinig empirische evidentie voor het GLM, met name door een tekort aan empirisch onderzoek waarin werkwijzen of interventies die op het GLM gebaseerd zijn worden onderzocht.

Naast de algemene onderbouwing van vrijheidsbeneming op maat hebben wij per kernelement wetenschappelijke literatuur geraadpleegd over de werkzaamheid van het kernelement. Hierbij geldt dat de kernelementen maatwerk, betrokkenheid van jongeren en systeem, integraal dagprogramma inclusief passende zorg en behandeling worden onderbouwd vanuit het RNR model. Over doorlopende zorg en ondersteuning en dagbesteding is er geen ander specifiek empirisch bewijs dan dat zorg en dagbesteding beschermende factoren zijn voor recidive. Ook voor het kernelement positief leef- en leerklimaat is empirisch bewijs. Voor het effect van de andere kernelementen op de resultaten van de vrijheidsbeneming en recidive hebben we in de literatuur geen specifieke onderbouwing gevonden. Er is nog onduidelijkheid over wat precies onder die kernelementen wordt verstaan en hoe ze in de praktijk invulling krijgen. Dit is het geval voor cyclische diagnostiek, relationele beveiliging en transforensische zorg. Dit laatste hebben wij vooralsnog geoperationaliseerd als doorlopende zorg.

Tot slot zijn er ook enkele kernelementen waarvoor in de literatuur geen eenduidige onderbouwing wordt gevonden. Zo heeft fysieke beveiliging op korte termijn een beschermend effect op de maatschappij als daarmee een nieuw delict wordt voorkomen. Op langere termijn hangt vrijheidsbeneming samen met negatieve effecten op recidive.

Al met al valt op dat maatwerk een primaire rol speelt bij de invulling van elk kernelement omdat, afhankelijk van de problematiek, het recidiverisico, de behoeften en de motivatie, een andere combinatie van interventies en omgeving effectief is.

Binnen de beleidslogica is nog beperkt aandacht voor de werkzaamheid van de kernelementen bij de doelgroep jongvolwassen, die nu in het kader van de ASR in FCJ's en KVJJ's worden opgenomen. De werkzaamheid van de kernelementen kan voor de oudere doelgroep anders zijn dan voor de jongere doelgroep. Zo verandert de relatie met en de rol van ouders en krijgt werk een belangrijkere rol als dagbesteding.

Door de ketenpartners in het expertpanel zijn herstelgerichte benadering en trauma-sensitieve benadering genoemd als kernelementen die van belang zijn voor vrijheidsbeneming op maat. Dit wordt ook in de literatuur onderschreven. Deze kernelementen maken nog geen onderdeel uit van de beleidslogica van VOM. Op grond van de literatuur is het aan te raden deze kernelementen toe te voegen aan vrijheidsbeneming op maat. Als dit het geval is moeten deze elementen ook in de beleidslogica worden uitgewerkt. Vervolgens kunnen ook indicatoren aan deze elementen worden gekoppeld. In de indicatoren in het volgende hoofdstuk zijn deze elementen nog niet meegenomen omdat ze nog geen onderdeel zijn van de beleidslogica.

Uit het literatuuronderzoek kwamen geen neveneffecten naar voren van de vrijheidsbeneming op maat. Wel is in een recente studie naar kleinschalige voorzieningen benoemd dat er nog weinig onderzoek is gedaan naar de effecten van kleinschalige vormen van jeugdhulp (Van Schie et al.; 2020). Er is meer inzicht nodig in de effecten bij specifiek doelgroepen. Daarnaast kunnen bedrijfsmatige randvoorwaarden voor het inrichten van de groepen van invloed zijn op de werking van de kernelementen (Mourits & Addink, 2021).

4 Indicatoren en haalbaarheidsonderzoek

In dit hoofdstuk presenteren we de indicatoren voor de doelen en kernelementen die we hebben opgesteld op basis van de deskresearch en de bespreking met het expertpanel en de mogelijke bron waarin de indicator is vastgelegd. Vervolgens zijn we per bron nagegaan of de indicator beschikbaar is in de bron. We geven eerst in 4.1 een overzicht van de indicatoren en de beschikbaarheid. Vervolgens geven we per bron een korte beschrijving, de te meten indicatoren in de bron en welke informatie over de periode 2020 beschikbaar is voor het meten van de indicatoren en de problemen voor het meten van de indicatoren. We ronden het hoofdstuk af met een eerste meting van de beschikbare indicatoren.

4.1 Overzicht indicatoren en beschikbaarheid indicatoren

In tabel 4.1 presenteren we de beschikbaarheid van informatie over de indicatoren in de genoemde bronnen. Met een stoplicht geven we aan in welke mate er medio 2021 informatie beschikbaar is in de bron om de indicator periodiek te meten. Dit hebben we bepaald op basis van de haalbaarheidstoets van de registratiegegevens, het dossieronderzoek en interviews met de respondenten over de registratiegegevens. Groen betekent dat de indicator beschikbaar is, oranje ten dele, met enkele aanpassingen kan dit mogelijk worden gemaakt, en rood betekent niet beschikbaar.

Tabel 4.1 overzicht beschikbaarheid informatie indicatoren

	Indicator	Bron	Beoordeling beschikbaarheid	Toelichting op het stoplicht
Kerncijfers	Aantal jongeren dat in- en uitstroomt in KV en FCJ per half jaar.	JVS		Beschikbaar
	Aantal jongeren dat binnen FCJ in- en uitstroomt naar een laag beveiligde unit (LBU), een basisafdeling, reguliere afdeling en specialistische afdeling per half jaar.	JVS		In- en uitstroom beschikbaar op basis van de huidige bestemmingen – bestemmingen VOM nog niet ingevoerd
	Het percentage jongeren in een KVJJ en in FCJ naar niveau van beveiliging van de afdeling per half jaar.	JVS		In- en uitstroom beschikbaar op basis van de huidige bestemmingen JJ's – bestemmingen VOM nog niet ingevoerd – en KVJJ's.
	Aantal jongeren dat in- en uitstroomt in KVJJ en FCJ naar leeftijdscategorie per half jaar.	JVS		Beschikbaar
	Aantal jongeren dat in- en uitstroomt naar verblijfstitel in KVJJ en FCJ per half jaar.	JVS		Beschikbaar
	Gemiddelde verblijfsduur van jongeren in KVJJ en FCJ (per halfjaar) naar verblijfstitel.	JVS		Beschikbaar Verblijfsduur in categorieën is een betere indicator
Recidive vermindering	Het percentage jongeren dat jaarlijks (op peildatum) recidiveert: <ul style="list-style-type: none"> • 1 jaar na uitstroom • 2 jaar na uitstroom • 3 jaar na uitstroom 	Recidivemonitor WODC		Beschikbaar: Prevalentie, omvang en frequentie beschikbaar via Repris, laatste cohort 2015, in recidivemonitor 2016.
	Het percentage jongeren dat jaarlijks recidiveert uit de KVJJ en de FCJ.	Recidivemonitor WODC		Deels beschikbaar Recidive naar verblijfstitel beschikbaar. Nog geen onderscheid tussen KVJJ en FCJ.

Intermediaire doelen	Indicator	Bron	Beoordeling beschikbaarheid	Toelichting op het stoplicht
Afname risicofactoren en toename beschermende factoren	Percentage jongeren bij wie het recidiverisico bij uitstroom lager is dan bij instroom per half jaar.	LIJ SAVRY SAPROF-YV Behandelplan (periodiek dossieronderzoek)		Nog niet beschikbaar Ritax a of b uit het LIJ is niet voor alle jongeren die die instromen in JJI beschikbaar als meting bij instroom. Er is geen Ritax a of b beschikbaar bij uitstroom. Update Ritax voor kortverblijvers is verantwoordelijkheid JR. Koppeling met Ritax JR nog niet mogelijk voor onderzoeksdoeleinden. JJI's nemen bij langverblijvers SAVRY of SAPROF YV af (niet Ritax)
	Ontwikkeling op de leefgebieden: score (laag/ midden/ hoog) bij instroom en uitstroom. <ul style="list-style-type: none"> School Werk Gezin Vrije tijd Relaties Alcohol – en drugsgebruik en gokken Geestelijke gezondheid Attitude Agressie Vaardigheden 	LIJ SAVRY SAPROF-YV Behandelplan (periodiek dossieronderzoek)		SAVRY EN SAPROF-YV (retrospectief o.b.v. dossierinformatie op verschillende momenten: bij plaatsing (2 ^{de} perspectiefplan, halverwege) en vervolgens herhaalmetingen alleen voor langverblijvers. Dossieronderzoek naar perspectiefplannen biedt alleen voor langverblijvers inzicht in ontwikkeling op de leefgebieden maar scores zijn niet vergelijkbaar met LIJ Zie hoger
	Percentage jongeren (per halfjaar) bij wie de score op de leefgebieden bij uitstroom hoger is dan bij instroom.	Behandelplan (periodiek dossieronderzoek)		Alleen voor jongeren die langer dan drie maanden in een JJI verblijven worden de risico en beschermende factoren op meerdere momenten beschreven. Dit wordt zeer verschillend gedaan. Er is niet altijd een perspectiefplan dat parallel loopt aan de uitstroombdatum. Voor kortverblijvers is de uitvoering van het plan van aanpak (en de behandeling) de verantwoordelijkheid van JR. In het haalbaarheidsonderzoek is geen toets gedaan van de plannen van aanpak van de JR

	Percentage jongeren dat vooruitgang vertoont in de behandeling per half jaar.	Behandelplan (periodiek dossieronderzoek)		Alleen beschikbaar voor langverblijvers in JJI met meerdere perspectiefplannen.
	Percentage jongeren bij wie de doelen uit het plan van aanpak zijn gerealiseerd per half jaar.	Behandelplan (periodiek dossieronderzoek)		Alleen beschikbaar voor langverblijvers met meerdere perspectiefplannen. In de perspectiefplannen worden de behaalde doelen genoemd Het is niet altijd duidelijk of het doel gerealiseerd is.
	Voorkomen detentieschade De scores op de beschermende factoren van leefgebieden bij uitstroom zijn lager dan bij instroom.	LIJ SAVRY SAPROF		Niet beschikbaar (zie toelichting bij ontwikkeling risicoscores leefgebieden)

Kernelementen	Indicator	Bron	Beoordeling beschikbaarheid	Toelichting op het stoplicht
Maatwerk	Het percentage jongeren met een individueel, integraal plan van aanpak per half jaar.	Periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar. Alleen voor jongeren die minimaal drie weken in JJI verblijven. Per locatie van de KVJJ verschilt het. Een KVJJ geeft input voor plan van aanpak JR. Een andere KVJJ maakt een eigen digitaal plan van aanpak.
	Het percentage jongeren bij wie in het individueel, integraal plan doelen en acties zijn opgenomen om de risicofactoren met score midden of hoog te doen afnemen en om de beschermende factoren te versterken per half jaar	Periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar voor jongeren met een perspectiefplan binnen JJI. Doelen worden echter niet eenduidig gekoppeld aan risico- en beschermende factoren. Wel is duidelijk welke acties aan doelen gekoppeld zijn.
	Het percentage jongeren bij wie de visie van de jongere is opgenomen in het plan van aanpak per half jaar.	Periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar. Verschil tussen plannen in de mate van waarin dit uitgebreid beschreven is .

	Het percentage jongeren bij wie de visie van het netwerk/systeem op het plan van aanpak in het plan van aanpak is weergegeven per half jaar.	Periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar. Niet standaard vermeld in de perspectiefplannen van de JJI. In plan van aanpak van een KVJJ is het plan digitaal ook voor de jongere en wordt visie van jongere opgenomen.
	Het percentage jongeren dat op een wachtlijst staat voor een KVJJ of de LBU (binnen een FCJ) per half jaar.	JVS		Niet historisch beschikbaar in over een periode van een half jaar. Alleen aantal wachtenden en wachttijd op de datum van extractie. Op de wachtlijst staan ook reguliere doorplaatsingen.
Continuïteit van zorg ¹⁴	Het percentage jongeren met hulpverlening/zorg bij instroom/tijdens verblijf/bij uitstroom per half jaar.	Periodiek dossieronderzoek of monitor KVJJ en FCJ		Deels beschikbaar In de perspectiefplannen wordt dit wisselend ingevuld. . De situatie bij instroom is veelal niet beschreven, tijdens verblijf wisselend en bij uitstroom veelal niet. In de monitor KVJJ wordt dit voor de pilots wordt dit handmatig bijgehouden in een apart spreadsheet. Er is nader specificeren nodig wat in het kader van VOM wordt verstaan onder hulpverlening/zorg. Dit is van toepassing op alle items
	Het percentage jongeren bij wie de hulpverlening/zorg die voor de vrijheidsbeneming was opgestart tijdens de vrijheidsbeneming is gecontinueerd.	Periodiek dossieronderzoek of monitor KVJJ en FCJ		Niet beschikbaar. In de perspectiefplannen in de steekproef is relatief weinig informatie beschikbaar over het doorzetten van zorg. Als het omschreven staat is het niet duidelijk of het ook daadwerkelijk wordt doorgezet. In de monitor KVJJ wordt dit handmatig bijgehouden. Deze informatie komt in 2022 beschikbaar.

¹⁴ Op advies van de leden in het panel richt de monitor zich op continuïteit van zorg. In de beleidslogica is transforensische zorg opgenomen. Binnen het programma VOM lopen enkele pilots om vorm te geven aan de transforensische zorg. De evaluatie van deze pilots levert mogelijk een indicator op voor de monitor.

	Het percentage jongeren bij wie hulpverlening/zorg geïndiceerd is en opgestart is tijdens de vrijheidsbeneming.	Periodiek dossieronderzoek of monitor KVJJ en FCJ		Deels beschikbaar. In de perspectiefplannen worden acties en ingezet interventies genoemd. Dit is alleen beschikbaar voor langverblijvers.
	Het percentage jongeren bij wie de hulpverlening/zorg die tijdens de vrijheidsbeneming is gecontinueerd/opgestart ook na de vrijheidsbeneming wordt gecontinueerd.	Periodiek dossieronderzoek of monitor KVJJ en FCJ		In geen van de perspectiefplannen stond beschreven welke zorg na verblijf wordt verder gezet. In de monitor KVJJ wordt dit handmatig bijgehouden.
Cyclische diagnostiek	Aantal plannen van aanpak gerelateerd aan periode van vrijheidsbeneming en conform de normen het updaten van een plan van aanpak (op alle onderdelen van de procesdiagnostiek).	Periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar binnen JJI/KVJJ. Alleen voor jeugdigen die lang genoeg verblijven voor een plan van aanpak.
Betrokkenheid van jongeren	Het percentage jongeren dat bij de nazorgoverleggen aanwezig is.	Registratie nazorgoverleggen		Niet beschikbaar. Geen centraal landelijk systeem waar dit in wordt vastgelegd.
	Het percentage jongeren waarbij het systeem van de jongeren bij de nazorgoverleggen aanwezig is.	Registratie nazorgoverleggen		Niet beschikbaar. Geen centraal landelijk systeem waar dit in wordt vastgelegd.
	Het percentage jongeren dat aanwezig is bij de bespreking van het plan van aanpak (perspectiefplan) en/of het plan van aanpak ondertekent.	Periodiek dossieronderzoek		Niet in alle perspectiefplannen is duidelijk opgenomen of ze zijn besproken met de jongere. Soms is opgenomen dat het plan nog met de jongere wordt besproken. Het is dan niet duidelijk of dit inderdaad is gebeurd.
	Het percentage jongeren waarbij systeem aanwezig is bij het plan van aanpak (perspectiefplan) en/of het plan van aanpak ondertekent.	Periodiek dossieronderzoek		Dit wordt niet standaard in het perspectiefplannen beschreven.
Beveiliging (fysiek, procedurele en relationele)	Het percentage jongeren bij wie de eerste initiële plaatsing juist is/geen doorplaatsing nodig is (m.u.v. jongeren die in laatste fase vanuit een FCJ doorstromen naar een KVJJ of die vanwege gedrag worden doorgeplaatst naar de FCJ of die worden doorgeplaatst naar een LBU).	JVS		Niet beschikbaar. De reden van doorplaatsing is niet in JVS beschikbaar. De wachtlijsten kunnen niet historisch worden opgevraagd over een bepaalde periode.
	Het aantal overplaatsingen van een laag beveiligde unit of van KV naar een reguliere (hoger beveiligde) afdeling van de FCJ.	JVS		Niet beschikbaar. Bestemmingen zijn nog niet in JVS doorgevoerd.

	Het aantal incidenten per afdeling.	Incidentenregistratie JIS		Deels beschikbaar. Incidenten per groep, afdeling in JJI zijn beschikbaar. KVJJ niet aangesloten op systeem JIS. Interpretatie incidenten verschilt.
Integraal dagprogramma ¹⁵	Het percentage jongeren dat dagbesteding heeft bij: <ul style="list-style-type: none"> instroom uitstroom <p>Het percentage jongeren dat vrijetijdsbesteding heeft bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> instroom uitstroom 	Monitor KVJJ en FCJ of periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar voor de jongeren met een perspectiefplan in JJI. Wordt in monitor KVJJ handmatig bijgehouden.
	Het percentage jongeren dat onderwijs volgt: <ul style="list-style-type: none"> bij instroom tijdens verblijf bij uitstroom n.v.t. vanwege leeftijd/behalen diploma/startkwalificatie 	Monitor KVJJ en FCJ of periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar voor de jongeren met een perspectiefplan in JJI. Wordt in monitor KVJJ handmatig bijgehouden
	Het percentage jongeren bij wie vrijetijdsbesteding/ dagbesteding/onderwijs is: <ul style="list-style-type: none"> gecontinueerd nieuw opgestart <p>Onderscheid maken tussen KVJJ en FCJ (en binnen FCJ tussen LBU en andere afdelingen).</p>	Monitor KVJJ en FCJ of periodiek dossieronderzoek		Deels beschikbaar voor de jongeren met een perspectiefplan in JJI. Wordt in monitor KVJJ handmatig bijgehouden
Positief leefklimaat	Aantal KVJJ's met positief leefklimaat.	Onderzoek leer-, leef- en werkklimaat-onderzoek: Group Climate Instrument (GCI)		KVJJ wordt nog geen leefklimaatonderzoek uitgevoerd.
	Aantal afdelingen in FCJ met positief leefklimaat.	Onderzoek leer-, leef- en werkklimaat-onderzoek: Group Climate Instrument (GCI)		Laatste meting 2020/2021. Overall rapportage met uitgesplitste tabellen per JJI. Geen uitsplitsing naar afdeling binnen de JJI's.

¹⁵ Op advies van de leden in het panel richt de monitor zich op continuïteit van zorg. In de beleidslogica is transforensische zorg opgenomen. Binnen het programma VOM lopen enkele pilots om vorm te geven aan de transforensische zorg. De evaluatie van deze pilots levert mogelijk een indicator op voor de monitor.

4.2 Bronnen indicatoren: beschikbare gegevens en beperkingen

In deze paragraaf geven we een beschrijving van de verschillende bronnen, de te meten indicatoren, beschikbare gegevens en beperkingen aan de beschikbare gegevens .

4.2.1 Jeugdvolgsysteem van DJI

In het Jeugdvolgsysteem (JVS) verzamelt DJI informatie over de periode van vrijheidsbeneming (insluiting) van jongeren in een JJI. DJI presenteert deze gegevens sinds 2019 ook jaarlijks in een openbaar toegankelijke factsheet. Voorheen gebeurde dit alleen in een rapportage.

Te meten indicatoren

- 🕒 Kerncijfers.
- 🕒 Passend beveiligingsniveau.
- 🕒 Aantal doorplaatsingen.
- 🕒 Wachtlijsten.

Beschikbare gegevens

De volgende gegevens worden per jongere in dit systeem geregistreerd:

- 🕒 Datum van in- en uitstroom.
- 🕒 Verblijfstitel bij in- en uitstroom.
- 🕒 Locatie bij in- en uitstroom (naam JJI en KVJJ) en overplaatsingen tussen JJI en KVJJ.
- 🕒 Bestemming van de afdeling bij in- en uitstroom, overplaatsingen tussen bestemmingen, op basis van de huidige titels van bestemmingen (nog niet volgens bestemmingen VOM).
- 🕒 Geboortedatum.
- 🕒 Parketnummer van de strafzaken op basis waarvan de jongeren in detentie zijn geplaatst.
- 🕒 SKN-nummer.
- 🕒 Aantal overplaatsingen tussen JJI/KV.

Op basis van deze gegevens kunnen de kerncijfers worden berekend per half jaar (zie 4.3 voor een meting hiervan). Op microniveau kunnen deze gegevens gekoppeld worden aan gegevens uit de registratiebestanden van andere ketenpartners op basis van het SKN-nummer en het parketnummer van de zaak waarvoor sprake is van vrijheidsbeneming.

Beperkingen aan de beschikbare gegevens

De gegevens in JVS kennen momenteel de volgende beperkingen:

- ⦿ In JVS worden de huidige bestemmingen in de JJI's geregistreerd: Forensische Observatie en Behandelafdeling (FOBA), Forensische observatie, Individuele Trajectafdeling (ITA), Very Intensive Care (VIC), VIC licht verstandelijke beperking, Regulier kort, Regulier kort meisjes, Regulier lang, Regulier lang meisjes, scholings- en trainingsprogramma (STP) en zeden (zie kader voor toelichting op deze bestemmingen). De bestemmingen in de FCJ die in het kader van de stelselwijziging worden gerealiseerd – laag beveiligde unit, basisafdeling, reguliere afdeling en specialistische afdeling – zijn nog niet in JVS opgenomen. Op basis van de informatie van DJI zijn er nog geen afspraken over wanneer de nieuwe bestemming in JVS worden verwerkt. Er kunnen dus nog geen kerncijfers worden gegeven uitgesplitst naar de nieuwe bestemmingen en het passende beveiligingsniveau. Wel kan het onderscheid worden gemaakt tussen KVJJ's en JJI's.

Huidige bestemming geregistreerd in JVS

Binnen de JJI's wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten verblijf en daarbij behorende afdelingen. Het belangrijkste onderscheid is kortverblijf versus langverblijf en plaatsen met een regionale bestemming versus plaatsen met een landelijke bestemming.

Kort en langverblijf

Kort en langverblijf hangt samen met de duur van het verblijf. Alle jeugdigen stromen in op een kortverblijfplaats. Na drie maanden volgt in principe overplaatsing naar een langverblijfgroep, tenzij vaststaat of verwacht wordt dat de jongeren op korter termijn (definitief) zal uitstromen.

Voor deze bestemming wordt in JVS regulier kort en regulier lang gebruikt.

Regionale en landelijke plaatsingen

Uitgangspunt is dat jeugdigen in een JJI worden geplaatst zo dicht mogelijk in de buurt van woonplaats. Jeugdigen die kampen met specifieke problemen wordt geplaatst op speciale afdelingen met een landelijk bestemming. Dit geldt ook voor jongeren die op basis van de wet- en regelgeving gescheiden van andere jongeren dienen te worden ondergebracht zoals meisjes. De specialistische afdelingen met een landelijke bestemming zijn in specifiek JJI's ondergebracht. De volgende landelijke bestemmingen worden onderscheiden:

Forensische Observatie

Deze afdeling richt zich op zogenaamd Pro Justitia-onderzoek in het kader van voorlopige hechtenis en op jeugdigen die reeds een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen en van wie de behandeling is vastgelopen (voor advies over de voortgang van de behandeling en het al dan niet verlengen van de PIJ-maatregel).

FOBA

Jeugdigen worden op de FOBA geplaatst wanneer sprake is van een acute crisis en een psychiatrische stoornis (bijvoorbeeld een psychose). De FOBA is de enige afdeling waar alle jeugdigen (preventief, kortverblijf en langverblijf) in een acute (psychiatrische) crisis kunnen worden geplaatst. Het verblijf op de FOBA duurt zo kort mogelijk (stabilisatie); het doel is terugkeer naar een reguliere groep.

Meisjes

Conform art 9 lid 1 van de beginselenwet Justitiële Jeuginrichtingen (Bjj) dienen jongens en meisjes apart te worden ondergebracht in een JJI. Er zijn regulier kort en langverblijf bestemming voor meisjes.

Very Intensive Care (VIC)

De VIC is eveneens gericht op jeugdigen met ernstige psychiatrische problematiek. De VIC is ook bestemd voor langverblijf van jeugdigen met ernstige en/of chronische psychiatrische stoornissen.

Ernstige Seksuele Problematiek (ESP)

De landelijke bestemming ESP is bedoeld voor obsessieve zedendelinquenten. Deze doelgroep heeft speciale zorg en behandeling nodig in het kader van de recidivevermindering. In JVS wordt dit als bestemming zeden geregistreerd.

Individueel Traject Afdeling (ITA)

De ITA is bestemd voor groepsongeschikte jeugdigen die door hun houding en gedrag het groepsklimaat dusdanig verstoren dat het veilige leefklimaat op de groep in het geding is. Deze jeugdigen zijn gebaat bij een individuele aanpak met een aangepast dagprogramma. Dat betekent dat er een 1-op-1 benadering is. De inzet is erop gericht om ook deze jeugdigen uiteindelijk veilig terug te laten keren in de maatschappij.

Licht Verstandelijke Beperking (LVB)

Jeugdigen met een IQ onder de 70 worden geplaatst op de landelijke bestemming LVB

Licht Verstandelijke Beperking met Very Intensive Care (LVB-VIC)

De jeugdigen die op de LVB-VIC worden geplaatst, hebben een lichte verstandelijke beperking in combinatie met ernstige psychiatrische problematiek, waarvoor zij specifieke behandeling nodig hebben (zogenaamde co-morbiditeit van psychiatrische en LVB-problematiek).

Scholings- en trainingsprogramma STP

In de vierde fase van YOUTURN is de jeugdige buiten de JJI, voor een scholings- en trainingsprogramma (STP), waarbij de jeugdige minimaal 26 uur per week vastgestelde activiteiten, gericht op verdere resocialisatie in de maatschappij, buiten de JJI uitvoert.

Bron: www.dji.nl/justitiabelen/jongeren-in-detentie/straffen-en-maatregelen

- ③ Uit tabel 4.2 kunnen we afleiden dat aantal doorplaatsingen (zie tabel 4.2) geen goede indicator voor het bepalen of jongeren meteen op de juiste plek zitten. Het aantal zegt niks over de passendheid. Binnen de huidige werkwijze zijn overplaatsingen van een kortverblijf naar een langverblijfgroep conform het programma YOUTURN. Hetzelfde geldt voor een overplaatsing naar een specialistische groep. Een of twee overplaatsingen kunnen dus passend zijn voor specifieke jongeren. Dit betekent dat op het niveau van de jongere gekeken moet worden om welk type overplaatsing het gaat in plaats van op geaggregeerd niveau optellen van overplaatsingen. Omdat de reden van overplaatsing niet bekend is in JVS blijft dit lastig te interpreteren.

Tabel 4.2 Frequentie van het overplaatsingen tussen bestemmingen en tussen JJI/KVJJ voor de jongeren die in de 2de helft van 2020 zijn ingestroomd (N=792)

Aantal overplaatsingen	Overplaatsing tussen JJI/KVJJ		Overplaatsing tussen bestemmingen binnen JJI	
	N	%	N	%
0	688	87%	577	73%
1	85	11%	142	18%
2	14	2%	53	7%
3	3	0%	14	2%
4	1	0%	4	1%
5	1	0%	1	0%
6	0		1	0%
Totaal	792	100%	792	100%

Op peildatum kan het aantal wachtenden en wachttijd per JJI en per huidige bestemming worden geëxtraheerd. De wachtlijsten geven geen historisch inzicht over een bepaalde periode. Ze zijn actueel op de dag van extractie. Dit betekent dat niet met terugwerkende kracht bijvoorbeeld het aantal wachtend op 1 januari kan worden geëxtraheerd. Op wachtlijsten staan ook de reguliere doorplaatsingen die op dezelfde dag worden doorgevoerd.

4.2.2 Recidivemonitor WODC

De Recidivemonitor van het WODC geeft een beeld van criminele carrières van zowel jongeren als van volwassenen. In de recidivemonitor wordt de strafrechtelijke recidive gemeten, dat is de criminaliteit die onder aandacht komt van het Openbaar Ministerie. De metingen die in het kader van de Recidivemonitor worden verricht, verlopen steeds via dezelfde onderzoeksmethode. De data van de recidivemonitor zijn ook beschikbaar via de website Repris van het WODC. Repris geeft alleen beschrijvende statistieken. De cijfers laten geen oorzaken of effecten zien en zijn niet gecorrigeerd voor verschuivingen in de samenstelling van de onderzoekspopulaties.

Te meten indicatoren

- ⦿ Recidivecijfers: een jaar, twee jaar en drie jaar na uitstroom, uitgesplitst naar KVJJ en FCJ.

Beschikbare gegevens

- ⦿ Tweejaarsrecidive na uitstroom voor de cohorten 2011 t/m 2016 in rapportages recivemonitor.
- ⦿ Eenjaars-, tweejaars-, en driejaarsrecidive voor de cohorten 2011 tm/ 2015 in Repris. Er zijn cijfers beschikbaar over algemene recidive, ernstige recidive, zeer ernstige recidive, vrijheidstrafrecidive en specifieke recidive.
- ⦿ Recidive uitgesplitst naar verblijfstitel.

Beperkingen aan de beschikbare gegevens

- ⦿ Momenteel wordt nog geen onderscheid gemaakt tussen uitstroom uit een KVJJ of uit een FCJ. Dit is logisch want de laatste recidivecijfers zijn berekend voor het cohort 2016. In 2016 zijn in het kader van de proeftuinen ter voorbereiding van de stelselwijziging drie KV's ingericht. Alleen de KV in Amsterdam is nog steeds operationeel. Sinds 2020 is het mogelijk om in JVS het onderscheid te maken tussen uitstroom uit de KVJJ en FCJ. Met het WODC kan overlegd worden om het onderscheid tussen uitstroom uit KVJJ en FCJ in toekomstige recidivemetingen mee te nemen.
- ⦿ De gegevens uit JVS zijn te koppelen aan de gegevens uit OBDJ en bij de recidivemetingen van het cohort 2020 kan dit onderscheid gemaakt worden. Het aantal jongeren dat in die jaren in een KVJJ is geplaatst is beperkt. Hierdoor is het voor die groep moeilijk om trends vast te stellen.

4.2.3 Landelijk Instrumentarium Jeugd (LIJ)

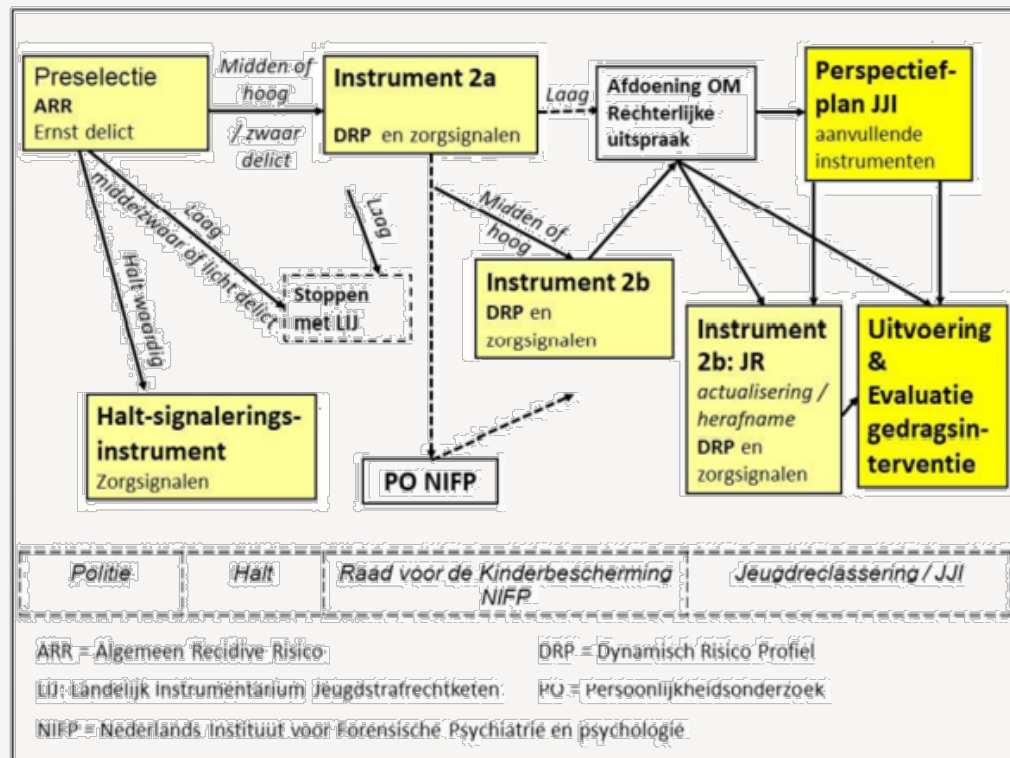
Sinds 2012 wordt het LIJ landelijk afgenomen (Spanjaard & Van der Put, 2012). Het LIJ is opgezet als instrumentarium, bestaande uit meerdere wetenschappelijk onderbouwde risicotaxatie-instrumenten, dat gedurende het strafrechtelijke traject het recidiverisico van een jongere in kaart brengt op basis van risico- en beschermende factoren op verschillende domeinen. Het LIJ wordt afgenomen in verschillende fasen van het jeugdstrafproces.

De eerste fase start op het moment dat een jongere als verdachte bij de politie binnenkomt. Dan wordt op geautomatiseerde wijze het recidiverisico van een jongere berekend op basis van een aantal statische factoren waarover de politie de beschikking heeft, de zogenoemde pre-select Recidive

Als de zaak van een jeugdige verdachte wordt doorgestuurd naar het OM, volgt een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Dit is bij jongeren met een midden tot hoog recidiverisico of bij (de verdenking van een zwaar delict). De RvdK brengt de risicofactoren op tien verschillende domeinen in kaart. De domeinen betreffen gezin, school, werk, vrije tijd, relaties, alcohol- en drugsgebruik en gokken, geestelijke gezondheid, attitude, agressie en vaardigheden. Deze gegevens worden ingevuld in de Ritax A¹⁶ (tot 2021 heette dit instrument 2a). Daarnaast worden ook indicatoren voor zorg in kaart gebracht. Is de totaalscore van de Ritax A, het Dynamisch Risico Profiel (DRP), midden of hoog, dan wordt nadere informatie ingewonnen met Ritax B (instrument 2b in de figuur). Bij score 'midden' moet op minimaal één of meer domeinen een hoge score zijn. Met Ritax B wordt aanvullende informatie verzameld over de tien domeinen. Voor een goede monitoring van de ontwikkeling in risicofactoren heeft de Ritax B de voorkeur omdat dit meer volledige informatie bevat over de risico- en beschermende factoren. Het onderstaande schema vat verschillende afnames in de verschillende fasen samen.

¹⁶ In de release van het LIJ van november 2019 is de benaming van instrument 2a en instrument 2b veranderd naar Ritax A en Ritax B. In de figuur staan nog de oude benaming.

Figuur 4.1 Schematische weergave van verschillende Ritax-instrumenten in de verschillende fasen van de jeugdstrafrechtketen

De informatie die afgenomen wordt met de Ritax A en Ritax B wordt geregistreerd in het IFM-LIJ (Intelligente Formulieren Module – LIJ) dat beheerd wordt door de Justid. De uitvoerende instanties, de Raad voor de Kinderbescherming en de Jeugdreclassering, zorgen voor de (aan)vulling van gegevens uit de interviews met de jongeren en hun ouders en op school. Zij zijn daarmee de eigenaar van deze gegevens. De JR heeft inzage in de afname van de Ritax door de RvdK. De JJI's hebben geen aansluiting op de IFM¹⁷ LIJ. Vooralsnog wordt in JJI's geen herhaalmeting van de instrumenten uit het LIJ afgenomen.

Bron: Van der Put en Kateijns (2020) aangevuld met informatie van ministerie van J&V en concept handleiding nieuwe release

Te meten indicatoren

- 🕒 Ontwikkeling recidiverisico.
- 🕒 Ontwikkeling risicofactoren.
- 🕒 Ontwikkeling beschermende factoren.
- 🕒 Onderwijs (voor instroom en na uitstroom).
- 🕒 Dagbesteding (voor instroom en na uitstroom).
- 🕒 Hulpverlening (voor instroom en na uitstroom).

¹⁷ De JJI's hebben een eigen IFM – van DJI. Daarin krijgen zij de resultatenpagina van het de Ritax zoals afgenomen door de RvdK te zien.

Beschikbare gegevens

- ⦿ Gegevens Ritax B afgenomen door de RvdK te ontsluiten op het niveau van domeinscores via een koppeling van het registratiesysteem van de RvdK met IFM-LIJ voor een deel van de jongeren.
- ⦿ Gegevens Ritax B afgenomen door de JR nog niet te ontsluiten via IFM-LIJ voor onderzoeksdoeleinden.

Er zijn dus nog geen gegevens beschikbaar over de ontwikkeling van het dynamische recidiverisico, de dynamische risicofactoren en de beschermende factoren op basis van de Ritax.

Beperkingen aan de beschikbare gegevens

- ⦿ Nog niet alle gegevens uit het LIJ kunnen structureel uit het IFM-LIJ worden gehaald. De RvdK heeft zelf een koppeling met hun eigen database ontwikkeld waarmee zij de domeinscores kunnen ontsluiten van de LIJ-instrumenten. De domeinscores kunnen worden gekoppeld aan individuele gevallen. De update van de Ritax B door de jeugdreclassering kan nog niet worden ontsloten voor onderzoeksdoeleinden. Zomer 2021 is de afdeling Ketenregie en de afdeling Jeugd van het directoraat-generaal Straffen en Beschermen samen met de betrokken partijen een verkenning gestart van de afspraken die nodig zijn om deze data structureel te kunnen ontsluiten voor onderzoeksdoeleinden. De betrokken partijen dienen eerst afspraken te maken over vraagstukken zoals hoe de privacy kan worden gewaarborgd, wat de bewaartermijnen zijn voor de gegevens en bij wie de verantwoordelijkheid tot gegevensdeling ligt, voordat gegevens uit IFM kunnen en mogen worden gedeeld met derden. Waar het voor beleidsdoeleinden om data op geaggregeerd niveau gaat, is het voor onderzoeksdoeleinden veelal noodzakelijk om de data op het laagste niveau beschikbaar te stellen. Bovendien is voor verwerking en koppeling van de data vaak een identificatiesleutel op persoonsniveau nodig.
- ⦿ Bij ruim de helft van de jongeren die instromen in de tweede helft van 2020 in een JJI of KVJJ is (nog) geen Ritax B afgenomen door de RvdK (zie tabel 6.3).

Tabel 4.3 Aantal beschikbare instrumenten Ritax A en Ritax B bij de jongeren die in de 2de helft van 2020 zijn ingestroomd in een JJI of KV

	Ritax B beschikbaar	Ritax B niet beschikbaar	Totaal
Ritax A beschikbaar	204	57	261
Ritax A niet beschikbaar	122	409	431
Totaal	326	466	792

- 🕒 Van de 792 jongeren die in de 2de helft van 2020 zijn ingestroomd in een JJI is van 58% geen Ritax A of B beschikbaar voor een datum rond de instroomdatum in detentie. Bij 383 jongeren is minimaal een van beide instrumenten beschikbaar.

De RvdK doet de advisering voor de strafzaak bij jongeren onder de 18 jaar. Bij die groep is bij 29% (nog) geen Ritax B afgenomen (zie tabel 6.4). In een aantal gevallen is er bij 18-jarigen wel een advies van de RvdK beschikbaar omdat diegenen ten tijde van het plegen van het delict nog geen 18 jaar waren.
- 🕒 Voor jongeren onder de 18 jaar is bij 41% van de jongeren geen Ritax A of B beschikbaar rond de datum van instroom in een JJI of KVJJ.
- 🕒 Voor jongeren boven de 18 jaar is in principe geen Ritax B in de fase van advisering voor de strafzaak afgenomen (zie tabel 6.4). De advisering voor jongvolwassenen gebeurt door de reclassering. Zij gebruiken de RISC als risicotaxatie instrument. Na uitstroom uit detentie kunnen deze jongeren door de volwassenreclassering of jeugdreclassering worden begeleid. Vervolgmetingen door de jeugdreclassering gebeuren met de Ritax B en zijn niet vergelijkbaar met de scores op de RISC. Er loopt in 2021 een pilot om bij jongeren boven de 18 jaar met een lvb de Ritax B af te nemen.

Tabel 4.4 Aantal beschikbare LIJ risicotaxatie instrumenten (Ritax A en/of Ritax B) uitgesplitst naar leeftijd bij instroom

Leeftijd * wel of geen LIJ Crosstabulation		Wel of geen LIJ		Totaal
		Geen LIJ	Wel LIJ	
12	N	1	2	3
	% van leeftijdscategorie	33,3%	66,7%	100,0%
13	N	4	6	10
	% van leeftijdscategorie	40,0%	60,0%	100,0%
14	N	8	24	32
	% van leeftijdscategorie	25,0%	75,0%	100,0%
15	N	24	66	90
	% van leeftijdscategorie	26,7%	73,3%	100,0%
16	N	51	117	168
	% van leeftijdscategorie	30,4%	69,6%	100,0%
17	N	54	135	189
	% van leeftijdscategorie	28,6%	71,4%	100,0%
18	N	93	31	124
	% van leeftijdscategorie	75,0%	25,0%	100,0%
19	N	71	2	73
	% van leeftijdscategorie	97,3%	2,7%	100,0%
20	N	51	0	51
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
21	N	31	0	31
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
22	N	13	0	13
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
23	N	4	0	4
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
24	N	1	0	1
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
25	N	2	0	2
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
26	N	1	0	1
	% van leeftijdscategorie	100,0%	0,0%	100,0%
Totaal	N	409	383	792
	% van leeftijdscategorie	51,6%	48,4%	100,0%

- Er is niet altijd een Ritax B beschikbaar die is afgenomen kort voor of na de datum van instroom in een JJI of KVJJ. Hiervoor zijn meerdere redenen te bedenken. Als er sprake is van recidive en in een recent verleden reeds een Ritax is afgenomen, wordt die niet opnieuw afgenomen. Bij schorsing van de preventieve hechtenis is het mogelijk dat de Ritax later ten behoeve van advisering aan de rechter wordt afgenomen. Het is daarom beter om de data uit JVS te koppelen op basis van parketnummer en SKN-nummer en niet alleen op basis van SKN-nummer zoals we in het kader van dit haalbaarheidsonderzoek hebben gedaan. Als er sprake is van een ten uitvoerlegging van een straf of

van maatregelen omdat jongeren zich niet aan de voorwaarden houden, kan er een lange periode zitten tussen de afname van de Ritax en de instroom in detentie. Analyse op de verschillen in beschikbaarheid van een LIJ naar verblijfstitel LIJ.

- ② Binnen de JJI's wordt geen update van de Ritax B afgenomen. Voor jongeren die langer dan drie maanden in de JJI verblijven worden andere risicotaxatie-instrumenten in het kader van diagnostiek afgenomen.
- ② Het is niet bekend van hoeveel jongeren een update van de Ritax B door de jeugdreclassering beschikbaar is.
- ② Gegevens op itemniveau kunnen niet worden ontsloten via de koppeling van de RvdK. Het is dus niet bekend in welke mate de volgende informatie beschikbaar is:
 - Invulling dagbesteding (voltijd onderwijs, deeltijd onderwijs, deeltijd onderwijs, deeltijd onderwijs en werkt, werkt, overig, onbekend).
 - Positieve vrijetijdsbesteding binnen vereniging en buiten vereniging.
 - Is er contact ten behoeve van jeugdige met hulpverlening, zo ja welke hulpverlening.

Kwaliteit van de data

In 2020 is door Van der Put en Kapteijns een normeringsonderzoek uitgevoerd voor de instrumenten 2a en 2b. Momenteel wordt verder onderzocht of het instrument kan worden ingekort. Ook worden de cut-off scores voor de indeling in recidiverisico laag, midden en hoog gewijzigd. Dit heeft consequenties voor de vergelijking van scores over de tijd. Hiermee zal in de analyse van de monitor rekening moeten worden gehouden.

In de Ritax A en B worden 10 domeinen onderscheiden: gezin, school, werk, vrije tijd, relaties, alcohol- en drugsgebruik en gokken, geestelijke gezondheid, attitude, agressie en vaardigheden. Het domein werk komt te vervallen.

Ook het WODC (Hill et al., 2021) heeft recent onderzocht of informatie uit het LIJ structureel beschikbaar kan worden gesteld voor onderzoek. Zij hebben een analyse gedaan op hetzelfde bestand als dat gebruikt is voor het normeringsonderzoek door Van der Put en Kapteijns (2020). Het databestand bestond uit LIJ-afnames uit 2012 en 2013. De onderzoeksgroep is veel breder dan de doelgroep in onderhavig onderzoek. Hills en collega's (2021) concluderen ook dat het moeilijk is om te bepalen voor hoeveel jongeren nu terecht wel of geen LIJ beschikbaar is. Zij noemen een percentage van 30% bij wie het LIJ niet wordt afgenomen. In onderhavig onderzoek ligt het percentage hoger. Wij hebben echter onderzocht of er een Ritax beschikbaar is rond de datum van instroom in een JJI of KVJJ. Dit is een mogelijke verklaring voor het verschil, naast dat we onderzoek gedaan hebben naar een verschillende tijdsperiode.

Hills en collega's (2021) benoemen hoge percentages van ontbrekende waardes bij een aantal items in de instrumenten 2a en 2b. Er zijn items waarbij voor 70% of meer sprake is van ontbrekende waardes. Dit

valt deels te verklaren omdat items met hoge percentages van ontbrekende waarden van toepassing zijn op een selecte groep jongeren bij wie het LIJ is afgenomen. Een voorbeeld daarvan zijn de vragen in het domein werk. De meeste jongeren uit de onderzoeksgroep van Hills en collega's (2021), hebben geen baan. Dit is te verklaren omdat jongeren bij wie de Ritax B wordt afgenomen jonger dan 18 jaar zijn.

Op basis van het huidige haalbaarheidsonderzoek kunnen we geen uitspraken doen over of het mogelijk is om op basis van de Ritax B de ontwikkeling op risicofactoren en beschermende factoren statistisch in kaart te brengen op groepsniveau. Dit kan pas als de data over de update van de Ritax B (door de JR) gekoppeld kan worden aan de Ritax B die is afgenomen door de RvdK. Voor ontwikkeling c.q. verbetering is het nodig dat er voldoende spreiding in de data zit en dat verbetering mogelijk is. In tabellen 6.5 en 6.6 zijn de scores van de Ritax B afgenomen door de RvdK weergegeven. In tabel 6.5 de genormeerde scores en tabel 6.6 de gemiddelde ruwe scores. De gemiddelde ruwe scores bieden meer mogelijkheden voor het meten van verandering omdat daarin meer genuanceerde veranderingen zichtbaar worden.

Tabel 4.5 Recidiverisico en domeinscores voor risicofactoren en beschermende factoren op basis van 2b (N=326)

Domein	Score						Totaal
	Laag		Midden		Hoog		
	n	%	n	%	n	%	
Dynamische risicofactoren	86	26%	152	47%	88	27%	326
Risicofactoren ¹	Laag		Midden		Hoog		Totaal
	n	%	n	%	n	%	n
Gezin	207	63%	109	33%	10	3%	326
School	142	44%	124	38%	60	18%	326
Werk	256	81%	36	11%	25	8%	317
Vrije tijd	42	13%	227	70%	57	17%	326
Relaties	162	50%	80	25%	84	26%	326
Middelen gebruik	189	58%	115	35%	22	7%	326
Geestelijke gezondheid	170	52%	117	36%	39	12%	326
Attitude	73	22%	113	35%	140	43%	326
Agressie	72	22%	149	46%	105	32%	326
Vaardigheden	108	33%	189	58%	29	9%	326
Beschermende factoren ²	Laag		Midden		Hoog		Totaal
	n	%	n	%	n	%	n
Gezin	96	29%	78	24%	152	47%	326
School	167	51%	67	21%	92	28%	326
Werk	203	64%	39	12%	75	24%	317
Vrije tijd	127	39%	122	37%	77	24%	326
Relaties	99	30%	146	45%	81	25%	326
Attitude	56	17%	135	41%	135	41%	326
Agressie	103	32%	41	13%	182	56%	326
Vaardigheden	225	69%	53	16%	48	15%	326

¹Een score laag bij risicofactoren geeft aan dat er op dit domein weinig of geen problemen zijn die de kans op recidive vergroten. Een score hoog betekent dat er veel problemen zijn.

²Een score hoog bij beschermende factoren geeft aan dat er op dit domein veel sterke punten zijn die de jongere kunnen helpen recidive te voorkomen. Een score laag betekent dat er weinig of geen sterke punten zijn.

Het valt op dat er meerdere domeinen zijn waarbij minimaal een derde van de scores voor risicofactoren in de categorie laag vallen en hoog voor beschermende factoren. De vraag is hoeveel verandering je op die domeinen dan kunt meten.

Tabel 4.6 Gemiddelde risicoscores en protectieve scores voor de Ritax b

2B (n=326)			
	M	SD	Range
Risicoscores			
Gezin	33,47	21,86	0-99
School	41,81	27,78	0-99
Werk	16,00	28,87	0-99
Vrije tijd	52,74	24,33	0-99
Relaties	44,98	28,43	0-99
Middelen gebruik	27,33	28,70	0-99
Geestelijke gezondheid	30,47	29,07	0-77
Attitudes	61,14	27,11	0-99
Agressie	52,74	32,89	0-99
Vaardigheden	42,31	25,16	0-99
Protectieve scores			
Gezin	60,67	33,38	0-99
School	43,09	36,89	0-99
Werk	29,81	38,30	0-99
Vrije tijd	43,09	32,70	0-99
Relaties	47,27	34,26	0-99
Attitudes	59,96	32,74	0-99
Agressie	54,53	40,46	0-99
Vaardigheden	32,93	31,08	0-99

Ritax 2.0

Op basis van het onderzoek van Van der Put en Kapteijns (2020) is de Ritax aangepast. Eind 2021 komt een nieuwe release van het LIJ en de Ritax (de Ritax 2.0) (communicatie ministerie J&V). De volgende wijzigingen worden daarin doorgevoerd die consequenties hebben voor het in kaart brengen van de ontwikkeling van jongere:

- 🕒 37 items gaan er uit en er komen zes nieuwe vragen bij.
- 🕒 Domein werk wordt ondergebracht bij domein Vrije Tijd en Financiën. Er zijn nog negen domeinen in plaats van tien.
- 🕒 Het aantal items per domein wijkt af van de huidige scores.
- 🕒 De cutoffscores worden aangepast bij alle domeinen voor het totaal DRP.
- 🕒 Er komt een nieuw profiel DRP op een vijfpuntsschaal in plaats van de huidige driepuntsschaal: heel laag, laag, midden, hoog en heel hoog.

Er vindt dus een trendbreuk plaats in de risico- en beschermende scores. Om de scores van de Ritax 2.0 te vergelijken met scores van eerdere versies van de Ritax moet in de analyses een correctie worden doorgevoerd op de scores van de eerdere versies. Dit is mogelijk op ruwe scores en de puntentelling voor gewogen scores. Hetzelfde geldt voor vergelijking van totaalscores van diverse cohorten van instroom.

4.2.4 Dossieronderzoek JJI

In de JJI's wordt gewerkt met basismethodiek YOUTURN. De basismethodiek draait om het aanleren van eigen verantwoordelijkheden. Binnen alle JJI's wordt gewerkt met eenzelfde basismethodiek YOUTURN. Deze methodiek bestaat uit vijf fasen¹⁸ waarvan jongeren afhankelijk van de duur van het verblijf in de JJI één of meerdere afronden. De informatie uit screening en diagnostiek en het plan van aanpak (doelen en bijbehorende acties) worden vastgelegd in een perspectiefplan. Het eerste perspectiefplan is na drie weken gereed. 32% van de jongeren verblijft in 2020 korter dan twee weken in een JJI (DJI, 2021). Voor deze jongeren is dus geen eerste perspectiefplan beschikbaar. Op basis van meer aanvullende diagnostiek wordt dit bijgesteld in het tweede perspectiefplan. Dit is na drie maanden gereed. Ten behoeve van het tweede perspectiefplan wordt ook de SAVRY en SAPROF afgenomen (zie verder). Zoals eerder gezegd verblijft 82% van de jongeren korter dan drie maanden in een JJI. Dit betekent dat slechts bij 18% van de jongeren een tweede perspectiefplan beschikbaar is. Perspectiefplannen worden om de vier maanden geüpdatet.

Te meten indicatoren

- ⊕ Realisatie doelen plan van aanpak.
- ⊕ Maatwerk.
- ⊕ Continuïteit van zorg.
- ⊕ Cyclische diagnostiek.
- ⊕ Betrokkenheid jongeren en systeem.
- ⊕ Integraal dagprogramma.

Beschikbare gegevens

Voor een uitgebreid overzicht van de beschikbare gegevens in de perspectiefplannen verwijzen we naar bijlage 5. Samengevat zijn de volgende gegevens beschikbaar – zij het niet voor alle jongeren en niet in alle gevallen even gemakkelijk te interpreteren:

- ⊕ Eerste perspectiefplan van jongeren die langer dan circa drie weken in een JJI verblijven.
- ⊕ Tweede perspectiefplan voor langverblijvers (langer dan drie maanden).
- ⊕ Datum instroom en datum vaststellen perspectiefplannen in relatie tot duur vrijheidsbeneming (cyclische diagnostiek).
- ⊕ Doelen en acties (niet altijd duidelijk gekoppeld aan risico- en beschermende factoren, zie verder).
- ⊕ Zorg binnen JJI.
- ⊕ Dagbesteding (inclusief onderwijs) voor en tijdens de vrijheidsbeneming.
- ⊕ Betrokkenheid jongeren en betrokkenheid systeem, al dan niet in (zeer) beperkte mate.

¹⁸ De vijf fasen zijn: 1. Intake, screening en diagnostiek, 2. Stabiliseren, observatie en diagnostiek; 3. Persoonlijke ontwikkeling en individuele behandeling; 4. Resocialisatie en voorbereiding terugkeer samenleving; 5. Beëindiging.

Beperkingen aan de beschikbare gegevens

Hoewel over de meeste indicatoren wel gegevens beschikbaar zijn, is dit niet voor alle jongeren het geval en is er grote variatie in de mate waarin en wijze waarop een beschrijving wordt gegeven van de indicatoren. De volgende beperkingen vallen op:

- ⦿ Voor de indicatoren met betrekking tot maatwerk is de relatie tussen de doelen in het plan van aanpak en risico- en beschermende factoren niet altijd duidelijk beschreven.
- ⦿ Onder zorg worden heel verschillende zaken beschreven, zoals gesprekken met mentoren, gedragsinterventies, therapie en vaktherapie. Een eenduidige definitie van zorg is nodig om dit goed te interpreteren.
- ⦿ Het is niet bij alle jongeren duidelijk of zij voor vrijheidsbeneming jeugdhulp hadden, en welke. Over hulp na uitstroom is niets opgenomen in het perspectiefplan. Dit wordt opgenomen in de plannen van aanpak van de jeugdreclassering na uitstroom.
- ⦿ Voor de indicatoren met betrekking tot het betrekken van jongeren bij het plan van aanpak en het betrekken van het systeem is niet uit alle plannen af te leiden of dit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Ook is de visie van de jongeren en het systeem niet altijd duidelijk weergegeven.
- ⦿ Alleen voor jongeren die langer in een JJI verblijven is het mogelijk om op basis van de perspectiefplannen een uitspraak te doen over ontwikkeling en doelrealisatie.

4.2.5 Dossieronderzoek KVJJ

Bij de KVJJ Amsterdam ligt de regie en de verantwoordelijkheid voor het opstellen van een gezinsplan, waar het schorsingsplan onderdeel van is, bij de (jeugd)reclassering. In het gezinsplan staan risico- en beschermende factoren en het perspectief van de jongere beschreven in een op maat gemaakt zorg- en beveiligingsarrangement. De focus van het plan ligt op de periode na vrijheidsbeneming. De doelen die de jongere wil bereiken worden in kaart gebracht en ook wat daarvoor in de toekomst nodig is. Daarnaast omvat het plan concrete korte termijndoelen en afspraken die continu geëvalueerd worden.

De KV Zuid maakt sinds dit jaar voor het opstellen van een integraal trajectplan zorg (ITZ) gebruik van een digitaal plan – het zogeheten Visioplan. Er wordt een analyse gemaakt van de verschillende levensdomeinen, aandachtsgebieden worden bepaald en acties en afspraken. Dit wordt digitaal vastgelegd. De jongere krijgt via een link in de mail toegang tot het digitaal plan van aanpak. Het plan is gericht aan de jongere in plaats van dat over de jongere wordt geschreven.

Te meten indicatoren

- ③ Realisatie doelen plan van aanpak.
- ③ Maatwerk.
- ③ Continuïteit van zorg.
- ③ Cyclische diagnostiek.
- ③ Betrokkenheid jongeren en systeem.
- ③ Integraal dagprogramma.

Beschikbare gegevens

Voor de KVJJ Amsterdam hebben we zelf geen toets van de plannen en dossiers kunnen uitvoeren. De KVJJ kon hier geen medewerking aan verlenen. We baseren ons op de informatie uit de monitor van de Academische werkplaats Risicojeugd¹⁹ en informatie van de KV over doorontwikkeling van de dossiervorming. In KVJJ Zuid is pas een jongere ingestroomd bij wie een volledig plan van aanpak is ingevuld. Dit geeft dus een beperkte indruk.

In de dossiers van de KVJJ Amsterdam en het dossier van de KVJJ Zuid zijn de volgende gegevens beschikbaar in de dossiers:

- ③ Perspectief van jongeren en ouders.
- ③ Dagbesteding.
- ③ Zorg.
- ③ Afspraken en doelstellingen met betrekking tot de leefgebieden.

Beperkingen aan de gegevens

- ③ De plannen van aanpak tussen de KVJJ's verschillen en het verschilt wie de regie heeft over het plan, wat resulteert in een andere manier van documenteren.
- ③ Het is niet duidelijk in welke mate de informatie nu eenduidig wordt vastgelegd.
- ③ In het kader van de monitoring van de KVJJ's in het kader van het programma VOM wordt de KVJJ's gevraagd om in een excel format gegevens bij te houden over de continuïteit van dagbesteding en zorg.

¹⁹ In het kader van de proeftuinen voor de verkenning van de stelselwijziging is door de AWRJ veel gemonitord. De onderzoekers hebben dit zelf gedaan op basis van dagrapportages en dossiers. Dit was tijdsintensief.

4.2.6 Evaluatieonderzoek pilots JJI en monitor KVJJ

DJI laat een evaluatieonderzoek uitvoeren naar de pilots in de JJI's en een monitor van de KVJJ's (zie hoofdstuk 5 voor een beschrijving).

Te meten indicatoren

- 🕒 Realisatie doelen plan van aanpak.
- 🕒 Maatwerk
- 🕒 Continuïteit van zorg
- 🕒 Cyclische diagnostiek
- 🕒 Betrokkenheid jongeren en systeem
- 🕒 Integraal dagprogramma

Beschikbare gegevens

Het is nog niet helemaal duidelijk welke gegevens beschikbaar komen in deze beiden onderzoeken.

Wel is bekend dat gegevens niet worden vastgelegd in registraties. In de monitor van de KVJJ worden gegevens handmatig bijgehouden. In het evaluatieonderzoek van de pilots in de JJI's worden gegevens handmatig bijgehouden en/of via dossieronderzoek vastgelegd.

Beperkingen aan de gegevens

- 🕒 De gegevens in het evaluatieonderzoek hebben betrekking op specifieke pilots en dus niet op alle jongeren die in een JJI instromen. In de monitor van de KVJJ wordt ingezet op het bijhouden van gegevens van alle jongeren die instromen.

4.2.7 Overige risicotaxatie instrumenten

Binnen de JJI's worden ten behoeve van het tweede perspectiefplan de SAVRY, en/of de SAPROF-YV afgenomen. De (Structured Assessment of Violent Risk in Youth) SAVRY is een risicotaxatie-instrument speciaal ontwikkeld om het geweldsrisico bij adolescenten van 12 tot 18 jaar te kunnen bepalen. De SAVRY werkt volgens het gestructureerde klinische oordeel. De Structured Assessment of Protective Factors for violence risk Youth Version (SAPROF-YV) is bedoeld als positieve aanvulling op de risicotaxatie van geweld bij jongeren in de forensische jeugdpsychiatrie. De SAPROF-YV kan naast (hoofdzakelijk) risicogerichte instrumenten gebruikt worden, zoals de SAVRY, YLS/CMI of de RAF-GGZ jeugd om een evenwichtige beoordeling van toekomstig gewelddadig gedrag bij jongeren te bewerkstelligen binnen de risicotaxatie in de forensische jeugdpsychiatrie.

De reclassering gebruikt voor 18+ risicotaxatie de Recidive Inschattingsschalen (RISC). Met de RISC worden de volgende risico- en beschermende factoren in kaart gebracht: over de volgende twaalf leefgebieden:

delictgeschiedenis; huidig delict en delictpatroon; huisvesting en wonen; opleiding, werk en leren; inkomen en omgaan met geld; relaties met partner, gezin en familie; relaties met vrienden en kennissen; drugsgebruik; alcoholgebruik; emotioneel welzijn; denkpatronen, gedrag en vaardigheden en houding. Onderdeel van de RISC is de OXREC. De OXREC is een actuair risicotaxatie-instrument van de University of Oxford waarmee op basis van statische en dynamische factoren een statistische berekening wordt gemaakt van het risico op zowel algemene en geweldsrecidive. In 2017 is de OXREC door de University of Oxford gevalideerd voor Nederland op basis van data van het CBS, het WODC en de 3RO. Naast de OXREC maakt de reclassering een inschatting van het recidiverisico in een specifieke casus, een inschatting over het individu; het reclasseringsoordeel. Dit reclasseringsoordeel – het gestructureerd professioneel oordeel – kan dus afwijken van de uitkomst van de OXREC (www.reclassering.nl).

Te meten indicatoren

- ⦿ Risico- en beschermende factoren.

Beschikbare gegevens

- ⦿ SAVRY en SAPROF-YF zijn in JJI's alleen beschikbaar voor jongeren die er drie maanden of langer verblijven. Dit is 18% van de jongeren die in 2020 is ingestroomd.
- ⦿ RISC wordt niet afgenomen bij alle adolescenten (Van der Laan et al., 2021).

Beperkingen aan de beschikbaarheid van de gegevens

- ⦿ De scores op SAVRY, SAPROF-YF en RISC zijn niet vergelijkbaar met de scores in de Ritax b en daarom niet bruikbaar voor het meten van de ontwikkeling van de risico- en beschermende factoren na uitstroom.

4.2.8 Incidentenregistratie

Incidenten worden per inrichting vastgelegd in het Jeugdinrichtingssysteem (JIS).

Te meten indicatoren

- ⦿ Aantal incidenten per afdeling.

Beschikbare gegevens

In JIS worden incidenten geregistreerd over de volgende incidenten:

- ⦿ Aantreffen Contrabande.
- ⦿ Blaastest.
- ⦿ Ernstige andere incidenten in de inrichting.
- ⦿ Geweld jeugdigen onderling.

- ⦿ Geweld tegen anderen.
- ⦿ Geweld tegen personeel.
- ⦿ Kleinere incidenten op de groep/kamer.
- ⦿ Kleinere incidenten op school.
- ⦿ Lichamelijke gezondheid.
- ⦿ Medicatie.
- ⦿ Onttrekking/ontvluchting.
- ⦿ Ontvluchting.
- ⦿ Overige incidenten/gebeurtenissen.
- ⦿ Plaatsing op eigen verzoek.
- ⦿ Urinecontroles.
- ⦿ Verzet bij plaatsing.

De incidenten kunnen zichtbaar worden gemaakt per periode, inrichting, groep en ruimte binnen de inrichting.

Beperkingen aan de gegevens

- ⦿ Volgens respondenten van DJI is het probleem met de incidentenregistratie dat niet iedereen incident op dezelfde manier interpreteert en dat vooral ernstige incidenten worden geregistreerd.
- ⦿ Het totaal aantal incidenten is geen goede indicator voor beveiliging op maat. Nadere operationalisatie van welke incidenten een goede indicator zijn voor het kernelement beveiliging moet nader worden uitgewerkt.
- ⦿ De KVJJ's zijn niet aangesloten op dit registratiesysteem. De Academische werkplaats Risciojeugd (2019) heeft in de monitor van de KV Amsterdam de incidenten in kaart gebracht op basis van een analyse van de dagrapportages. In sommige rapportages ontbrak voldoende informatie om hier een goed oordeel over te vullen.

4.2.9 Leef-, leer en werkklimaat

In opdracht van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's) voert het lectoraat van de hogeschool Leiden sinds 2013 jaarlijks een leef-, leer- en werkklimaatonderzoek uit in de JJl's in Nederland.

Te meten indicatoren

- ⦿ Aantal KVJJ's en afdelingen in FCJ met een positief leefklimaat.

Beschikbare gegevens

- ⦿ Er wordt (nog) geen leefklimaatonderzoek gedaan in de KVJJ's.
- ⦿ De laatste twee metingen in de JJl's hebben in 2018/2019 en 2020/2021 plaatsgevonden.

- 🕒 De data van de meting 2018/2019 zijn verzameld tussen september 2018 en januari 2020 in de toenmalige zeven JJI's (Höfte et al, 2020).
- 🕒 De data in de laatste meting zijn verzameld tussen juni 2020 tot en met februari 2021 in de drie Rijks JJI's (de Hunnerberg, de Hartelborgt en Den Hey-Acker) en het Forensisch Centrum Teylingereind en JJI Lelystad. Aan het leefklimaat onderzoek hebben 244 jongeren deelgenomen en aan het werkklimaat 112 pedagogisch medewerkers. Aan het leerklimaat hebben 191 jongeren meegewerkt en aan het werkklimaat van het onderwijs 93 docenten (Höfte et al 2021).
- 🕒 In de jaarrapportages worden totaal tabellen en grafieken en tabellen en grafieken met de afzonderlijke JJI's opgenomen waardoor vergelijking tussen de verschillende JJI's mogelijk is. De responspercentages verschillen tussen de JJI's. Ook is een vergelijking in de tijd mogelijk.
- 🕒 In de meting van 2020 zijn extra vragen toegevoegd over het perspectiefplan:
 - Ik ben betrokken geweest bij het opstellen van mijn perspectiefplan.
 - De doelen die in mijn perspectiefplan staan zijn nuttig voor de toekomst.
 - Mijn mentor helpt mij om mijn doelen te halen.
 - Ik ben actief bezig met mijn perspectiefplan.
 - Ik ben tevreden over het contact met mijn mentor.
 - Ik word geholpen bij het uitvoeren van mijn perspectief plan.

Het eerste item sluit aan bij de indicatoren die we hebben opgesteld voor betrokken van de jongere. In de meting van 2020 zijn ook extra vragen over corona opgenomen.

4.3 Eerste meting

Op basis van de haalbaarheidstoets van de beschikbare gegevens voor de indicatoren zijn voor de meeste indicatoren nog geen betrouwbare en valide cijfers beschikbaar. Een nulmeting over 2020 is dus nog niet mogelijk. Wel zijn kerncijfers beschikbaar over 2020 en enkele indicatoren op basis van JVS. Die presenteren we in dit hoofdstuk.

4.3.1 Kerncijfers

In de onderstaande tabellen zijn de kerncijfers voor de eerste en tweede helft van 2020 weergegeven. De kerncijfers uitgesplitst naar JJI en KVJJ zijn in bijlage 6 opgenomen.

Tabel 4.7 Aantal jongeren dat in- en uitstroomt in een KVJJ en JJI per half jaar in 2020

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
Instroom			
JJI ¹	850	766	1616
KV ²	14	29	43
Instroom totaal	864	795	1659
Uitstroom			
JJI	845	751	1596
KV	21	28	49
Uitstroom totaal	866	779	1645

Bron: JVS

¹In 2020 was JJI Juvaïd nog operationeel. Deze JJI is per 1-1-2021 gesloten.

²In 2020 was de KVJJ Amsterdam operationeel. 1 april 2020 is de KVJJ Zuid geopend. De drie andere KVJJ waren nog niet open in 2020.

In de eerste helft van 2020 zijn ongeveer evenveel jongeren in- als uitgestroomd. In de tweede helft van 2020 was de in- en uitstroom van de JJI's lager dan in de eerste helft. Welke factoren hieraan ten grondslag liggen is niet bekend. Mogelijk dat de coronamaatregelen tijdens de eerste lockdown in 2020 hierop van invloed zijn. Er hebben tijdelijk geen rechtszaken plaatsgevonden en er werden minder ernstige delicten gepleegd (zoals woninginbraak) waarvoor vrijheidsbeneming van toepassing is. De in- en uitstroom van de KV's nam in de tweede helft toe ten opzichte van de eerste helft.

Tabel 4.8 Aantal jongeren dat in- en uitstroomt in een JJI naar bestemming in 2020

Bestemming	1e helft 2020		2e helft 2020		2020 totaal	
	n	%	n	%	n	%
Instroom						
FOBA	1	0%	4	1%	5	0%
Regulier kort	802	94%	741	97%	1543	95%
Regulier lang	41	5%	7	1%	48	3%
LVB	1	0%	1	0%	2	0%
VIC LVB	0	0%	1	0%	1	0%
Forensische Observatie	4	0%	11	1%	15	1%
ITA	1	0%	1	0%	2	0%
Totaal	850	100%	766	100%	1616	100%
Uitstroom						
FOBA	3	0%	2	0%	5	0%
Regulier kort	732	87%	675	90%	1407	88%
Regulier lang	90	11%	41	5%	131	8%
LVB	2	0%	4	1%	6	0%
VIC LVB	5	1%	3	0%	8	1%
VIC	0	0%	2	0%	2	0%
Forensische Observatie	2	0%	11	1%	13	1%
ITA	4	0%	1	0%	5	0%
STP	7	1%	11	1%	18	1%
Zeden	0	0%	1	0%	1	0%
Totaal	842	100%	749	100%	1591	100%

Bron: JVS

De cijfers over instroom en uitstroom naar bestemming in de JJI's laten zien dat het merendeel van de jongeren instroomt op een reguliere kortverblijf afdeling (94% in de eerste helft van 2020 en 96% in de tweede helft van 2020). De uitstroom uit een reguliere kortverblijf afdeling is iets lager, namelijk 89% in de eerste helft en 90% in de tweede helft van 2020. Een deel van de jongeren wordt overgeplaatst van de kortverblijf afdeling naar de langverblijf afdeling. De instroom op de reguliere langverblijf afdeling is 5% in de eerste helft van 2020 en 1% in de tweede helft. De uitstroom is respectievelijk 11% in de eerste helft van 2020 en 5% in de tweede helft. Het onderscheid tussen de mate van beveiliging van de afdelingen kan nog niet worden gemaakt. Wel is bekend dat de in- en uitstroom op de meer specialistische afdelingen ongeveer 1% is.

Tabel 4.9 Aantal jongeren dat in- en uitstroomt in een KVJJ en FCJ (nu nog JJI) naar leeftijdscategorie per half jaar in 2020

leeftijd	1e helft 2020		2e helft 2020		2020 totaal	
	n	%	N	%	n	%
Instroom						
JJI	12	1%	12	2%	24	1%
12/13 jaar	139	16%	108	14%	247	15%
14/15 jaar	393	46%	341	45%	734	45%
16/17 jaar	306	36%	305	40%	611	38%
18 jaar & ouder	850	100%	766	100%	1616	100%
Totaal	12	1%	12	2%	24	1%
KV						
12/13 jaar	0	0%	0	0%	0	0%
14/15 jaar	6	43%	12	41%	18	42%
16/17 jaar	8	57%	14	48%	22	51%
18 jaar & ouder	0	0%	3	10%	3	7%
Totaal	14	100%	29	100%	43	100%
Uitstroom						
JJI						
12/13 jaar	11	1%	13	2%	24	2%
14/15 jaar	129	15%	94	13%	223	14%
16/17 jaar	380	45%	311	41%	691	43%
18 jaar & ouder	325	38%	333	44%	658	41%
Totaal	845	100%	751	100%	1596	100%
KV						
12/13 jaar	0	0%	0	0%	0	0%
14/15 jaar	5	24%	7	25%	12	24%
16/17 jaar	11	52%	16	57%	27	55%
18 jaar & ouder	5	24%	5	18%	10	20%
Totaal	21	100%	28	100%	49	100%

Bron: JVS

Het merendeel van de jongeren dat instroomt in de JJI's is 16/17 jaar (45%) of 18 jaar of ouder (38%). Bij uitstroom is 43% 16-17 jaar en 41% 18 jaar of ouder. Jongeren in een KVJJ zijn iets jonger: 42% is 14/15 jaar bij instroom en 51% is 16/17 jaar. Ook bij uitstroom zijn de meeste jongeren 14/15 jaar (24%) en 16/17 jaar (55%). Opvallend is dat bij uitstroom 20% 18 jaar of ouder is terwijl dit bij instroom 7% is. Dit betekent dat er een groep is die kort voor de 18de verjaardag instroomt in een KVJJ.

Tabel 4.10 Aantal jongeren dat uitstroomt naar verblijfstitel in FCJ en KVJJ per half jaar

Verblijfstitel	1e helft 2020		2e helft 2020		2020 totaal	
	n	%	n	%	n	%
JJI						
Preventief	667	79%	578	77%	1245	78%
Jeugddetentie	150	18%	115	15%	296	19%
PIJ	26	3%	24	3%	50	3%
Overig	2	0%	34	5%	5	0%
Totaal	845	100%	751	100%	1596	100%
KV	21	100%	26	93%	47	96%
Preventief	0	0%	2	7%	2	4%
Jeugddetentie	21	100%	28	100%	49	100%
Totaal	21	100%	26	93%	47	96%

Bron: JVS

Het merendeel van de jongeren stroomt uit vanwege schorsing van de preventieve hechtenis. In de JJI's is dit 78% en bij de KVJJ's is dit 96%. Dit betekent dat de ketenverantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het plan van aanpak bij de jeugdreclassering ligt. De verblijfstitel bij instroom wordt ook geregistreerd. Ten behoeve van het haalbaarheidsonderzoek zijn hier geen macrocijfers over aangeleverd. In het kader van VOM is ons inziens echter de titel bij uitstroom het meest relevant omdat die een indicatie geeft van wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van het plan van aanpak van de jongere.

Tabel 4.11 Gemiddelde plaatsingsduur in dagen van jongeren in KVJJ en FCJ (per halfjaar) naar verblijfstitel

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	86	103	95
Jeugddetentie	91	76	82
PIJ	1491	1068	1183
Preventief	52	50	51
De Hunnerberg	77	87	81
Jeugddetentie	58	116	87
Overig		248	248
PIJ	825	1257	879
Preventief	41	62	49
Den Hey-Acker	72	85	79
AMV	27		27
Jeugddetentie	47	111	78
PIJ	686	1659	978
Preventief	43	42	42
Forensisch Centrum Teylingereind	76	58	68
Jeugddetentie	107	78	94
Overig		39	39
PIJ	993	326	697
Preventief	43	47	45
Intermetzo	112	229	161
Jeugddetentie	89	161	128
Overig	160		160
PIJ	1043	1053	1050
Preventief	56	73	62
Juvaïd	45	37	41
Jeugddetentie	75	41	58
Preventief	39	35	37
KVJJ Amsterdam	51	32	41
Jeugddetentie	51	6	6
Preventief		34	42
KVJJ Zuid		68	68
Jeugddetentie		8	8
Preventief		88	88
Eindtotaal	77	88	83

Bron: JVS

De gemiddelde verblijfsduur van de preventief gehechte jongeren ligt in alle JJI's rond de 42 dagen. Dit is iets langer dan een maand. Uit kerncijfers van DJI over 2020 is bekend dat 32% maximaal twee weken verblijft in de JJI of KV, 16% tussen twee weken en een maand en 24% tussen een en twee maanden. Concreet betekent dit dat bijna drie kwart maximaal twee maanden in een JJI verblijft. Dit heeft consequenties voor wat binnen het kader van de vrijheidsbeneming mogelijk is. Op basis van dit haalbaarheidsonderzoek stellen we vast dat een indeling in categorieën van een verblijfsduur is een betere

indicator dan de gemiddelde verblijfsduur. Die geeft meer inzicht in wat er binnen de periode van vrijheidsbeneming mogelijk is.

4.3.2 Recidive

Recent is door het WODC verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de recidive van jeugdigen (Hill et al., 2021). In dit onderzoek is specifiek gekeken naar verschillen in recidivetrends tussen subgroepen binnen de groep van ex-JJI-pupillen. Zij kijken naar de recidive in een periode van twee jaar. Voor ex-JJI-pupillen geldt de datum waarop ze vrijkomen uit detentie als startdatum voor de recidivemeting. Recidiveprevalentie is gedefinieerd als het percentage ex-JJI pupillen dat één of meer nieuwe delicten heeft gepleegd die hebben geleid tot een nieuwe strafzaak. Er is in het onderzoek onderscheid gemaakt tussen twee types van recidive, namelijk algemene recidive en zeer ernstige recidive. Algemene recidive zijn nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van het gepleegde delict. Zeer ernstige recidive zijn nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 8 jaar. De recidive is berekend voor de cohorten 2011 t/m 2016. Ook is gekeken naar de samenhang van een aantal statische kenmerken waarvan bekend is dat ze samenhangen met recidive: geslacht, leeftijd eerste strafzaak, strafrechtelijk verleden, type delict, afdoening en de titel waaronder de jeugdige in detentie verbleef.

Tabel 4.12 Prevalentie van 1-jarige algemene recidive onder ex-JJI pupillen uitgestroomd in 2015

Verblijfstitel	N	%	prevalentie
Voorlopige hechtenis	722	66	42.0
Jeugddetentie	234	21,4	47.0
Pij	117	10,7	54.7
Totale groep	1.094	100	44.7

Bron: Repris

Tabel 4.13 Prevalentie van 2-jarige algemene recidive onder ex-JJI pupillen uitgestroomd in 2015

verblijfstitel	N	%	prevalentie
Voorlopige hechtenis	722	66	61.6
Jeugddetentie	234	21,4	63.2
Pij	117	10,7	69.2
Totale groep	1.094	100	63.2

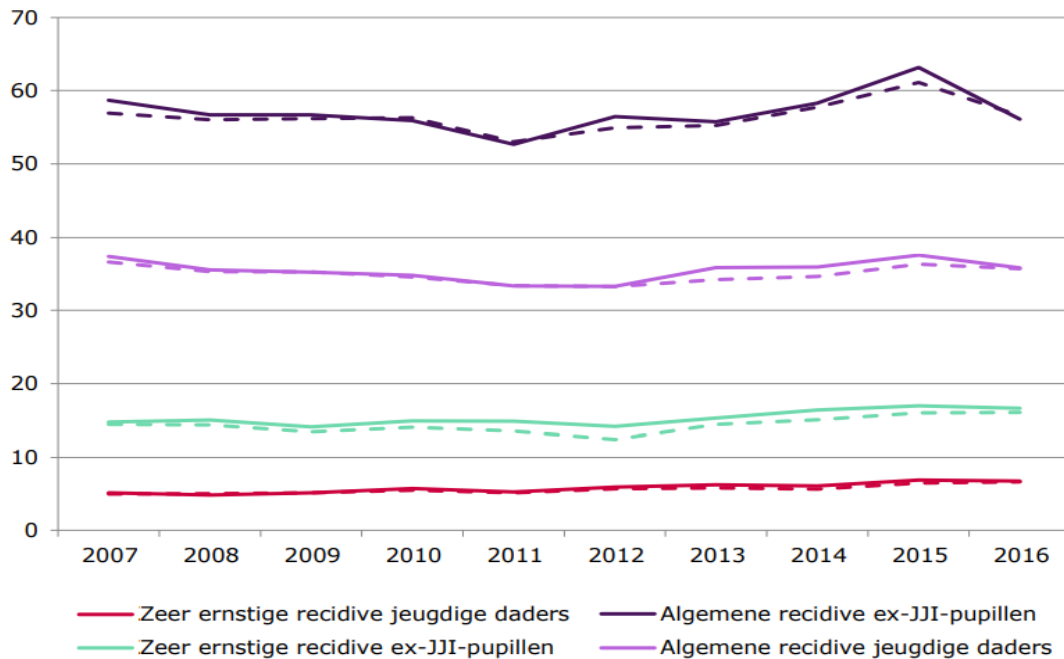
Bron: Repris

Tabel 4.14 Prevalentie van 3-jarige algemene recidive onder ex-JJI pupillen uitgestroomd in 2015

Verblijfstitel	N	%	prevalentie
Voorlopige hechtenis	722	66	68.0
Jeugddetentie	234	21,4	66.2
Pij	117	10,7	73.0
Totale groep	1.094	100	68.4

Bron Repris

Figuur 4.2 Tweejarige algemene en zeer ernstige recidive onder jeugdige daders en ex-JJI-pupillen*

* Stippellijnen geven de gecorrigeerde recidive weer.

Bron: Hill et al., 2021

In 2016 zijn in het kader van de proeftuinen van de VIVJJ drie KV's ingericht, waarvan Amsterdam is overgebleven. De recidive van het cohort 2015 kan dus worden beschouwd als een nulmeting voor wat betreft de stelselwijziging.

4.3.3 Leef-, werk- en leerklimaat

De jaarrapportage over het jaar 2020 over het leef-, werk en leerklimaat laat de volgende resultaten zien (Höfte et al., 2021).

- ☉ Het totale leefklimaat wordt in 2020 iets minder positief ervaren in vergelijking met de vorige meting in 2018-2019. (Een gemiddelde score van 3.19 versus 3.34). Dit wordt met name veroorzaakt doordat de jongeren iets minder positief zijn over de sfeer en iets meer repressie ervaren op de groep.
- ☉ Dit komt overeen met de rapportcijfers die de jongeren hebben gegeven. De jongeren hebben de verschillende elementen van het leefklimaat beoordeeld met een rapportcijfer Zes van de zeven elementen worden gemiddeld beoordeeld met een voldoende tot ruimvoldoende rapportcijfer. De jongeren zijn het meest positief over hun eigen veiligheid op de groep ($M=8.0$) en kennen ook aan de veiligheid van anderen een ruimvoldoende rapportcijfer ($M=7.5$). Verder geven ze gemiddeld een voldoende voor de ondersteuning die ze ervaren ($M=6.7$), de sfeer op de groep ($M=6.7$) en hoe de groep eruitziet ($M=6.5$). De regels op de groep worden door de jongeren met een krappe voldoende beoordeeld ($M=5.7$). Tot slot wordt aan leren op de groep een onvoldoende toegekend ($M=5.4$).

- ③ De resultaten van de verschillende leeftijdsgroepen 18plus en 18min laten zien dat zij het totale leefklimaat niet noemenswaardig anders ervaren. De achttienplus jongeren zijn iets positiever over de sfeer op de groep.
- ③ Wanneer de resultaten van de lang en kortverblijfgroepen met elkaar worden vergeleken, is te zien dat de jongeren van de langverblijfgroepen gemiddeld een iets positiever leefklimaat ervaren.
- ③ De jongeren zijn positief over hun betrokkenheid bij het perspectiefplan en zijn met name tevreden over het contact en ondersteuning van de mentor.
- ③ Gemiddeld ervaren de medewerkers een positief werkklimaat, wat een belangrijke voorwaarde is om medewerkers te ondersteunen in het creëren en behouden van een positief leefklimaat.
- ③ De scholen binnen de JJI's slagen erin om, net als vorig jaar, een zeer positief leerklimaat neer te zetten. Alle elementen van het leerklimaat worden met een voldoende rapportcijfer beoordeeld.
- ③ De docenten ervaren een overwegend positief werkklimaat.

4.4 Conclusie over de indicatoren

In dit hoofdstuk is antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

- ③ Met welke kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren kan worden nagegaan:
 - of de stelselwijziging VIV JJ wordt uitgevoerd zoals beoogd?
 - of de beoogde werkzame elementen/mechanismen in gang worden gezet?
 - of de nagestreefde (intermediaire) doelen worden bereikt (doelrealisatie) door de stelselwijziging (doeltreffendheid)?
- ③ Worden deze indicatoren reeds vastgelegd? Zo ja, door welke organisaties en in welke databases? Hoe? Zijn de indicatoren betrouwbaar en valide? Zijn zij periodiek te ontsluiten? Is er enige zekerheid dat de indicatoren ook in de toekomst beschikbaar zullen zijn? Zijn er indicatoren die alsnog zouden moeten worden geregistreerd? Zo ja, welke? Door wie?
- ③ Hoe is de situatie ten aanzien van de indicatoren op dit moment (2020)?

We trekken conclusies ten aanzien van deze onderzoeksvragen en nemen per categorie indicatoren beide onderzoeksvragen samen.

Alvorens conclusies te trekken over deze onderzoeksvragen merken we op dat in 2020 het merendeel van de jongeren uitstroomt uit een JJI (78%) of een KVJJ (96%) vanwege schorsing van de preventieve hechtenis. Dit betekent dat de ketenverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het plan van aanpak bij de (jeugd)reclassering ligt. Bijna driekwart van de jongeren verblijft maximaal twee maanden in een JJI of KVJJ: 32% van de jongeren maximaal twee weken, 16% tussen de twee weken en een maand en 24% tussen een en twee maanden. Er kan dus tijdens de vrijheidsbeneming bij een grote groep nauwelijks invloed worden verwacht via de werkzame elementen. De werkzaamheid van de elementen is in sterke mate afhankelijk van interventies die na de vrijheidsbeneming worden ingezet. Dit heeft consequenties voor het monitoren van de indicatoren. Hier komen we in hoofdstuk zes op terug. Ook stellen we vast dat

een derde van de jongeren die instromen ouder zijn dan 18 jaar. Dit heeft consequenties voor de werkzaamheid van de kernelementen. De invulling van de kernelementen is mogelijk anders, wat aansluit bij het kernelement maatwerk. In een integraal dagprogramma zal werk een grotere rol spelen en het betrekken van het systeem kan een partner zijn in plaats van ouders. Een extra complicatie voor monitoring is dat er een extra ketenpartner betrokken is, de (volwassen)reclassering, met een andersoortige registratie en risicotaxatie-instrumenten. Hiermee zal in de monitoring van de indicatoren rekening gehouden moeten worden. Ook heeft het consequenties voor de in te zetten risicotaxatie-instrumenten en interventies tijdens de vrijheidsbeneming. Instrumenten in de jeugdstrafketen zijn veelal genormeerd voor jongeren tot 18 jaar. Hetzelfde geldt voor de inzet van erkende interventies.

We hebben indicatoren opgesteld voor het monitoren van de recidive en intermediaire doelen, voor de algemene kernelementen en voor de specifieke kernelementen. Daarnaast hebben we enkele kerncijfers onderscheiden.

De kerncijfers geven inzicht in de in- en uitstroom van jongeren in vrijheidsbeneming uitgesplitst naar relevante kenmerken zoals verblijfstitel, leeftijd en verblijfsduur. Op dit moment zijn de kerncijfers beschikbaar op basis van de indeling van afdelingen in het huidige stelsel. Wel is in 2020 het onderscheid tussen KVJJ en JJI mogelijk. De verwachting is dat pas bij de invoering van de nieuwe bestemmingen conform VOM dit in JVS wordt doorgevoerd. Ten aanzien van de indicator verblijfsduur concluderen we dat een indeling in categorie een betere indicator is dan gemiddelde verblijfsduur. Dit biedt meer inzicht in wat de mogelijkheden zijn binnen de periode van vrijheidsbeneming.

In de recidivemetingen van het WODC kunnen de bestemmingen uit JVS als variabelen in de analyses meegenomen worden. Concreet betekent dit dat vanaf het cohort 2020 het onderscheid kan worden gemaakt in de tweejaarrecidive tussen de ex-pupillen van een KVJJ en een JJI. Het eerste inzicht in eventuele recidive verschillen tussen beide groepen zal dus ten vroegste in 2023 beschikbaar zijn. Daarbij maken we de kanttekening dat het aantal jongeren in 2020 dat in een KVJJ verbleef nog beperkt is. Voor het berekenen van trends zijn grotere aantallen nodig. Dit zal dus pas bij volgende cohorten mogelijk zijn. Voor het meenemen van deze variabele in de recidivemetingen moeten afspraken worden gemaakt met het WODC. Verschillen in recidive tussen de verschillende afdelingen in het kader van VOM kunnen pas nadat deze ook in JVS zijn doorgevoerd.

Voor het monitoren van de intermediaire doelen (afname van dynamische risicofactoren en toename beschermende factoren) hebben we indicatoren geformuleerd op basis van de scores uit de risicotaxatie in het LIJ. Hierbij doen zich enkele knelpunten voor met betrekking tot de beschikbaarheid van gegevens en de meting van ontwikkeling in deze factoren.

Ten eerste, zoals eerder geconcludeerd, is bij het merendeel van de jongeren de periode van vrijheidsbeneming te kort om binnen die periode verandering van deze factoren vast te kunnen stellen. In

het geval dat er naar de doelrealisatie wordt gekeken breder dan de periode van vrijheidsbeneming, concluderen we dat de huidige registratiesystemen (nog) niet zijn ingericht om kwantitatieve indicatoren over de doelrealisatie van vrijheidsbeneming op maat te monitoren. Hoewel de RvdK en de JR gebruik maken van hetzelfde IFM systeem en deze twee partijen op individueel niveau wel verandering zien bij herhaalde metingen, is het nog niet mogelijk om voor onderzoeksdoeleinden data te extraheren om op groepsniveau de ontwikkeling in de risico- en beschermende factoren te monitoren. De JJI en KVJJ zijn niet aangesloten op dit systeem. Op groepsniveau is het dus het nog niet mogelijk om veranderingen in dynamische risico- en beschermende factoren te meten.

Ten tweede is nog niet onderzocht of herhaalde metingen met de Ritax goede indicatoren zijn voor het meten van verandering op groepsniveau.

Ten derde is niet voor alle jongeren die instromen in een JJI of KVJJ een Ritax beschikbaar die is afgenomen rond de periode van instroom. Dit was in de tweede helft van 2020 bij 60% van de jongeren onder de 18 jaar het geval. Bij 40% was dus geen 1-meting beschikbaar.

Ten vierde is 38% van de jongeren bij instroom in een JJI of KVJJ ouder dan 18 jaar. Bij deze jongeren worden de risicofactoren en beschermende factoren door de volwassenreclassering in kaart gebracht met een RISC. Deze scores zijn niet vergelijkbaar met de scores uit het LIJ.

Ten slotte worden binnen de JJI's bij de jongeren die langer dan drie maanden verblijven andere instrumenten gebruikt voor het in kaart brengen van de risicofactoren en beschermende factoren. Dit wordt herhaald toegepast. Deze scores zijn echter niet vergelijkbaar met de scores van een 1-meting op basis van het LIJ.

Voor de algemene kernelementen maatwerk, continuïteit van zorg, cyclische diagnostiek en betrokkenheid van jongeren en systeem en het specifieke kernelement integraal dagprogramma hebben we indicatoren geformuleerd die niet worden vastgelegd in registratiesystemen. Dit betekent dat ze via dossieronderzoek naar het plan van aanpak in kaart moeten worden gebracht. Maar ook in de plannen van aanpak - de perspectiefplannen – in de JJI's wordt informatie over de indicatoren niet op een vergelijkbare manier beschreven. Bovendien zijn die plannen alleen beschikbaar voor jongeren bij wie sprake is van een periode vrijheidsbeneming van langer dan een maand. Binnen de KVJJ's wordt volgens de informatie tot nu toe verschillend invulling gegeven aan de plannen van aanpak. Het merendeel van deze indicatoren zal op basis van een periodiek onderzoek naar de plannen van aanpak in kaart moeten worden gebracht. In hoofdstuk zes gaan we in op wat daarvoor nodig is. Voor de betrokkenheid van jongeren bij de perspectiefplannen in JJI's kan gebruik worden gemaakt van de metingen van het leefklimaat. Dit wordt echter niet gemeten op het niveau van de jongeren maar op het niveau van de JJI.

Voor het monitoren van de indicatoren voor deze kernelementen doet zich ook het knelpunt voor dat voor jongeren bij wie kort sprake is van vrijheidsbeneming deze informatie niet binnen de JJI's en KVJJ's wordt vastgelegd. Voor deze groep zijn vooral de indicatoren voor doorlopende zorg en dagbesteding van belang. Het is te overwegen om deze indicatoren wel vast te leggen in een registratiebestand. Hier gaan we in het conclusie hoofdstuk verder op in. Daarnaast is het nodig om te heroverwegen welke indicatoren van belang zijn om te monitoren voor de groep kortverblijvers. Ook hier gaan we in hoofdstuk 6 verder op in.

Tot slot hebben we indicatoren opgesteld voor de specifieke kernelementen veiligheid en positief leef- en leerklimate. De indicator initiële plaatsing van jongere is juiste/geen doorplaatsing nodig op basis van wachtlijsten en aantal doorplaatsingen is niet beschikbaar in JVS. Uit het systeem kunnen geen historische overzichten van wachtlijsten worden geëxtraheerd. Ook kan geen onderscheid worden gemaakt tussen reguliere doorplaatsingen (conform de werkwijze) en doorplaatsingen omdat de jongere in eerste instantie niet op de juiste plek zat. De verwachting is dat dit ook niet gemakkelijk in de systemen aan te passen is. De overige indicatoren voor deze kernelementen worden op het niveau van de afdelingen en JJI's gemeten en kunnen niet aan individuele jongeren gekoppeld worden.

We concluderen dat het op dit moment nog niet goed mogelijk is om een nulmeting uit te voeren vanwege het ontbreken van gegevens over de indicatoren. Daarbij merken we op dat een echte nulmeting met betrekking tot de intermediaire doelen en inzet van kernelementen sowieso niet mogelijk is doordat veranderingen in het kader van VOM deels al zijn ingevoerd of nog worden uitgetest. Bovendien worden sommige kernelementen ook reeds in het huidige stelsel toegepast. Alleen is niet eerder onderzocht in welke mate.

Alleen met betrekking tot recidive is een nulmeting mogelijk. Hiervoor kan het cohort van 2017 worden gebruikt. In 2018 zijn in het kader van de proeftuinen VIVJJ kleinschalige voorzieningen ingericht. Voor 2018 werden alle jongeren in een JJI opgenomen. Het monitoren van de ontwikkeling van de recidivecijfers in de tijd biedt een mogelijke indicator voor de doelrealisatie van VOM.

5 Implementatie en stand van zaken VOM

In dit hoofdstuk presenteren we de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van de stelselwijziging medio 2021 en de verwachtingen van de stelselwijziging. Dit baseren we op gesprekken met de betrokken ketenpartners, (interne) documenten over de implementatie en gesprekken met de uitvoerders van de monitor KVJJ en monitor FCJ.

Voordat we ingaan op de stand van zaken van de implementatie van de drie bouwstenen merken we op dat de voortgang van de implementatie last heeft ondervonden van de maatregelen die sinds maart 2020 zijn genomen om het Covid-19 virus te bestrijden. Dit leidde ertoe dat gedurende de pandemie de focus in de keten lag op het primaire proces, namelijk het begeleiden en behandelen van jongeren. Daarnaast hebben zich met betrekking tot de JJJ's recent een aantal ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op de implementatie. Ook deze ontwikkelingen beschrijven we in dit hoofdstuk.

5.1 Stand van zaken implementatie KVJJ

De opdracht van het project KVJJ was om eind 2021 vijf KVJJ's te realiseren en te komen tot een productbeschrijving KVJJ. De vijf KVJJ's zijn in het najaar 2021 gerealiseerd. In de productbeschrijving staat beschreven wat een KVJJ precies inhoudt en welke (beleids)kaders van toepassing zijn. De KVJJ's worden op basis van subsidie door jeugdzorgorganisaties uitgevoerd. De realisatie- en implementatie-opdracht ligt bij de KVJJ's.

Het project wordt aangestuurd door de programmamanager VOM en inhoudelijk door de portefeuillehouders KVJJ (twee bestuurders van de KVJJ-aanbieders). Het eindproduct van dit project bestaat uit meerdere deelproducten waarvan de beleidskaders door het project beleidsontwikkeling uitgewerkt zullen worden en daarna ingevoerd in de operationele KVJJ's.

In 2020 en 2021 zijn in het Programma VOM de volgende besluiten genomen (Handboek Vrijheidsbenaming Op Maat, 2021):

- 🕒 Er is een landelijk kader (DJI 2020) gepubliceerd voor de KVJJ waarin een verdere uitwerking van de plaatsingscriteria uit de VVJJ is opgenomen (zie kader).

Plaatsingscriteria KVJJ

Criteria voor preventief gehechten voor plaatsing KVJJ

Contra-indicaties vaststaand

- ⊕ OM gaat niet akkoord met plaatsing
- ⊕ Onderzoeksbelang (medeverdachten, beperkingen)
- ⊕ Risico op onttrekking
- ⊕ Nabijheid slachtoffer
- ⊕ Potentieel maatschappelijke onrust
- ⊕ Mediagevoeligheid
- ⊕ Zorgproblematiek: ernstige verslavingsproblematiek/suïcidaliteit en/of noodzaak tot klinische observatie

Te wegen criteria

- ⊕ Motivatie
- ⊕ Beschermende factoren (dagbesteding/bereidheid tot hulpverlening/positief netwerk)
- ⊕ Afkomstig uit de regio (reistijd richtlijn maximaal ca. 1 / 1,5 u vanaf school, werk of dagbesteding)

Te wegen contra-indicaties

- ⊕ Recidiverisico o.b.v. recente risicotaxatie
- ⊕ Zwaardere delicten
- ⊕ Delictgeschiedenis (veelpleger of meerdere ernstige delicten)
- ⊕ Meerdere keren in KVJJ verbleven
- ⊕ Negatief netwerk in omgeving van de KVJJ
- ⊕ IQ lager dan 70 en onvoldoende zelfredzaamheid voor de KVJJ

Criteria voor uitstroom jeugddetentie/PIJ voor plaatsing KVJJ

Vaststaande indicaties

- ⊕ Einddatum titel is bekend dus er is een inschatting van de verblijfsduur
- ⊕ Indien PIJ-maatregel: Vervolgplek na KV is bekend en geregeld en binnen ca 3 maanden beschikbaar
- ⊕ Er is een verlofstatus en deze kan door de KVJJ worden uitgevoerd

Contra-indicaties vaststaand

- Risico op onttrekking
- Actuele ernstige zorgproblematiek: bv. ernstige verslavingsproblematiek/suïcidaliteit.
- Negatief Advies OM

Te wegen criteria

- ⊕ Motivatie
- ⊕ Beschermende factoren (dagbesteding/bereidheid tot hulpverlening/positief netwerk)
- ⊕ Indien aan de orde: Verloop verloftraject
- ⊕ Afkomstig uit de regio of voornemens zich hier te vestigen (reistijd richtlijn om en nabij 1 á 1,5 uur vanaf school, werk of dagbesteding)
- ⊕ Indien de jeugdige in aanmerking komt voor STP: STP is geregeld vanuit JJI.

Te wegen contra-indicaties

- ⊕ Recidiverisico o.b.v. recente risicotaxatie
- ⊕ Eerder onttrokken uit de KVJJ/tijdens verlof in JJI
- ⊕ IQ lager dan 70 én onvoldoende zelfredzaamheid voor de KVJJ
- ⊕ Openstaande strafzaak
- ⊕ Vervolgvonnis
- ⊕ Negatief netwerk in omgeving van de KVJJ
- ⊕ Nabijheid slachtoffer
- ⊕ Potentieel maatschappelijke onrust
- ⊕ Mediagevoeligheid op het moment van plaatsing

Criteria externe (terug-)plaatsing naar JJI

Vaststaande indicaties

- ⊕ Voortdurend problematisch middelengebruik
- ⊕ Geweld
- ⊕ Plegen delict
- ⊕ Onttrekken aan insluiting op kamer

Indicaties ter overweging

- ⊕ Herselectie : Strafrestant te hoog en/of botst met groep
- ⊕ Incidenten (zoals MBV)
- ⊕ voldoet niet meer aan criteria/ houdt zich niet aan afspraken

Bron: Bijlage 1 bij Proces Plaatsing Kleinschalige Voorzieningen vanaf 21-05-2021

- ⊕ Er zijn tijdelijke afspraken gemaakt over de kosten van doorlopende jeugdhulp van JJI naar KVJJ. DJI betaalt voorlopig het doorlopende zorgtraject van jongeren die vanuit de JJI/FCJ naar een KVJJ gaan. Start een jongere in een KVJJ met een nieuw zorgtraject dan betaalt de gemeente. De afspraak wordt na 2 jaar geëvalueerd.
- ⊕ Er zijn in 2020 twee zorgaanbieders gecontracteerd via een aanbestedingsprocedure voor de KVJJ regio Den Haag en de KVJJ regio Rotterdam.
- ⊕ Er is onderzoek gedaan naar het plaatsingsproces van de KVJJ's (Kruize et al., 2020). Het plaatsingsproces KVJJ is aangepast en geldt vanaf 21 mei 2021. Daarbij wordt ook rekening gehouden met het nieuwe risicomanagementbeleid. De belangrijkste aanpassing gaat over een verduidelijking van de verschillende rollen. Eerst liet de divisie individuele zaken (DIZ), verantwoordelijk voor plaatsing, voor de rechtszitting al weten of een jongere in aanmerking kwam voor de KVJJ. Daardoor werd soms belangrijke informatie die pas bij de zitting naar voren kwam niet meegewogen. DIZ geeft nu een inschatting over de plaatsing en stelt aanvullende vragen bij de RvdK of reclassering. Op basis van alle informatie die voor en tijdens de zitting beschikbaar is en het advies van de RC neemt DIZ dan een definitief besluit over plaatsing.

Stand van zaken najaar 2021

- ⦿ Vanaf mei 2021 is een monitoringsonderzoek gestart van de KVJJ's. Het monitoring onderzoek volgt twee jaar of de manier van vrijheidsbeneming in een kleinschalige voorziening werkt. In de monitor wordt nagegaan hoe de ontwikkeling van de KVJJ's in het kader van VOM in de keten verloopt op zowel organisatorisch als inhoudelijk gebied. Hierin wordt meegenomen wat eventuele verbeter- en leerpunten zijn voor de toekomst. Er wordt een startfoto gemaakt en een nulmeting uitgevoerd. Op basis daarvan wordt een monitor ontworpen waarin metingen worden opgenomen over de kenmerken van de geplaatste jongeren. Verder worden de kosten in kaart gebracht van de uitvoering.
- ⦿ De KVJJ in Amsterdam ontwikkelt verder? conform de productomschrijving KVJJ. Het is de bedoeling dat de KVJJ Amsterdam een meer regionale functie krijgt (en niet alleen jongeren uit Amsterdam opneemt) en ook dat er jongeren die aan het eind van de PIJ-maatregel zitten, worden opgenomen ter voorbereiding op terugkeer naar de samenleving.
- ⦿ In april 2020 is de KVJJ voor regio Zuid gestart in Cadier en Keer.
- ⦿ De KVJJ in regio Noord is sinds begin 2021 operationeel.
- ⦿ De KVJJ's in regio Den Haag en Rotterdam zijn sinds eind augustus/begin september 2021 geopend. De panden van beide KVJJ's worden nog verbouwd. Aan het eind van 2021 hebben de KVJJ's beide plaats voor 8 jongeren.
- ⦿ De instroom in KVJJ's Zuid en Noord is in de eerste helft van 2020 nog beperkt. In het monitoringonderzoek worden de redenen daarvoor onderzocht. In de interviews in het kader van het haalbaarheidsonderzoek is als een van de mogelijke redenen genoemd de reisafstand tot de KVJJ van maximaal een uur.
- ⦿ Het aantal opgenomen jongeren is tot nu toe beperkt. De reisafstand tot Cadier en Keer zorgt ervoor dat een beperkt aantal jongeren aan het plaatsingscriterium van maximaal een uur reisafstand voldoen. Hier wordt door de KVJJ Zuid flexibel mee omgegaan, ook jongeren met een langere reisafstand kunnen worden opgenomen. De zorgaanbieder gaat op zoek naar een geschikte locatie noordelijker gelegen in regio Zuid.

5.2 Stand van zaken implementatie FCJ

De komende jaren worden de vijf JJI's doorontwikkeld tot FCJ's met een meer gedifferentieerd aanbod van zorg en beveiliging. Dit wordt gedaan aan de hand van verschillende pilots: basisafdeling, transforensische zorg, laag beveiligde unit, risicomanagement en procesdiagnostiek, arbeidstoeleiding. Kenmerkend aan de implementatie van de omvorming van JJI's naar FCJ's is dat er in de uitvoering bij de JJI's al onderdelen worden geïmplementeerd of uitgetest terwijl er ook nog onderdelen van het FCJ moeten worden ontwikkeld, zoals de definitie van transforensische zorg of de herindeling van de afdelingen en specialisaties.

In 2020 en 2021 is in het programma VOM een aantal besluiten genomen om verder te gaan met de invoering van de FCJ (Divisie Forensische Zorg en Justitiële Inrichtingen, 2021):

- ③ In de zomer van 2020 is het besluit genomen dat DIZ plaatsingsbevoegd blijft voor plaatsingen in de laag beveiligde unit (LBU) van de FCJ. De LBU wordt beschouwd als een externe differentiatie in beveiliging.
- ③ In november 2020 is het besluit genomen dat zowel jeugdigen met verlofstatus als jeugdigen zonder verlofstatus binnen de LBU kunnen worden geplaatst.
- ③ In februari 2021 zijn de plaatsingscriteria voor de LBU vastgesteld.
- ③ In het najaar van 2020 is gestart met de uitwerking van de herindeling van de afdelingen FCJ en de landelijke bestemmingen.

Stand van zaken najaar 2021

- ③ In april 2021 is een evaluatieonderzoek gestart naar de pilots FCJ. In het onderzoek wordt bekeken in welke mate en op welke wijze de vooraf geformuleerde doelen van de diverse FCJ-pilots worden bereikt en welke factoren bevorderend of belemmerend werken. Er wordt gekeken naar inhoudelijke aspecten, organisatorische en bedrijfsvoering aspecten. In de monitor worden de resultaten uit de verschillende pilots met elkaar verbonden.
- ③ Niet alle pilots zijn op hetzelfde moment gestart en sommige zijn noodgedwongen gestopt.
- ③ Er deden zich verschillende belemmeringen voor in de context waarin de pilots moeten worden uitgevoerd:
 - De capaciteit stond onder druk door hoge instroom. Dit heeft geleid tot openen van een RJJ dependance Horsterveen. Ook op deze locatie wordt geoefend met de basisafdeling uit VOM.
 - Het COVID-19 virus zorgde voor druk op de interne bedrijfsvoering en de inzet van personeel. Het organiseren van een vaste personele bezetting op een afdeling is hierdoor bijna niet mogelijk. Dit belemmert het implementeren van een nieuwe werkwijze.
 - De verblijfsduur van een groot deel van de jongeren binnen een JJI is kort, namelijk enkele weken (zie 4.3.1). Dit is vooral een knelpunt op de basisafdeling en voor transforensische zorg.
 - De professionals in de JJI hebben te maken met een hoge werkdruk en daardoor weinig tijd en ruimte voor evaluatie en borging van de resultaten van de pilots. Dit werkt vertragend op de ontwikkelingen in de pilots.
 - Er is weinig kwantitatieve monitoringsinformatie (vastgelegd in registratieso beschikbaar in de pilots. Op basis van de tussentijdse resultaten wordt bijgestuurd door DJI op de pilots en omvorming FCJ. Hierbij wordt de registratie van gegevens bijvoorbeeld extra ingeregeld om voldoende kwantitatieve en kwalitatieve data te verzamelen.

5.3 Nazorg: implementatie regionale werkwijze

Naast het programmateam is er een beleidsgroep nazorg. Deze beleidsgroep geeft advies over de inrichting van de nazorg voor jongeren die in JJI's worden geplaatst. Doel is om met goede nazorg bij te dragen aan recidivevermindering en een beter perspectief voor jongeren. Het inrichten van nazorg in de regio is een gemeenschappelijke opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), de jeugdreclassering (Gecertificeerde Instelling/GI), de reclassering (drie reclasseringsorganisaties te weten Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering, Leger des Heils Jeugdbescherming en reclassering, hierna 3RO of reclassering), de JJI's (FCJ in de toekomst), de KVJJ's en gemeenten. Deze partners zijn verantwoordelijk om voor elke jongere bij wie sprake is van vrijheidsbeneming nazorg te regelen. Dit sluit aan bij de kernelementen van de vrijheidsbeneming op maat. Opvallend is dat er tot nu toe weinig verbinding is tussen het programma VOM en de activiteiten van de beleidsgroep nazorg.

De belangrijkste wijziging in de werkwijze is dat op regionaal niveau de traject- en netwerkberaden worden omgevormd tot nazorgtafels. De nazorgtafel wordt per jongere ingericht en direct betrokken professionals en jongere en het systeem sluiten aan, in tegenstelling tot de traject- en netwerkberaden waaraan wisselende vertegenwoordigers van organisaties deelnamen. Dit waren niet de professionals die betrokken waren bij de jongere. Bij de nazorgtafel moet de informatie over de jongere bij elkaar komen. Wat tijdens de vrijheidsbeneming aan screening en diagnostiek en begeleiding en behandeling wordt ingezet, vormt input voor het integraal nazorgplan per jongere.

Door de verschillende wetwijzigingen en samenwerkingsstructuren in de afgelopen jaren, was er behoefte aan een handreiking om te komen tot goede regionale en lokale werkafspraken rondom de nazorg van jeugdigen. In die handreiking moesten tevens de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen terug te vinden zijn.

In de handreiking worden de doelstellingen en verschillende vormen van nazorg beschreven. Ook wordt het werkproces nazorg op hoofdlijnen geschetst. Dit is alleen op hoofdlijnen omdat er ruimte moet zijn voor lokaal of regionaal maatwerk. Naast het werkproces wordt aandacht besteed aan het belang van zorgvuldige omgang met de persoonsgegevens van de betreffende jongeren. Tevens wordt uitgewerkt wat dit betekent voor de samenwerking en informatie-uitwisseling. Daarbij worden niet alleen uitgangspunten meegegeven maar wordt ook de zogenaamde beslisboom geïntroduceerd en toegelicht.

Om de regio's te ondersteunen bij het vormgeven van de nazorgtafels heeft de beleidsgroep een ondersteuningsteam ingesteld.

Op een studiedag over de nazorg voor jongeren na een verblijf in een justitiële inrichting in oktober 2020 is de aangepaste handreiking gepresenteerd. In twee workshops kwamen de knelpunten en dilemma's bij de

invoering van de nieuwe werkwijze aan bod (een voor de grote gemeenten en een voor de kleinere gemeenten).

Stand van zaken medio 2021

De volgende punten zijn relevant voor de implementatie van VOM. Deze punten zijn genoemd op bovengenoemd studiedag en gecheckt op actualiteit bij de deelnemer aan het panel van het ondersteuningsteam nazorg halverwege 2021:

- ③ Het aantal jongeren bij wie het lukt om een nazorgtafel in te richten verschilt per regio. Dit lukt nog niet bij alle jongeren.
- ③ Per regio worden specifieke afspraken gemaakt over nazorgtafels voor vier specifieke groepen: jongvolwassen die volgens ASR in een JJI of KVJJ worden geplaatst, preventief gehechte jongeren, jongeren met een tenuitvoerlegging (TUL) van voorwaardelijke straf en langgestraften (jeugddetentie/PIJ).
- ③ Er wordt niet in alle regio's op dezelfde wijze gewerkt. Er zijn verschillen tussen o.a. voor welke groepen jongeren wel en niet een nazorgtafel wordt georganiseerd en wie de regio heeft over het organiseren van de nazorgtafel.
- ③ De gemeenten krijgen niet langer via GCOS²⁰ een melding wanneer een jongere uit hun gemeente in detentie wordt geplaatst maar vanuit Injus²¹. Dit werkt nog niet in alle regio's/gemeenten goed.
- ③ De melding bij de Rvdk vanuit GCOS of hun eigen systeem is aanleiding voor het organiseren van een nazorgtafel.
- ③ De afspraken op de nazorgtafel worden vastgelegd in het plan van aanpak van de jeugdreclassering en komen terug in het (straf)advies van de RvdK. Per jongere wordt een integraal plan vastgesteld.
- ③ Het lukt niet altijd om de jongeren en het systeem aanwezig te laten zijn bij de nazorgtafel. In het begin van de coronacrisis konden jongeren helemaal niet aanwezig zijn. De JJI's hebben een digitaliseringslag gemaakt waardoor vanaf het najaar meer jongeren deelnemen aan de nazorgtafels via een digitale verbinding. Deelnemers aan de conferentie benoemen dit als efficiënt omdat jongeren niet hoeven worden vervoerd. De digitale tafels die vanwege de coronamaatregelen zijn ingericht, bieden meer mogelijkheden voor deelname omdat de reisafstand naar JJI's soms groot is.
- ③ In grotere steden ervaart men moeilijkheden om afspraken blijvend goed vorm te geven. Dit heeft te maken met de grote aantallen jongeren. Alhoewel dit steeds beter gaat, blijft het een aandachtspunt. Bij kleine gemeenten gaat het juist om enkele jongeren per jaar. Daar zijn niet altijd specialisten op het gebied van de nazorg van justitiële jongeren.
- ③ Bij een korte periode van vrijheidsbeneming is het lastig om binnen het tijdsbestek van de duur van de vrijheidsbeneming een nazorgtafel te organiseren. Sommige regio's maken daarom afspraken over wat de minimale verblijfsduur is voor het organiseren van een nazorgtafel.

²⁰ Het Generiek Casuoverleg Ondersteunend Systeem (GCOS) is sinds enige jaren in gebruik bij de zorg- en veiligheidshuizen en binnen de Justitiële Jeugdketen.

²¹ Injus is de Berichtenbox Re-integratie van het Informatieportal (INJUS) van de Justitiële Informatiedienst. Gemeenten ontvangen hier een mededeling van begin en einde detentie van jeugdigen (en volwassenen)>

- ⦿ In principe is de RvdK verantwoordelijk voor het organiseren van de nazorgtafel. In sommige regio's zijn hier afwijkende afspraken over gemaakt en is bijvoorbeeld de GI in de lead.
- ⦿ Het ondersteuningsteam heeft bij alle regio's informatie gegeven over de invulling van de nazorgtafels en werkafspraken tussen justitiële organisaties en gemeenten. In drie regio's is de nieuwe werkwijze nog niet geïmplementeerd. Vanwege de coronamaatregelen en andere factoren is er vertraging opgelopen.

5.4 Overige ontwikkelingen

Zorgen inspecties

In maart 2021 gaven de Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna inspecties) aan dat zij zich al langere tijd zorgen maakten over het structurele capaciteits- en personeelstekort in de JJI's en de daaraan verbonden scholen. Ook wezen zij op de negatieve gevolgen daarvan op de interne veiligheid en de kwaliteit van de taakuitvoering (Kamerbrief 5 maart 2021). De minister voor Rechtsbescherming heeft op 5 maart 2021 de Tweede Kamer voorzien van een reactie op de bevindingen. Vanaf maart 2021 tot juli 2021 hebben de inspecties vanuit het reguliere toezicht de ontwikkelingen op deze aspecten nauwlettend gevolgd. In hun brief van 7 juli 2021 aan het hoofd van DJI benoemen zij dat op basis van de bevindingen tussen maart en juli 2021 hun eerdere zorgen zijn vergroot. Zij noemen in hun brief gevolgen van het capaciteits- en personeelstekort. Deze gevolgen zijn ook van invloed zijn op de implementatie van VOM. De inspecties gaan voor een periode van in ieder geval een half jaar over tot het intensief volgen van de door DJI ingezette en te treffen maatregelen op het gebied van het capaciteits- en personeelstekort en het effect hiervan op de kwaliteit van de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Op 28 oktober 2021 heeft de minister besloten dat er op elke groep een extra groepsleider op mbo-niveau in te zetten (Kamerbrief 28 oktober 2021).

Capaciteitsdruk in JJI's

Door de toegenomen bezetting worden sinds 2019 zelfmelders niet meer opgeroepen, waardoor weer een kleine afname in de bezetting zichtbaar is. Op 17 juni 2021 is het Prognose Model Justitiële Ketens (PMJ) met ramingen voor de justitiële capaciteit tot 2025 (Kamerbrief 20 september 2021) naar de TK gestuurd. Daaruit bleek dat de druk op de capaciteit in de JJI's de aankomende jaren nog verder zal stijgen. De minister voor Rechtsbescherming meldt op 23 juni 2021 dat de grens van de gebouwelijke capaciteit bij de JJI's in zicht was. Op 20 september 2021 heeft de minister het besluit bekend gemaakt om tijdelijke extra capaciteit van 40 plekken te realiseren op het terrein van de PI Zuidoost. Deze locatie – Horsterveen – is een dependance van de RijksJJI.

5.5 Conclusie implementatie

In dit hoofdstuk zijn we ingegaan op de onderzoeksvraag:

- ③ Wat zijn de plannen en verwachtingen ten aanzien van de implementatie/uitvoering van de stelselwijziging VIV JJ? Welke partijen zijn betrokken en wat is (globaal) hun rol? Op welke termijn is (intermediaire) doelrealisatie van (onderdelen van) de stelselwijziging te verwachten?
- ③ Ook gaan we in op verwachte neveneffecten van de stelselwijziging.

We concluderen dat de implementatie van de vrijheidsbeneming is opgepakt, maar nog volop in ontwikkeling is. De implementatie van de KVJJ's wordt gemonitord door DJI. Voor de omvorming van de JJ's naar de FCJ worden pilots uitgevoerd die worden geëvalueerd. Ook de nazorgtafels zijn nog in ontwikkeling. De implementatie van de drie bouwstenen ondervonden hinder van de coronamaatregelen. In 2020 is de capaciteitsdruk in JJ's hoog. Ook doen zich problemen voor met betrekking tot personeelsbezetting. Dit heeft consequenties voor de werkdruk, de uitvoering van pilots en een nieuwe werkwijze. Hieruit concluderen we dat niet aan alle randvoorwaarden voor de implementatie van de stelselwijziging kan worden voldaan. De onderzoeken die door DJI worden uitgevoerd naar de implementatie moeten inzicht bieden op welke termijn de doelrealisatie van onderdelen van VOM te verwachten is en ook wanneer de kernelementen dusdanig zijn ingevoerd dat monitoring zinvol is. Hier gaan we in hoofdstuk zes verder op in.

Uit de stand van zaken met betrekking tot de implementatie kunnen we ook enkele neveneffecten van de stelselwijziging vaststellen. Het aantal JJ's is teruggebracht tot vijf. Dit heeft tot gevolg dat er minder keuze is voor het plaatsen van jongeren die om verschillende redenen beter niet samen op een afdeling kunnen worden geplaatst (bijvoorbeeld bendelid of jongeren die gezamenlijk een groepsdelict hebben gepleegd). Dit kan een negatieve invloed hebben op het gevoel van veiligheid en het leefklimaat. Daarnaast bevinden drie van de vijf KVJJ's zich in de randstad. Dit betekent dat voor jeugdigen uit andere delen van Nederland de afstand tot de KVJJ groot blijft. Dit heeft consequenties voor doorlopende zorg en dagbesteding en het betrekken van het sociale systeem, zoals beoogd.

6 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de hoofdvragen van dit onderzoek: op welke wijze kan de stelselwijziging Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd – Vrijheidsbeneming op Maat (VOM) – worden gemonitord? Wat is de beleidslogica achter de onderdelen van VOM? Met welke indicatoren kan VOM worden gemonitord? Wat is haalbaar? Wat is de situatie ten aanzien van de indicatoren in 2020? Conclusies ten aanzien van de deelvragen hebben we bij elk hoofdstuk getrokken.

Voordat we conclusies trekken, geven we in 6.1 kort aan wat de aanleiding voor de stelselwijziging is, wat de bouwstenen van het nieuwe stelsel zijn en welke methoden van onderzoek we hebben gebruikt. In 6.2 gaan we in op de beleidslogica achter de stelselwijziging. In 6.3. trekken we conclusies ten aanzien van de indicatoren. In 6.4 benoemen we de problemen en knelpunten voor het monitoren van de stelselwijziging en presenteren we opties om deze knelpunten aan te pakken. We sluiten het hoofdstuk af met enkele aanbevelingen voor wat haalbaar is en welke keuzen daarbij van belang zijn.

6.1 Aanleiding

In 2015 is een verkenning gestart naar een mogelijke verandering van het stelsel van vrijheidsbeneming van justitiële jongeren. Aanleidingen waren een daling van het aantal jongeren dat instroomde, een verandering in de aard en zwaarte van de doelgroep – mede door de inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht – en het hoog blijven van de recidive onder ex-JJI pupillen. De uitkomsten van deze verkenning hebben in 2019 geleid tot het besluit tot meer maatwerk bij vrijheidsbeneming. Het gewijzigde stelsel bestaat uit drie bouwstenen: meer maatwerk door screening en diagnostiek gericht op het opstellen van een integraal plan van aanpak, KVJJ's waar jongeren zo dicht mogelijk bij hun eigen leefsysteem verblijven tijdens de periode van vrijheidsbeneming met een laag beveiligingsniveau, en FCJ's waarin jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen. Tevens is besloten dat ten behoeve van toekomstig inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de VOM een uitgebreide monitor wordt ingericht. In dit onderzoek hebben we een verkenning gedaan naar de (mogelijke) indicatoren voor deze monitor en de haalbaarheid daarvan. Voor de implementatie van het nieuwe stelsel is een programma Vrijheidsbeneming op Maat ingesteld. De planning is dat de wijzigingen in het stelsel in 2024 zijn doorgevoerd. Dan zijn er vijf KVJJ's en vijf FCJ's en is er een betere aansluiting en continuïteit van zorg. In het kader van dit programma wordt een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de pilots in JJI's ter voorbereiding op de omvorming van JJI's naar FCJ's, en een monitor van de implementatie van de KVJJ's.

Het onderzoek bestond uit vier onderdelen. Eerst is de beleidslogica achter de stelselwijziging opgesteld op basis van documentenanalyse en bespreking in twee rondes met een expertpanel van zeven leden

afkomstig uit verschillende ketenpartners. Ten tweede is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar de onderbouwing van de kernelementen uit de beleidslogica. Ten derde zijn op basis van literatuur en de bespreking met het expertpanel indicatoren opgesteld voor de doelen en kernelementen uit de beleidslogica. Vervolgens is een haalbaarheidstoets uitgevoerd van deze indicatoren via interviews met beheerders van de bronnen, een analyse op een extractie van gegevens uit verschillende bronnen over 2020 en een dossieronderzoek naar de dossiers van 33 jongeren in vijf JJI's en twee dossiers van jongeren in een KVJJ. Tot slot is deskresearch gedaan en zijn enkele interviews gevoerd over de stand van zaken van de implementatie. Daarbij geven we de stand van zaken in het najaar 2021 weer.

6.2 Beleidslogica achter de stelselwijziging

De eerste stap in dit onderzoek was het opstellen van een beleidslogica achter de stelselwijziging. Doel van de stelselwijziging is ervoor zorgen dat de recidive onder justitiële jeugd vermindert en dan specifiek voor die jongeren bij wie sprake is van vrijheidsbeneming. De maatschappelijke impact hiervan is een veilige(re) maatschappij. In het gewijzigde stelsel wordt beoogd met de vrijheidsbeneming beter aan te sluiten bij de behoeften van jongeren aan zorg, beveiliging en nazorg. Er wordt dan ook gesproken van vrijheidsbeneming op maat.

In de beleidslogica (en de indicatoren voor de monitor) hebben we de focus gelegd op de beoogde doelen voor de jongeren. Door vrijheidsbeneming op maat wil men de risicofactoren die leiden tot of bijdragen aan crimineel gedrag laten afnemen, de beschermende factoren in stand houden of doen toenemen, en het risico op detentieschade voorkomen.

Om die doelen te bereiken worden de drie eerder genoemde bouwstenen ingezet. Binnen die bouwstenen onderscheiden we een aantal algemene kernelementen: maatwerk, cyclische diagnostiek, doorlopende zorg en ondersteuning en betrekken van jongeren en het sociale systeem. Daarnaast zijn er kernelementen waarvan de uitwerking verschilt tussen een KVJJ en FCJ: beveiliging, integraal dagprogramma en een positief leer- en leefklimaat. Tot slot onderscheiden we een aantal procesmatige kernelementen die voor alle jongeren gelden, zoals nauwe ketensamenwerking, duidelijke regievoering en goede informatie-uitwisseling. Deze kernelementen kunnen ook worden gezien als randvoorwaarden voor de werkzaamheid van de algemene en specifieke kernelementen.

Bij de reconstructie van de beleidslogica stelden we vast dat de invulling en omschrijving van enkele kernelementen nog nader wordt uitgewerkt binnen het programma VOM en nog niet alle kernelementen eenduidig zijn gedefinieerd. Zo is nog niet duidelijk wat wordt verstaan onder zorg binnen het kernelement doorlopende zorg, dagbesteding en begeleiding. In de pilots wordt de term transforensische zorg gebruikt. Gaat het hier alleen om zorg in de vorm van jeugdhulp, de inzet van therapie en interventies of ook breder de begeleiding bij dagbesteding (onderwijs en werk)? Ons inziens moet dit breder worden gezien dan

jeugdhulp. Het gaat om alle vormen van ondersteuning die de jongeren helpen bij hun ontwikkeling naar volwassenheid. Ook de invulling van het kernelement beveiliging – en dan meer specifiek relationele beveiliging – binnen de KVJJ en de FCJ wordt nog nader uitgewerkt. De uitkomsten hiervan hebben mogelijk consequenties voor de omschrijving van de kernelementen en mechanismen zoals opgenomen in de beleidslogica. Ook de term cyclische diagnostiek en de uitwerking daarvan in de praktijk wordt in het kader van het programma VOM nog verder uitgewerkt.

Onderbouwing

De onderbouwing van de kernelementen ligt vooral in het Risk Needs Responsivity-model aangevuld met het Good Lives-Model. Volgens het RNR-model moeten de intensiteit en duur van de behandel-interventie zijn afgestemd op de ernst van de problematiek en het recidiverisico (risicoprincipe), zijn gericht op dynamische factoren die verklarend samenhangen met het delictgedrag (behoefteprincipe), en aansluiten bij de leerbaarheid en motivatie van de jongere en diens systeem (responsiviteitsprincipe). Strafrechtelijke interventies waarbij dit het geval is, leiden tot minder recidive dan interventies die alleen een punitief karakter hebben. Volgens het GLM-model moet de aanpak vooral zijn gericht op het benutten van de beschermende factoren (competenties en krachten van elk individu), de persoonlijke identiteit en het vermogen tot zelfsturing, met als doel het welzijn van een jongere tijdens vrijheidsbeneming te bevorderen. Er is overigens nog weinig empirische evidentie voor het GLM, met name door een tekort aan empirisch onderzoek waarin werkwijzen of interventies die op het GLM gebaseerd zijn worden onderzocht. De meeste kernelementen kunnen vanuit het RNR-model worden onderbouwd. Niet voor alle kernelementen is empirisch bewijs te vinden. Zo zijn er nog enkele kernelementen die niet duidelijk omschreven zijn, zoals doorlopende zorg of transforensische zorg, cyclische diagnostiek en relationele beveiliging. Deze kernelementen worden nog nader uitgewerkt in het Programma VOM.

Aandachtspunten voor de werkzaamheid van de kernelementen

Uit dit onderzoek blijkt dat het merendeel van de jongeren uitstroomt vanwege het schorsen van de preventieve hechtenis (in 2020 uit de JJI 78% en de KVJJ 96%). Het uitgangspunt van het jeugdstrafrecht (schorsen, tenzij...) heeft consequenties voor de verblijfsduur van de preventief gehechte jongeren. In 2020 was dit bij ongeveer de helft van de jongeren korter dan een maand en bij een derde zelfs korter dan twee weken. Kort verblijf is een gegeven vanuit het strafproces en heeft consequenties voor de werkzaamheid van de kernelementen. Tijdens deze korte periode van vrijheidsbeneming is er geen sprake van de inzet van interventies of behandeling. Er kan dus tijdens het verblijf nauwelijks invloed worden verwacht van de kernelementen. De doelrealisatie bij deze groep kortverblijvers is in sterke mate afhankelijk van de interventies die na de vrijheidsbeneming worden ingezet. Niet de FCJ of de KVJJ is verantwoordelijk voor de uitvoering van het plan van aanpak, maar de (jeugd)reclassering ziet toe op de uitvoering en de gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van de benodigde jeugdhulp. Het realiseren van de doelen bij de jongeren is daarmee een ketenverantwoordelijkheid.

De periode van vrijheidsbeneming bij 'kortverblijvers' staat met name in het teken van het strafproces. Voor deze groep zullen vooral de procesmatige kernelementen, zoals nauwe ketensamenwerking, duidelijke regievoering en goede informatie-uitwisseling, kunnen worden uitgevoerd. Echter, als we kijken naar de doelen die met vrijheidsbeneming op maat worden nagestreefd, is het de vraag wat de functie van de vrijheidsbeneming is voor deze kortverblijvers. Het is de vraag of de doelen van VOM voor de groep kortverblijvers worden gehaald en of VOM effectief is. Wat is mogelijk aan maatwerk en cyclische diagnostiek binnen dit korte tijdsbestek? Diagnostiek is mogelijk vooral gericht op het aanleveren van informatie voor het plan van aanpak. De motivatie van en medewerking aan diagnostiek kan echter worden beïnvloed door de onzekerheid bij jongeren over hun verblijfsduur. De meeste jongeren weten bij de start van de vrijheidsbeneming namelijk niet hoe lang dit gaat duren. Of gaat het bij deze jongeren vooral om het laten doorlopen van zorg, dagbesteding en ondersteuning, of bij sommigen om het opstarten ervan? En om het betrekken van de jongeren en hun systeem en hen te motiveren voor het vervolgtraject? Of heeft de vrijheidsbeneming een functie van wake-up call? Kortgezegd; waar wil het beleid op sturen bij de groep kortverblijvers? Het is nodig dat deze vragen worden uitgewerkt in het toekomstige beleid en dat hier onderbouwing voor wordt gegeven, wat resulteert in het aanscherpen van de beleidslogica in vervolgonderzoek. Dit heeft namelijk ook consequenties voor het monitoren van de doelrealisatie van de vrijheidsbeneming op maat (zie 6.3).

De beleidslogica en geformuleerde indicatoren zijn nu meer gericht op jongeren bij wie langer sprake is van vrijheidsbeneming in de FCJ. Bij deze jongeren is er wel sprake van cyclische diagnostiek en een integraal dagprogramma dat bestaat uit onderwijs, vrijetijdsbesteding en behandeling. Dit gaat om een beperkte groep. In 2020 verbleef 18% van de jongeren langer dan 3 maanden in een JJI. Dit zijn ongeveer 300 jongeren. Bij de KVJJ's verblijven de jongeren in principe kort (de maximale verblijfsduur is gesteld op ca 3 maanden).

Een ander aandachtspunt is dat ongeveer een derde van de jongeren ouder is dan 18 jaar op het moment dat zij instromen in een FCJ of KVJJ. Op basis van de in dit onderzoek beschikbare kerncijfers is niet bekend bij hoeveel van de 300 jongeren ouder dan 18 jaar sprake is van langverblijf. Het is aan te raden dit nader te onderzoeken omdat het relevant is voor welke informatie beschikbaar is. De kernelementen zijn ook van toepassing op deze jongvolwassenen en onderbouwd vanuit het RNR-model, maar de invulling is mogelijk anders, wat aansluit bij het kernelement maatwerk. In een integraal dagprogramma zal werk een grotere rol spelen en het betrekken van het systeem kan een partner zijn in plaats van ouders. Een extra complicatie voor monitoring is dat er een extra ketenpartner betrokken is, de (volwassen)reclassering, met een andersoortige registratie en risicotaxatie-instrumenten.

6.3 Indicatoren monitor en beschikbaarheid

In hoofdstuk vier hebben we conclusies getrokken ten aanzien van de indicatoren en de beschikbaarheid van de indicatoren in registratiesystemen en dossiers. Deze vatten we hier samen. We maken daarbij onderscheid tussen kerncijfers, indicatoren voor recidive en intermediaire doelen en indicatoren voor de kernelementen.

De volgende indicatoren zijn momenteel beschikbaar:

- De kerncijfers geven inzicht in de in- en uitstroom in vrijheidsbeneming. Hierbij kan het onderscheid tussen JJI's en KVJJ's worden gemaakt. Bij de invoering van de nieuwe bestemming in het kader van VOM binnen FCJ's is de verwachting dat dit ook in JVS en in de kerncijfers wordt doorgevoerd. Voor verblijfsduur is een indeling in categorieën beter passend dan de gemiddelde verblijfsduur. Dit sluit beter aan bij het nodige onderscheid tussen jongeren met een korte en langere periode van vrijheidsbeneming.
- In recidivemetingen vanaf het cohort 2020 kan de recidive van ex-JJI en ex-KVJJ pupillen worden onderscheiden. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met het WODC. Hetzelfde geldt voor de nieuwe bestemmingen in het kader van VOM in de toekomst. Aandachtspunt daarbij is dat jongeren binnen hun strafrechtelijke traject zowel in een KVJJ als in een JJI kunnen verblijven.

De volgende indicatoren zijn deels beschikbaar:

- De indicatoren voor de algemene kernelementen maatwerk, continuïteit van zorg, cyclische diagnostiek en betrokkenheid van jongeren en systeem, en het specifieke kernelement integraal dagprogramma worden niet vastgelegd in registratiesystemen. Dit betekent dat ze via dossieronderzoek naar de plannen van aanpak in kaart moeten worden gebracht. Deze zijn binnen de context van de vrijheidsbeneming alleen beschikbaar voor de zogenaamde langverblijvers.
- Voor de zogenaamde kortverblijvers worden de indicatoren voor de kernelementen niet vastgelegd binnen de context van de vrijheidsbeneming, maar door de ketenpartners die verantwoordelijk zijn voor de nazorg. Niet alle indicatoren zijn relevant voor de groep kortverblijvers. Om deze indicatoren te meten zijn gegevens nodig uit de systemen van de ketenpartners die na de vrijheidsbeneming betrokken zijn.
- De indicatoren op het niveau van veiligheid en positief leefklimaat zijn beschikbaar op het niveau van JJI's en afdelingen binnen JJI's en nog niet voor KVJJ's.

De volgende indicatoren zijn nog niet beschikbaar:

- Indicatoren voor het meten van ontwikkeling in dynamische risicofactoren en beschermende factoren. Het is niet duidelijk of herhaalde metingen met Ritax een goede indicator zijn voor verandering in de dynamische risicofactoren en beschermende factoren op groepsniveau. Hiervoor is meer onderzoek nodig. Niet voor alle jongeren is een meting beschikbaar met de Ritax van de RvdK die bruikbaar is als 1-meting voor de periode van vrijheidsbeneming. Voor jongeren ouder dan 18 jaar

neemt de reclassering andere risicotaxatie-instrumenten af en ook binnen de JJI's worden voor langverblijvers andere instrumenten afgenomen.

- ⦿ Het aantal jongeren bij wie de initiële plaatsing de juiste is en geen doorplaatsing nodig is, is niet te meten via het aantal wachtenden in JVS. Uit het systeem kunnen geen historische overzichten van wachtenden worden geëxtraheerd. Ook kan geen onderscheid worden gemaakt tussen reguliere doorplaatsingen (conform de werkwijze) en doorplaatsingen doordat de jongeren in eerste instantie niet op de juiste plek zaten. De verwachting is dat dit ook niet gemakkelijk in de systemen is aan te passen.

We concluderen dat het nu nog niet mogelijk is om de doelrealisatie van de stelselwijziging te monitoren en ook nog niet in welke mate mechanismen in gang zijn gezet om die doelen te realiseren. In paragraaf 6.4 bespreken we wat er nodig en mogelijk is om dit wel te gaan monitoren. Daarbij merken we op dat een echte nulmeting met betrekking tot de intermediaire doelen en inzet van kernelementen sowieso niet mogelijk is doordat veranderingen in het kader van VOM deels al zijn ingevoerd of nog worden uitgetest. Bovendien worden sommige kernelementen ook reeds in het huidige stelsel toegepast. Alleen is niet onderzocht in welke mate. Zo wordt in het huidige stelsel ook al maatwerk geleverd en een integraal dagprogramma geboden als onderdeel van de basismethodiek YOUTURN. Het laatste onderzoek naar YOUTURN – een procesevaluatie – dateert echter van 2010 (Hendriksen-Favier et al., 2010). In interviews en in de deskresearch stelden we vast dat de methodiek aanpassing nodig heeft voor de jongvolwassenen doelgroep, die in het kader van het adolescentenstrafrecht in de JJI's wordt behandeld. Van der Laan en Zeijlmans (2021) en Van der Laan et al. (2021) benoemen in de evaluatie van het adolescentenstrafrecht dat er in de JJI's meer aandacht is gekomen voor relatievorming en ouderschap, de toeleiding naar arbeid en voor verslavingsproblemen. Ook zij hebben echter niet kunnen onderzoeken hoe hier in de praktijk invulling aan is gegeven. Een van de thema's waarop in het kader van het programma VOM nieuw beleid wordt ontwikkeld is behandeling, interventies inclusief de basismethodiek. Het is ons inziens nodig om te onderzoeken in hoeverre de basismethodiek YOUTURN aansluit bij de uitgangspunten van VOM.

Met betrekking tot recidive is een nulmeting mogelijk. Hiervoor kan het cohort van 2017 worden gebruikt. Het jaar 2018 is geen goede nulmeting omdat in dit jaar in het kader van de proeftuinen van VIVJJ kleinschalige voorzieningen zijn ingericht en sommige jongeren dus ook in een KVJJ verbleven met kernelementen uit VOM. Het monitoren van de ontwikkeling van de recidivecijfers biedt een mogelijke indicator voor de doelrealisatie van VOM.

Met betrekking tot leef-, werk- en leerklimate kunnen leefklimaatonderzoeken uit 2017 als nulmeting worden beschouwd.

6.4 Knelpunten en mogelijke oplossingen voor monitoring

In deze paragraaf gaan we in op de knelpunten voor het monitoren van de stelselwijzing en mogelijke oplossingen.

Kortverblijf versus langverblijf

Het doel van dit onderzoek was om een monitor in te richten voor de vrijheidsbeneming op maat. Wat het monitoren van de doelrealisatie van de vrijheidsbeneming complex maakt, is dat voor het merendeel van de jongeren de periode van vrijheidsbeneming zeer kort is – enkele weken tot maximaal een maand. Een bijkomend knelpunt is dat bij instroom vaak niet duidelijk is hoe lang de jongere in de JJI of de KVJJ zal verblijven. De doelrealisatie is voor alle jongeren een ketenverantwoordelijkheid, maar voor deze zogenaamde kortverblijvers ligt een grotere verantwoordelijkheid bij de ketenpartners dan bij de langverblijvers. Dit vraagt om een ketenbrede monitor. Er is echter geen ketenbreed cliëntenvolgsysteem waaruit gegevens over de ontwikkeling en de doelrealisatie bij jongeren kan worden geëxtraheerd voor onderzoek. Gegevens uit verschillende systemen moeten aan elkaar worden gekoppeld. De RvdK en de JR gebruiken hetzelfde IFM-systeem, waarin ook de resultaten van de risicotaxatie worden opgenomen. Deze kunnen echter nog niet worden ontsloten voor onderzoeksdoeleinden. De JJI's en KVJJ's zijn (nog) niet aangesloten op het LIJ en hebben een aparte IFM.

Indien het doel van de monitor is de resultaten van de vrijheidsbeneming op maat te monitoren, dan valt de doelrealisatie van de kortverblijvers dus buiten de scope van de monitor. Het is nodig dat het ministerie van JenV en DJI het doel van de vrijheidsbeneming voor de kortverblijvers vaststelt, zodat een passende monitor kan worden ingericht. Bij de meeste jongeren is de start van de vrijheidsbeneming preventieve hechtenis. Dit betekent dat op dat moment nog niet duidelijk is hoe lang de vrijheidsbeneming zal duren, of dat de jongeren geschorst gaan worden en/of gestraft. Voor alle jongeren moet dus in principe worden uitgegaan van een kortverblijf. Het vastleggen van alle indicatoren voor alle jongeren is niet realistisch. Dit betekent op basis van de beleidslogica en de onderbouwing vanuit het RNR-model dat het doel van de vrijheidsbeneming in eerste instantie dus is om continuïteit van zorg en dagbesteding te bieden, of het opstarten ervan wanneer die ontbreekt. Daarnaast is de eerste fase van de vrijheidsbeneming gericht op verdere screening en diagnostiek en de jongeren motiveren en perspectief bieden. Bij de KVJJ's betekent dit ook dat de jongeren zo dicht mogelijk bij huis worden geplaatst. Verbinding houden of leggen met het systeem van de jongeren is ook een onderdeel hiervan (overigens merken we hierbij op dat dit systeem zowel steunend als criminogeen kan werken). Monitoring zal dus eerst vooral gericht moeten zijn op de kernelementen continuïteit van zorg en dagbesteding, betrokkenheid van jongere en systeem en diagnostiek. Er zijn verschillende opties om monitoring van de indicatoren van deze kernelementen voor de groep kortverblijvers te realiseren.

De volgende opties zijn mogelijk:

- ③ Het vastleggen van een beperkt aantal indicatoren door de JJI's en de KVJJ's, zoals nu handmatig gebeurt door de KVJJ's in het kader van de monitor. Het is nodig om na te gaan of dit in de huidige registratiesystemen mogelijk is. In de monitor van de KVJJ's wordt dit nu handmatig in Excel bijhouden. Het is aan te raden na te gaan of het mogelijk is om het structureel vast te leggen in een registratiesysteem dat zowel door de KVJJ's als door de JJI's (straks FCJ) wordt gebruikt. Het meest voor de hand liggend zijn de indicatoren:
 - Jongere heeft jeugdhulp bij instroom.
 - Jeugdhulp is gecontinueerd tijdens vrijheidsbeneming.
 - Jeugdhulp is opgestart tijdens vrijheidsbeneming.
 - Jongere heeft dagbesteding (onderwijs/werk) bij instroom.
 - Dagbesteding is gecontinueerd tijdens vrijheidsbeneming.
 - Dagbesteding is opgestart tijdens vrijheidsbeneming.Ervaringen uit het monitoringonderzoek naar de KVJJ's kunnen worden benut om hier afspraken over te maken.
- ③ Het vastleggen van een beperkt aantal indicatoren bij nazorgtafels. Jongeren die uitstromen uit vrijheidsbeneming worden besproken bij nazorgtafels in de regio. Er worden van deze nazorgtafels geen gegevens vastgelegd in een centraal systeem. In de meeste regio's is de RvdK de organisator van de nazorgtafel. Met de RvdK kan gekeken worden of bij nazorgtafels een beperkt aantal indicatoren kan worden vastgelegd. In de gemeente Amsterdam gebeurt dit nu al. De meest voor de hand liggende indicatoren zijn:
 - Jongere is aanwezig bij de nazorgtafel.
 - Systeem/netwerk jongere is aanwezig bij de nazorgtafel.
 - Jongere heeft onderwijs of werk.
 - Jongere heeft een vrijetijdsbesteding.
 - Jongere heeft jeugdhulp nodig
 - Jongere heeft jeugdhulp.
- ③ Periodieke interviews of groepsgesprekken met de professionals in de KVJJ en de FCJ over de toepassing van de kernelementen bij de kortverblijvers. In deze interviews kan ook worden nagegaan of en waarom de kernelementen niet worden uitgevoerd conform de uitgangspunten van VOM en of aan de randvoorwaarden is voldaan. De focus van de monitor ligt dan op een procesevaluatie.
- ③ Kwalitatief onderzoek naar de klantreizen of casestudies van kortverblijvers kan inzicht geven in de mogelijkheden en knelpunten voor het realiseren van de doorlopende zorg en ondersteuning en dagbesteding, en de impact van de vrijheidsbeneming op de jongere en zijn systeem.

Het doel van VOM is om de recidive van de jongeren terug te dringen. In de recidivemonitor van het WODC wordt bij ex-JJI pupillen onderscheid gemaakt tussen de recidive naar verblijfstitel (preventief gehecht, jeugd detentie of PIJ-maatregel). De variabele verblijfsduur wordt niet meegenomen in de analyses. Het is

aan te bevelen om deze variabele wel mee te nemen in recidivemetingen om zo inzicht te krijgen in de verschillen in recidive tussen kort- en langverblijvers. Een echte effectmeting is echter niet mogelijk. Vermindering van recidive kan nooit volledig worden toegeschreven aan de wijziging in de vrijheidsbeneming. De vrijheidsbeneming is namelijk onderdeel van een langer (justitieel) traject.

In overleg met de betrokken ketenpartners kan worden bepaald wat haalbaar is op de korte en langere termijn. In het onderzoek kwam naar voren dat de werkdruk bij de professionals groot is en om die reden is het volgens ons nodig naar passende oplossingen te zoeken die valide en betrouwbaar onderzoek kunnen faciliteren. Bij het vaststellen van indicatoren waaraan prioriteit wordt gegeven en de wijze waarop deze worden geregistreerd of vastgelegd, dient rekening gehouden te worden met de mogelijkheden en onmogelijkheden van de organisaties die bij het onderzoek betrokken worden.

Beschikbare gegevens voor indicatoren voor zogenaamde langverblijvers

De indicatoren die we hebben opgesteld voor de kernelementen in de beleidslogica hebben vooral betrekking op de vrijheidsbeneming van jongeren die een langere periode in de FCJ – nu nog JJI – verblijven. Dit gaat om een beperkte groep. Het is niet realistisch om te verwachten dat alle indicatoren die we hebben opgesteld in registraties worden vastgelegd. Om te monitoren of de kernelementen worden ingezet op het niveau van de jongeren bij wie langer sprake is van vrijheidsbeneming zijn de volgende opties mogelijk:

- 🕒 Periodieke analyse van de plannen van aanpak van een steekproef (bijvoorbeeld jaarlijks). Uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt dat niet in alle plannen van aanpak de indicatoren zijn beschreven. Voor de plannen van aanpak wordt een vast format gebruikt dat digitaal beschikbaar is in alle JJI's. Afspraken over welke informatie minimaal over de indicatoren moet worden ingevuld, kunnen als instructie in het format worden opgenomen. Ook is het nodig om een eenduidige omschrijving op te nemen van wat wordt verstaan onder zorg en dagbesteding. Dit kan tevens worden ingezet om de kwaliteit van de plannen van aanpak te verbeteren.
- 🕒 De uitkomsten van deze analyse kunnen input vormen voor interviews met professionals in de FCJ's over de toepassing van de kernelementen. In de plannen van aanpak worden doelen en daaraan gekoppelde acties en interventies genoemd. In interviews of focussessies kan vervolgens worden nagegaan of en hoe deze in de praktijk worden toegepast. Dit betekent dat er periodiek een procesevaluatie wordt uitgevoerd.

Metten van ontwikkeling op intermediaire doelen

VOM heeft als doel dat de risicofactoren afnemen en de beschermende factoren worden bevorderd, en detentieschade wordt voorkomen. Om de ontwikkeling in risicofactoren en beschermende factoren in kaart te brengen, is het nodig om minimaal twee metingen te hebben met eenzelfde gevalideerd instrument, zoals de Ritax B uit het LIJ. Dat is op dit moment nog niet mogelijk.

Ten eerste is nog niet duidelijk of de Ritax een geschikt instrument is om op groepsniveau verandering in risicofactoren en beschermende factoren te meten. Hiervoor is het nodig om de metingen door de RvdK te vergelijken met de vervolgmetingen door de JR. Momenteel voert de afdeling Straffen en Beschermen van het ministerie van JenV gesprekken met betrokken ketenpartners om te komen tot afspraken voor het centraal ontsluiten van deze data voor onderzoek. Als dat mogelijk is, kan het nader worden onderzocht. Ten tweede is niet van alle jongeren een Ritax B beschikbaar van de RvdK rond de periode van start van de vrijheidsbeneming (een 1-meting). Ten derde wordt bij jongeren die ouder zijn dan 18 jaar niet de Ritax B afgenomen door de RvdK maar de RISC door de volwassenreclassering. De scores van de RISC zijn niet vergelijkbaar met de scores van de Ritax B. Ten vierde worden in de JJI's geen vervolgmetingen met de Ritax B uitgevoerd, maar worden andere risicotaxatie-instrumenten ingezet voor de verdiepende diagnostiek. Om de ontwikkeling op de intermediaire doelen te kunnen monitoren, is het nodig dat er afspraken worden gemaakt in de keten over de afname van risicotaxatie-instrumenten, zodat meerdere metingen bij een jongere in elk geval met eenzelfde instrument worden gedaan. In eerste instantie lijkt dit dus vooral realistisch voor de jongeren onder de 18 jaar. Het is volgens ons dan ook aan te raden om daarmee te starten. We raden aan om hier ook aansluiting te zoeken bij het project outcome indicatoren van de jeugdreclassering (Malmberg et al., 2019), waarin vergelijkbare suggesties worden gedaan voor outcome indicatoren voor de jeugdreclassering: namelijk afname van risicofactoren op basis van het LIJ. Op basis van de uitkomsten van deze analyses kan worden bepaald of de Ritax goede indicatoren biedt voor de ontwikkelingen op de intermediaire doelen. Als dat het geval is, kunnen voor de jongeren onder de 18 jaar de resultaten op de intermediaire doelen als variabelen worden ingevoegd in de recidivemetingen. Voorwaarde is wel dat er meer dan twee metingen met de Ritax beschikbaar zijn. Op die manier wordt inzichtelijk of de toename van beschermende factoren en de afname van dynamische risicofactoren samenhangen met de afname van recidive. Als dit niet het geval is, dan moet er o.a. worden onderzocht of er ook andere indicatoren zijn om de ontwikkeling van risico- en beschermende factoren te meten die mogelijk wel een dergelijke samenhang zouden kunnen laten zien.

Vervolgens kan worden nagegaan hoe dit voor de jongeren boven de 18 jaar gerealiseerd kan worden. Dit is een veel complexer probleem doordat hier de voormeting door de volwassenreclassering wordt uitgevoerd en de vervolgmeting door de JJI of de jeugdreclassering. Dit laatste is overigens niet voor alle jongvolwassenen het geval. Sommige jongvolwassenen hebben toezicht van de volwassenreclassering, ook na vrijheidsbeneming in een JJI of KVJJ. Er zijn geen cijfers voorhanden bij hoeveel jongvolwassenen dit het geval is.

6.5 Ten slotte

Het doel van dit onderzoek was na te gaan op welke wijze de stelselwijziging voor justitiële jeugd – de vrijheidsbeneming op maat – kan worden gemonitord en wat de uitgangspositie is ten aanzien van de stelselwijziging in 2020.

We concluderen dat een effectevaluatie niet mogelijk is omdat er geen goede nulmeting mogelijk is en omdat vrijheidsbeneming voor de meeste jongeren onderdeel is van een langer (justitieel) traject. Vermindering van recidive is daarom niet alleen toe te schrijven aan wijzigingen in de inrichting van de vrijheidsbeneming.

De focus van de monitor van de stelselwijziging kan dus alleen worden gericht op de uitvoering van de kernelementen en de doelrealisatie bij de jongeren op het niveau van de intermediaire doelen (zonder uitspraken te doen over de causaliteit), en rekening houdend met de korte periode van vrijheidsbeneming van de meeste jongeren. De monitor krijgt daarmee eerder het karakter van een procesevaluatie over de uitvoering van de kernelementen en het monitoren van de trend in de beoogde doelrealisatie.

Voor de procesevaluatie kunnen kwantitatieve gegevens worden geanalyseerd uit registratiesystemen en middels dossieronderzoek bij een steekproef. Momenteel kunnen deze gegevens echter nog niet op eenduidige wijze worden ontsloten. In het kader van het programma VOM is de implementatie van de algemene kernelementen en de specifieke kernelementen voor de FCJ's en KVJJ's nog in volle gang. De uitkomsten uit de onderzoeken in het kader van het programma kunnen mede worden benut om de monitor verder vorm te geven en te bepalen welke indicatoren het best kunnen worden vastgelegd in de monitor. Ook is het zinvol om de ervaringen in de onderzoeken met het vastleggen van gegevens te benutten om met de partners die betrokken zijn bij de uitvoering van VOM en de registratie van gegevens (DJI, J&V, WODC en onderzoekers) te bepalen wat haalbaar is op de korte en langere termijn.

In de komende jaren kan gewerkt worden aan aanpassingen in registratiesystemen en uniformering, heldere definities en het ontsluiten van systemen voor onderzoek. De kwaliteit van gegevens vraagt voortdurende aandacht en is niet de core business van de uitvoerende professionals. Door het inrichten van een monitor en een onderzoeksprogramma dat resultaten oplevert die teruggekoppeld worden aan de ketenpartners, kan worden bijgedragen aan de kwaliteit van de vrijheidsbeneming. Het onderzoek laat zien op welke punten nog onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om te kunnen monitoren. Er liggen forse uitdagingen om gegevens vast te leggen voor het monitoren van de stelselwijziging na de implementatie ervan in 2024.

Literatuur

Academische Werkplaats Risicojeugd. (2018). *Eindrapport Monitor Proeftuinen Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/07/11/tk-bijlage-1-eindrapport-monitor-proeftuinen-verkenning-invulling-vrijheidsbeneming-justitiële-jeugd>

Academische Werkplaats Risicojeugd. (2019). *Jaarrapport 2018 Monitor Kleinschalige Voorziening Amsterdam*. Geraadpleegd van <http://awrj.nl/wp-content/uploads/2019/06/Jaarrapport-2018-Monitor-KV-Amsterdam-AWRJ.pdf>

Adler, J. R., Edwards, S. K., Scally, M., Gill, D., Puniskis, M. J., Gekoski, A. & Hovarth, M. A. (2016). *What works in managing young people who offend? A summary of international evidence*. Ministry of Justice Analytical Series. [What Works in Managing Young People who Offend? A Summary of the International Evidence \(publishing.service.gov.uk\)](https://www.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/541227/what-works-in-managing-young-people-who-offend-a-summary-of-international-evidence.pdf)

Alisic, E., Zalta, A. K., van Wesel, F., Larsen, S. E., Hafstad, G. S., Hassanpour, K., & Smid, G. E. (2014). Rates of post-traumatic stress disorder in trauma-exposed children and adolescents: meta-analysis. *British Journal of Psychiatry*, 204(5), 335–340. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.131227>

Altschuler, D. M., & Brash, R. (2004). Adolescent and Teenage Offenders Confronting the Challenges and Opportunities of Reentry. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 2(1), 72–87. <https://doi.org/10.1177/1541204003260048>

Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). Rehabilitating criminal justice policy and practice. *Psychology, Public Policy, and Law*, 16(1), 39–55. <https://doi.org/10.1037/a0018362>

Bergseth, K. J., & Bouffard, J. A. (2012). Examining the Effectiveness of a Restorative Justice Program for Various Types of Juvenile Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(9), 1054–1075. <https://doi.org/10.1177/0306624X12453551>

Beerhuizen, M. G. C. J., Van Leijssen, E. M. C., & Van der Laan, A. M. (2019). *Risico-en beschermende factoren in de kindertijd en vroege adolescentie voor high impact crime in de latere adolescentie en jongvolwassenheid*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). <http://hdl.handle.net/20.500.12832/233>

Beleidsgroep nazorg jeugd (2020). *Handreiking ten behoeve van de invulling van werkafspraken van justitiële organisaties en gemeenten Update oktober 2020*.

- Boendermaker, L., Van Rooijen, K., Berg, T., & Bartelink, C. (2013). *Residentiële jeugdzorg: wat werkt?* Nederlands Jeugd Instituut. https://www.google.com/search?q=Residenti%C3%ABLe+jeugdzorg%3A+wat+werkt%3F&rlz=1C1GCEU_nINL872NL872&oq=Residenti%C3%ABLe+jeugdzorg%3A+wat+werkt%3F&aqs=chrome..69i57.735j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8#
- Bonta, J., & Andrews, D. A. (2012). Viewing offender assessment and rehabilitation through the lens of the risk-needs-responsivity model. In F. McNeill, R. Raynor, & C. Trotter (Eds.), *Offender Supervision: New Directions in Theory, Research and Practice* (pp. 22–40). Routledge.
- Bonta, J., & Andrews, D. A. (2016). *The Psychology of Criminal Conduct*. Taylor & Francis.
- Borum, R. (2003). Managing at-risk juvenile offenders in the community: Putting evidence-based principles into practice. *Journal of contemporary criminal justice*, 19(1), 114-137. <https://doi.org/10.1177/1043986202239745>
- Boschman, S., Teerlink, M., & Weijters, G. (2020). *Monitor nazorg ex-gedetineerden-6e meting*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3015>
- Bouffard, J., Cooper, M., & Bergseth, K. (2016). The Effectiveness of Various Restorative Justice Interventions on Recidivism Outcomes Among Juvenile Offenders. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 15(4), 465–480. <https://doi.org/10.1177/1541204016647428>
- Braithwaite, J. (1998). Restorative justice. In M. H. Tonry (Ed.), *The handbook of crime and punishment* (pp. 323–344). Oxford University Press.
- Chen, M. K., & Shapiro, J. M. (2007). Do harsher prison conditions reduce recidivism? A discontinuity-based approach. *American Law and Economics Review*, 9(1), 1-29.
- Crocetti, E., Van der Graaff, J., Moscatelli, S., Keijsers, L., Koot, H. M., Rubini, M., Meeus, W., & Branje, S. (2016). A Longitudinal Study on the Effects of Parental Monitoring on Adolescent Antisocial Behaviors: The Moderating Role of Adolescent Empathy. *Frontiers in Psychology*, 7, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01726>
- Curtis, N. M., Ronan, K. R., Heiblum, N., & Crellin, K. (2009). Dissemination and effectiveness of multisystemic treatment in New Zealand: A benchmarking study. *Journal of Family Psychology*, 23(2), 119–129. <https://doi.org/10.1037/a0014974>

- De Goede, I.A.H., Branje, S.J.T. & Meeus, W.H.J. (2009). Developmental changes in adolescents' perceptions of relationships with their parents. *Journal of Youth and Adolescence* 38:75-88. <https://DO.org/10.1007/s10964-008-9286-7>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.-a). *Over het programma*. <https://www.dji.nl/toekomst-justitiële-jeugd/over-het-programma>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.-b). *Straffen en maatregelen*. <https://www.dji.nl/justitiabelen/jongeren-in-detentie/straffen-en-maatregelen/>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (z.d.-c). *Toekomst justitiële jeugd*. <https://www.dji.nl/toekomst-justitiële-jeugd>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2018). *Eindrapport Landelijk Specialistische Voorziening*.
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2020). *Informatieblad Kleinschalige Voorziening vrijheidsbeneming justitiële jeugd. Versie maart 2020*. <https://www.dji.nl/documenten/publicaties/2021/02/21/informatieblad-algemeen-kvjj-februari-2021>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2021a). *Justitiële Inrichtingen 2021* [Infographic]. <https://www.dji.nl/feiten-en-cijfers/documenten/publicaties/2020/07/27/infographic-justitiële-jeugdinrichtingen-2021>
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2021b). *Plaatsingscriteria en toelichting*. Den Haag.
- Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen. (2018). *Eindrapport VIV JJ*. Den Haag. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2018/07/11/tk-bijlage-2-eindrapport-viv-jj/tk-bijlage-2-eindrapport-viv-jj.pdf>
- Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen (2020). *Handboek Vrijheidsbeneming Op Maat jeugd*.
- Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen (2021). *Handboek Vrijheidsbeneming Op Maat jeugd*.
- De Ruigh, E. L., Bouwmeester, S., Popma, A., Vermeiren, R. R. J. M., Van Domburgh, L., & Jansen, L. M. (2021). Using the biopsychosocial model for identifying subgroups of detained juveniles at different risk of re-offending in practice: a latent class regression analysis approach. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 15(1), 1-15.
- De Vries, S. L. A., Hoeve, M., Assink, M., Stams, G. J. J. M., & Asscher, J. J. (2014). Practitioner Review: Effective ingredients of prevention programs for youth at risk of persistent juvenile delinquency -

recommendations for clinical practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(2), 108–121.
<https://doi.org/10.1111/jcpp.12320>

- Eltink, E. M. A. (2020). Back to basic Relations between residential group climate and juvenile antisocial behavior. *Proefschrift Universiteit van Amsterdam*, 1–159. <https://pure.uva.nl/ws/files/46561096/Thesis.pdf>
- Eltink, E., Roest, J., Van der Helm, P., Kuiper, C., Nijhof, K., Vandavelde, S., Wissink, I. B., Leipoldt, J., Stams, G.-J., Knorth, E. J., & Harder, A. (2019). Safety first! Residential group climate and antisocial behavior: A multilevel meta-analysis. *Manuscript submitted for publication*.
- Evans-Chase, M., & Zhou, H. (2012). A Systematic Review of the Juvenile Justice Intervention Literature. *Crime & Delinquency*, 60(3), 451–470. <https://doi.org/10.1177/0011128712466931>
- Evans-Chase, M., & Zhou, H. (2014). A systematic review of the juvenile justice intervention literature: What it can (and cannot) tell us about what works with delinquent youth. *Crime & Delinquency*, 60(3), 451–470.
- Fasah, S. (2018). Pat-downs but no hugs: Why prison visitation protocol should be changed to help keep familial structures intact. *Family Court Review*, 56(1), 135–149.
- Gaes, G. G., & Camp, S. D. (2009). Unintended consequences: Experimental evidence for the criminogenic effect of prison security level placement on post-release recidivism. *Journal of Experimental Criminology*, 5(2), 139–162.
- Goodstein, L., & Sontheimer, H. (1997). The Implementation of an Intensive Aftercare Program for Serious Juvenile Offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 24(3), 332–359.
<https://doi.org/10.1177/0093854897024003002>
- Grant, J. A. (2020). How Restorative Justice Practices Affect Adolescent Recidivism Rates: An Examination. *University Honors Thesis University of Portland*, 1–26. <https://doi.org/10.15760/honors.878>
- Harder, A. T. (2018). Residential care and cure: Achieving enduring behavior change with youth by using a selfdetermination, common factors and motivational interviewing approach. *Residential Treatment for Children & Youth*, 35(4), 317–335. doi:10.1080/0886571X.2018.1460006
- Harder, A. T., Bastiaansen, I. L. W., Knorth, E. J., & Kuiper, C. H. Z. (2020). Algemeen werkzame factoren en specifiek werkzame elementen in hulp en onderwijs aan uithuisgeplaatste jeugdigen. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (Reds.), *Uithuisgeplaatste jeugdigen: Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (pp. 86–100). SWP.

- Henggeler, S. W., & Schoenwald, S. K. (2011). Evidence-Based Interventions for Juvenile Offenders and Juvenile Justice Policies that Support Them and commentaries. *Social Policy Report*, 25(1), 1–28. <https://doi.org/10.1002/j.2379-3988.2011.tb00066.x>
- Hendriksen-Favier, A., Place, C., & Van Wezep, M. (2010). *Procesevaluatie van Youturn: instroomprogramma en stabilisatie- en motivatieperiode; fasen 1 en 2 van de basismethodiek in justitiële jeugdinrichtingen*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Hill, J. M., Tollenaar, N., & Weijters, G. (2021). *Ontwikkelingen in recidive onder jeugdigen*. Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC).
- Hillege, S. L., Brand, E. F. J. M., Mulder, E. A., Vermeiren, R. R. J. M., & Van Domburgh, L. (2017). Serious juvenile offenders: classification into subgroups based on static and dynamic characteristics. *Child Adolescence Psychiatry Mental Health* 11 (67). <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0201-4>
- Hjalmarsson, R. (2008). Criminal justice involvement and high school completion. *Journal of Urban Economics*, 63(2), 613–630. <https://doi.org/10.1016/j.jue.2007.04.003>
- Höfte, S., Uiterwijk, N. & Van der Helm, P. (2020). *Leer-, leef- en werkklimaat onderzoek. Jaarrapport Justitiële Jeugdinrichtingen 2018/2019*. Hogeschool Leiden/Dienst Justitiële Jeugdinrichtingen.
- Höfte, S., Van der Niet, N., Klapwijk, G. & Van der Helm, P. (2021). *Leer-, leef- en werkklimaat onderzoek. Jaarrapport Justitiële Jeugdinrichtingen 2020*. Hogeschool Leiden/Dienst Justitiële Jeugdinrichtingen.
- Hoogsteder, L., Thijs, L., Schippers, E., & Stams, G. (2021). A Meta-Analysis of the Effectiveness of EMDR and TF-CBT in Reducing Trauma Symptoms and Externalizing Behavior Problems in Adolescents. *International journal of offender therapy and comparative criminology*. <https://doi.org/10.1177%2F0306624X211010290>
- Hoogsteder, L.M., Stams, G.J.J.M., Figge, M., Changoe, K, Horn, van, J.E., Hendriks, J. & Wissink I.B. (2015). A meta-analysis of the effectiveness of individually oriented Cognitive Behavioral Treatment (CBT) for severe aggressive behavior in adolescents. *The Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 26(1), 22-37.
- Hoogsteder, L. M., Stams, G.J.J.M., Schippers, E. E., & Bonnes, D. (2018). Responsive Aggression regulation Therapy (Re-ART): An evaluation study in a Dutch juvenile justice institution in terms of recidivism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(14), 4403-4424.

- Huebner, B. M., DeJong, C., & Cobbina, J. (2010). Women Coming Home: Long-Term Patterns of Recidivism. *Justice Quarterly*, 27(2), 225–254. <https://doi.org/10.1080/07418820902870486>
- James, C., Asscher, J.J., Stams, G.J.J.M., & Van der Laan, P.H. (2016). The effectiveness of aftercare for juvenile and young adult offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(10), 1159-1184.
- James, C., Stams, G. J. J. M., Asscher, J. J., De Roo, A. K., & Van der Laan, P. H. (2013). Aftercare programs for reducing recidivism among juvenile and young adult offenders. A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 33(2), 263-274.
- Janssen, H. J., Eichelsheim, V. I., Deković, M., & Bruinsma, G. J. N. (2015). How is parenting related to adolescent delinquency? A between- and within-person analysis of the mediating role of self-control, delinquent attitudes, peer delinquency, and time spent in criminogenic settings. *European Journal of Criminology*, 13(2), 169–194. <https://doi.org/10.1177/1477370815608881>
- Janssen-de Ruijter, E. A. W., Mulder, E. A., Bongers, I. L., Vermunt, J. K., & van Nieuwenhuizen, C. (2021). One is not the other: Predicting offending after discharge from secure residential care of male adolescents with four risk profiles. *Journal of Criminal Justice*, 72, 101758. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101758>
- Janzing, C., & Kerstens, J. A. M. (2012). *Werken in een therapeutisch milieu: Naar samenhangend behandelen in de GGZ*. Bohn Stafleu van Loghum.
- Kaltiala-Heino, R., & Kahila, K. (2006). Forensic Psychiatric Inpatient Treatment: Creating a Therapeutic Milieu. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 15(2), 459–475. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2005.11.007>
- Kamerbrief 324020 (2021, 5 maart) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/03/05/tk-monitor-inspecties-personele-bezetting-en-veranderde-doelgroep-jji-s-en-scholen>
- Kamerbrief 3522989 (2021, 20 september) <https://www.dji.nl/documenten/kamerstukken/2021/09/20/brief-tweede-kamer-capaciteit-justitiele-jeugdinstellingen>
- Kamerbrief 3613863 (2021, 28 oktober) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/10/28/tk-bijlage-voortgangsbrief-intensief-toezicht-inspecties-jji-s>

- Kamerstuk 28741, nr. 73. (2019, 13 november). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28741-73>
- Keijsers, L. (2015). Parental monitoring and adolescent problem behaviors. *International Journal of Behavioral Development*, 40(3), 271–281. <https://doi.org/10.1177/0165025415592515>
- Keijsers, L., & Poulin, F. (2013). Developmental changes in parent–child communication throughout adolescence. *Developmental Psychology*, 49(12), 2301–2308. <https://doi.org/10.1037/a0032217>
- Killias, M., & Monnet Lukash, A. (2015, september). *The Third International Self-report Study of Delinquency among Juveniles in Switzerland and in Indonesia*. Universiteit of St. Gallen.
https://www.researchgate.net/profile/Anastasiia_Lukash/publication/322765967_The_Third_International_Selfreport_Study_of_Delinquency_among_Juveniles_in_Switzerland_and_in_Indonesia_Report_to_the_Swiss_National_Science_Foundation_Project_100015_1384011_on_the_Survey_conducted_/links/5a6f492d45851517967628f3/The-Third-International-Self-report-Study-of-Delinquency-among-Juveniles-in-Switzerland-and-in-Indonesia-Report-to-the-Swiss-National-Science-Foundation-Project-100015-138401-1-on-the-Survey-conducted.pdf
- Kirk, D. S., & Sampson, R. J. (2012). Juvenile Arrest and Collateral Educational Damage in the Transition to Adulthood. *Sociology of Education*, 86(1), 36–62. <https://doi.org/10.1177/0038040712448862>
- Kruize, A., Renken, C., Kamperman, M. & Sijstra, M. (2020). *Evaluatie Plaatsingsproces Kleinschalige voorzieningen*. Breuer & IntraVal Onderzoek & Advies.
- Kurtz, A. (2002). What works for delinquency? The effectiveness of interventions for teenage offending behaviour. *The Journal of Forensic Psychiatry*, 13(3), 671–692.
<https://doi.org/10.1080/0958518021000019902>
- Lambie, I., & Randell, I. (2013). The impact of incarceration on juvenile offenders. *Clinical Psychology Review*, 33(3), 448–459. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2013.01.007>
- Latimer, J. (2011). Criminalizing Adolescence? Understanding Probation and Probation Violations in the Canadian Youth Criminal Justice System. *Proefschrift University of Ottawa Canada*, 1–182.
<https://doi.org/10.20381/ruor-13316>
- Leipoldt, J. D., & Strijbosch, E. L. L. (2020). Een positief leefklimaat in gezinshuizen en residentiële leefgroepen. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (Reds.), *Uithuisgeplaatste jeugdigen. Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (pp. 109–117). SWP.
- Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: A meta analytic overview. *Victims and Offenders*, 4, 124–47.

- Mackenzie, D. L., & Farrington, D. P. (2015). Preventing future offending of delinquents and offenders: what have we learned from experiments and meta-analyses? *Journal of Experimental Criminology*, 11(4), 565–595. <https://doi.org/10.1007/s11292-015-9244-9>
- Mallion, J. S., Wood, J. L., & Mallion, A. (2020). Systematic review of 'Good Lives' assumptions and interventions. *Aggression and Violent Behavior*, 55(101510), 1–17. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101510>
- Mann, R. E., Webster, S. D., Schofield, C., & Marshall, W. L. (2004). Approach Versus Avoidance Goals in Relapse Prevention with Sexual Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 16(1), 65–75. <https://doi.org/10.1023/b:sebu.0000006285.73534.57>
- Marshall, W. L., & Burton, D. L. (2010). The importance of group processes in offender treatment. *Aggression and Violent Behavior*, 15(2), 141–149. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.008>
- Mears, D. P., & Travis, J. (2004). Youth Development and Reentry. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 2(1), 3–20. <https://doi.org/10.1177/1541204003260044>
- Mitchell, M. M., Spooner, K., Jia, D., & Zhang, Y. (2016). The effect of prison visitation on reentry success: A meta-analysis. *Journal of Criminal Justice*, 47, 74–83.
- Mos, K., & Rigter, H. (2012). Gezinsgericht werken in justitiële jeugdinrichtingen. *Kind & Adolescent Praktijk*, 11(3), 118–124. <https://doi.org/10.1007/s12454-012-0040-7>
- Mourits, E. & Addink, A. (2021) Richting geven aan kleinschalig verblijf. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Mulder, E. A. (2010). *Unraveling serious juvenile delinquency* (1ste editie). Erasmus University Rotterdam.
- Mulder, E., Brand, E., Bullens, R., & van Marle, H. (2010). Risk Factors for Overall Recidivism and Severity of Recidivism in Serious Juvenile Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(1), 118–135. <https://doi.org/10.1177/0306624x09356683>
- Navarro-Pérez, J. J., Viera, M., Calero, J., & Tomás, J. M. (2020). Factors in assessing recidivism risk in young offenders. *Sustainability*, 12(3), 1111. <https://doi.org/10.3390/su12031111>
- Nooteboom, L. A. (2021). *Towards increased understanding of integrated Youth Care: a qualitative evaluation of facilitators and barriers for professionals*. Leiden: Universiteit Leiden.
- Pappas, L.N., Dent, A.L (2021). The 40-year debate: a meta-review on what works for juvenile offenders. *Journal of Experimental Criminology*. <https://doi.org/10.1007/s11292-021-09472-z>

- Peterson-Badali, M., Skilling, T., & Haqanee, Z. (2014). Examining Implementation of Risk Assessment in Case Management for Youth in the Justice System. *Criminal Justice and Behavior*, 42(3), 304–320. <https://doi.org/10.1177/0093854814549595>
- Pooley, K. (2020). What are the characteristics of effective youth offender programs? *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 604, 1–22. <https://web.a.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=08178542&AN=146159462&h=xmXsAJztqicVbTj%2bQEugld%2feN9Vm9cGC330qpAaxtYd2Qs2XqhupgNby%2fXpNBRIoRK3eszR68qVHZ2oFwl4oQw%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3do8178542%26AN%3d146159462>
- Poppens, M. & Meijers, L. (2019). *Screening en diagnostiek: aandachtspunten voor het vervolg* (p. 2).
- Prop, L. J. C., Beerthuizen, M. G. C. J., & van der Laan, A. M. (2021). *Adolescentenstrafrecht*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).
- Roest, J. J. (2020). De therapeutische alliantie met jongeren en ouders na uithuisplaatsing. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (Reds.), *Uithuisgeplaatste jeugdigen. Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs*. (pp. 101–108). SWP.
- Sawyer, A. M., & Borduin, C. M. (2011). Effects of multisystemic therapy through midlife: A 21.9-year follow-up to a randomized clinical trial with serious and violent juvenile offenders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 79(5), 643–652. <https://doi.org/10.1037/a0024862>
- Schaftenaar, P. (2015). *De werkzame elementen van de sociotherapie*. Programmacommissie Kwaliteit Forensische Zorg. https://www.researchgate.net/profile/Petra_Schaftenaar/publication/308994720_De_werkzame_elementen_van_forensische_sociotherapie_eeen_literatuurstudie/links/57fd2a8f08aeea8c97c8790c/De-werkzame-elementen-van-forensische-sociotherapie-eeen-literatuurstudie.pdf
- Schubert, C. A., Mulvey, E. P., Loughran, T. A., & Losoya, S. H. (2011). Perceptions of Institutional Experience and Community Outcomes for Serious Adolescent Offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 39(1), 71–93. <https://doi.org/10.1177/0093854811426710>
- Schwalbe, C. S., Gearing, R. E., MacKenzie, M. J., Brewer, K. B., & Ibrahim, R. (2012). A meta-analysis of experimental studies of diversion programs for juvenile offenders. *Clinical Psychology Review*, 32(1), 26–33. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2011.10.002>

- Serie, C. M., Van Damme, L., Pleysier, S., De Ruiter, C., & Put, J. (2021). The relationship between primary human needs of the Good Lives Model (GLM) and subjective well-being in adolescents: A multi-level meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior, 61*(101651).
- Simons, I., Mulder, E., Breuk, E., Rigter, H., Van Domburgh, L., & Vermeiren, R. (2019). Determinants of parental participation in Family-centered Care in Juvenile Justice Institutions. *Child & Family Social Work, 24*(1), 59–68. <https://doi.org/10.1111/cfs.12581>
- Simons, I., Mulder, E., Breuk, R., Mos, K., Rigter, H., Van Domburgh, L., & Vermeiren, R. (2017). A program of family-centered care for adolescents in short-term stay groups of juvenile justice institutions. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 11*(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0203-2>
- Simons, I., Van Santvoort, F., Broekhoven, L., Blanckstein, A., & Mulder, E. (2020). Het betrekken van ouders als een jeugdige in een gesloten residentiële instelling is geplaatst. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (Reds.), *Uithuisgeplaatste jeugdigen. Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (pp. 136–144). SWP.
- Smith, P., Gendreau, P., & Swartz, K. (2009). Validating the Principles of Effective Intervention: A Systematic Review of the Contributions of Meta-Analysis in the Field of Corrections. *Victims & Offenders, 4*(2), 148–169. <https://doi.org/10.1080/15564880802612581>
- Sonderman, J., Bekken, F. F., Van der Helm, G. H. P., Roest, J. J., Kuiper, C. H. Z., Stams, G. J. J. M., & Van de Mheen, D. (2020). Peer Interactions in Residential Youth Care: A Validation Study of the Peer Interactions in Residential Youth Care (PIRY) Questionnaire. *Residential Treatment for Children & Youth, 1*–22. <https://doi.org/10.1080/0886571x.2020.1787924>
- Souverein, F., Van Dorp, M., De Heide, B., De Hair, K., Van Dijk, J., Van Domburgh, L., Popma, A. & Mulder, E. (2019). *Jaarrapport 2018. Monitor kleinschalige voorziening Amsterdam*. Academische Werkplaats Risicojeugd.
- Spanjaard, H. J. M., Filé, L. F., Noom, M. J., & Buysse, W. (2020, maart). *Achterlopende ontwikkeling. Het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' in de toepassing van het adolescentenstrafrecht*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). <https://repository.tudelft.nl/view/wodc/uuid:f910666d-53c1-4266-8603-b2caca304612>
- Spanjaard H., J.W. Veerman & T.A. van Yperen (2015). De kern van effectieve jeugdhulp. Van erkende interventies naar werkzame elementen. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk, 54*(10), 441-455.

- Sperber, K. G., Latessa, E. J., & Makarios, M. D. (2013). Examining the Interaction between Level of Risk and Dosage of Treatment. *Criminal Justice and Behavior*, 40(3), 338–348.
<https://doi.org/10.1177/0093854812467942>
- Spruit, A., Van der Put, C., Gubbels, J., & Bindels, A. (2017). Age differences in the severity, impact and relative importance of dynamic risk factors for recidivism. *Journal of Criminal Justice*, 50, 69-77.
<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.04.006>
- Stams, G. J., & Van der Helm, P. (2017). What Works in Residential Programs for Aggressive and Violent Youth? *The Wiley Handbook of Violence and Aggression*, 1–12.
<https://doi.org/10.1002/9781119057574.whbva116>
- Suurmond, G., & Van Velthoven, B. C. J. (2008). Werkt gevangenisstraf echt niet? *Justitiële Verkenningen*, 34(2), 27–45. https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/15815/bvv_2008_01.pdf?sequence=1
- Thoburn, J. (2016). Residential care as a permanence option for young people needing longer-term care. *Children and Youth Service Review*, 69, p 18-28. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740916302365>
- Van Alphen, J., Drost, V. & Jongebreur, W. (2015). *Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd. Mogelijke richting: lokaal maatwerk voor de jongere*. Den Haag: Ministerie van Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen.
- Van Dam, L., Blom, D., Esmā, K., Assink, M., Stams, G.-J., Schwartz, S., & Rhodes, J. (2021). Youth initiated mentoring: A meta-analytic study of a hybrid approach to youth mentoring. *Journal of Youth and Adolescence*, 50 (2), 219-230.
- Van der Helm, G. H. P. (2011). *First do no Harm: Living group climate in secure juvenile correctional institutions*. SWP.
- Van der Helm, G. H. P., Kuiper, C. H. Z., & Stams, G. J. J. M. (2018). Group climate and treatment motivation in secure residential and forensic youth care from the perspective of self determination theory. *Children and Youth Services Review*, 93, 339–344.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.07.028>
- Van der Laan, P. H., Slotboom, A., & Stams, G. J. (2010). Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive. In P. J. Van Koppen, H. Merkelbach, M. Jelacic, & J. W. De Keijser (Reds.), *Reizen met mijn Rechter: Psychologie van het recht* (pp. 987–1001). Wolters Kluwer.

- Van der Laan, A.M., & Zeijlmans, K. (2021). *Bijlage 2: Actualisatie adolescentenstrafrecht 2020: Focusgroepsgesprekken met professionals*. In A.M. van der Laan, K. Zeijlmans & M.G.C.J. Beerthuizen (red.), *Evaluatie van het adolescentenstrafrecht: Een multicriteria evaluatie*. Den Haag: WODC. Cahier 2021-6.
- Van der Laan, A. M., Zeijlmans, K., Beerthuizen, M. G. J. C., & Prop, L. J. C. (2021). *Evaluatie van het adolescentenstrafrecht*. Den Haag: WODC. Cahier 2021-6.
- Van der Put, C. E., Deković, M., Stams, G. J. J. M., Van Der Laan, P. H., Hoeve, M., & Van Amelsfort, L. (2010). Changes in Risk Factors during Adolescence. *Criminal Justice and Behavior*, 38(3), 248–262. <https://doi.org/10.1177/0093854810391757>
- Van der Put, C., & Kapteijns, L. (2020). *Normeringsonderzoek instrumenten 2^a en 2^B van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht (LIJ): Definitieve rapportage*. Universiteit van Amsterdam.
- Van Schie, L., Mulder, E., Nijhof, K., Van Domburgh, L., Harder, A., Konijn, C., Kolkman, J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L & Popma, A. (2020). *Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp*. Academische Werkplaats Risicojeugd.
- Van der Stouwe, T., Asscher, J.J., Stams, G.J.J.M., Dekovic, M., & Van der Laan, P.H. (2014). The Effectiveness of Multisystemic Therapy (MST): A Meta-Analysis. *Clinical Psychology Review*, 34 (6), 468-481. doi: 10.1016/j.cpr.2014.06.006
- Van der Vught, I., & De Jong, I. (Reds.). (2005, april). *Verkeerde afslag? Eerdere ervaringen met steun en hulp van civielrechtelijk geplaatste jongeren in de JJI*. Movisie. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publicationattachment/Verkeerde%20Afslag%20%20eindrapport%20%5BMOV-297087-0.3%5D.pdf>
- Ward, T., & Fortune, C. (2013). The Good Lives Model: Aligning Risk Reduction with Promoting Offenders' Personal Goals. *European Journal of Probation*, 5(2), 29–46. <https://doi.org/10.1177/206622031300500203>
- Ward, T., & Stewart, C. A. (2003). The treatment of sex offenders: Risk management and good lives. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(4), 353–360. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.34.4.353>
- Webster, C. D., Hucker, S. J., & Bloom, H. (2002). Transcending the Actuarial Versus Clinical Polemic in Assessing Risk for Violence. *Criminal Justice and Behavior*, 29(5), 659–665. <https://doi.org/10.1177/009385402236736>

- Weijters, G., Verweij, S., Tollenaar, N. & Hill, J. (2019). *Recidive onder justitiabelen in Nederland. Verslag over de periode 2006-2018*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).
- Willis, G. M., & Grace, R. C. (2008). The Quality of Community Reintegration Planning for Child Molesters. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 20(2), 218–240.
<https://doi.org/10.1177/1079063208318005>
- Willis, G. M., & Ward, T. (2011). Striving for a good life: The good lives model applied to released child molesters. *Journal of Sexual Aggression*, 17(3), 290–303. <https://doi.org/10.1080/13552600.2010.505349>
- Wilson, D. B., Olaghere, A., & Kimbrell, C. S. (2017). *Effectiveness of Restorative Justice Principles in Juvenile Justice: A Meta- Analysis*. George Mason University. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/grants/250872.pdf>
- Whittaker, J. K., Del Valle, J. F. & Holmes, L. (2015). *Therapeutical residential care for children and youth developing evidence-based international practice*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Bijlage 1 Uitgangspunten VOM

Algemene uitgangspunten VOM

1. We werken toe naar een betere aansluiting op het gebied van continuïteit van zorg, meer differentiatie
2. in zorg en beveiliging en meer maatwerk.
3. We kunnen flexibeler omgaan met vraag/aanbod.
4. Jongeren worden straks ingeschat op het meest passende zorg- en beveiligingsniveau inclusief een passend dagprogramma.
5. Dit gebeurt op basis van een gerichte screening met onder andere risicotaxatie-instrumenten - risicomangement.
6. Op basis hiervan worden zij geplaatst in een KVJJ dan wel FCJ.
7. Jongeren- en systeembetrokkenheid krijgen een plaats in de FCJ en KV.
8. Aansluiting KVJJ en FCJ op het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ).
9. KVJJ en FCJ zijn onderdeel van een ketenaanpak en zijn een schakel in de keten, er wordt ingezet op transforensische jeugdzorg.
10. Externe en interne expertise wordt ingezet tijdens de ontwikkeling van de jongere.
11. Screening en diagnostiek ten behoeve van strafproces is een keten aanpak/samenwerking.
12. Screening en diagnostiek in de FCJ vindt daarnaast ook plaats bij jongeren die in een FCJ zitten voor een goede inschatting van plaatsing op het juiste zorg- en beveiligingsniveau.

KV

13. Een KVJJ is een plaats waar jeugdigen dichtbij hun eigen leefomgeving verblijven met een laag beveiligingsniveau en waar veel aandacht is voor zorg en dagbesteding.
14. Alle type doelgroepen kunnen in een KVJJ worden geplaatst, mits zij aan de indicatiecriteria voldoen.
15. KVJJ is geen mini JJI of een laagbeveiligde afdeling van een FCJ, dus is een bijpassend kader nodig.
16. In de KVJJ wordt gewerkt met relationele beveiliging.
17. Er wordt gewerkt aan het versterken van de samenwerking met jeugdhulp door de bewegingen naar kleinschaligheid van gesloten jeugdhulp en JJI's te combineren.

FCJ

18. Het FCJ wordt gepositioneerd als een hoogwaardig behandelcentrum voor forensische jeugd. Het FCJ is daarnaast ook onderdeel van een netwerk rond forensische jeugdexpertise en levert daar een bijdrage aan.
19. In het FCJ worden jeugdigen geplaatst op een afdeling met een bepaalde 'begeleidingsintensiteit' en 'beveiligingsniveau' en volgen zij een programma samengesteld op basis van individuele behoeften, waarbij uitdrukkelijk aandacht is voor responsiviteit, kwetsbaarheid, motivatie, verblijfsduur, bejegening en passend dagprogramma.

20. Jongeren komen in een FCJ als zij niet regionaal geplaatst kunnen worden vanwege delictgerelateerde redenen, onderzoeksbelang, zorgproblematiek en/of een hoge(re) beveiligingsnoodzaak.
21. In het FCJ is een integraal en doorlopend dagprogramma (leef, zorg, onderwijs).
22. In het FCJ is er een woonafdeling en een individueel zorgpad.
23. Binnen een FCJ zijn meerdere beveiligingsniveaus, waar op- en afschaling mogelijk is.
24. Het FCJ haalt specialistische zorg ook van buiten en organiseert niet alles intern. Ook brengt een FCJ de expertise naar buiten.
25. Er zijn diverse uitstroommogelijkheden die op maat kunnen worden ingezet vanuit het FCJ (KV, andere zorgplek, begeleid wonen, zelfstandig wonen, thuis).
26. Het Landelijk Specialistische Voorziening (LSV) eindrapport (2018) is richtinggevend, echter wel rekening houdend met de bestaande gebouwen en daarmee kan mogelijk niet de geschetste ideale situatie worden bereikt. Daarom moeten we prioriteren.
27. Er worden prioriteiten gesteld, dus behandelaspecten gaan voor gebouwelijke aanpassingen/wensen.

Bron: Handboek VOM maart 2021

Bijlage 2 Methodologische verantwoording

In de beleidslogica zijn de veronderstellingen die aan de stelselwijziging ten grondslag liggen expliciet gemaakt. Dit betekent dat we de doelen die met stelselwijziging worden beoogd hebben geëxpliciteerd en met welke (kern)elementen (op welke manier) de stelselwijziging de doelen wil bereiken. Door zowel de doelstellingen als de kernelementen te expliciteren en daar vervolgens indicatoren aan te koppelen kan gemeten worden of de stelselwijziging wordt uitgevoerd zoals beoogd en of de doelen worden bereikt. Dit betekent dat de doelen worden geformuleerd die met de stelselwijziging worden beoogd en welke (kern)elementen op welke manier tot de realisatie van die doelen moeten leiden. Voor de doelen en kernelementen worden indicatoren geformuleerd. Door het monitoren van die indicatoren kan zowel de doelrealisatie als de mate waarin de stelselwijziging wordt uitgevoerd zoals beoogd gemeten worden.

Aanpak beleidslogica en opstellen indicatoren

Voor het opstellen van de beleidslogica zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- 🕒 **Deskresearch:** voor de documentanalyse zijn relevante beleidsdocumenten, wetteksten, kamerstukken, projectplannen en voortgangs- en onderzoeksrapportages van de proeftuinen VIV JJ, nieuwsbrieven en interne documenten van het Programma VOM geraadpleegd.
- 🕒 **Literatuuronderzoek:** via Google Scholar hebben wij recente meta-analyses en andere wetenschappelijke publicaties over de effecten van vrijheidsbeneming van justitiële jongeren, effectiviteit van interventies en maatwerk geraadpleegd. Voor de afbakening van het literatuursearch is gezocht op Nederlandse termen, en de Engelse vertaling ervan, en theorieën die in de documenten uit de documentanalyse zijn gehanteerd. De zoektermen die zijn gebruikt – al dan niet in combinatie – zijn: 'RNR-model', 'Risk-needs-responsivity model', 'risk principle', 'needs principle', 'responsivity principle', 'GLM', 'Good lives model', 'what works', 'juveniles', 'delinquency', 'delinquent behavior', 'jeugdcriminaliteit', 'adolescenten', 'jongvolwassenen', 'youth offender programs', 'recidive', 'recidivism', 'JJ', 'kleinschalige voorzieningen', 'gevangenisstraf', 'PIJ', 'hechtenis', 'incarceration', 'detentie', 'detention', 'interventions', 'interventies', 'risk factors', 'risicofactoren', 'beschermende factoren', 'dynamic factors', 'dynamische factoren', 'assessment', 'relationele beveiliging', 'relational security', 'beveiliging', 'security', 'community-based', 'maatwerk', 're-integratie', 'reintegration', 'reentry', 'rehabilitation', 'nazorg', 'aftercare', 'aftercare programs', 'restorative justice', 'herstelgericht', 'parental support', 'ouders', 'systeem', 'parents', 'systeembenadering', 'multisystemic', 'behandeling', 'treatment', 'leefklimaat', 'groepsklimaat', 'group climate', 'residential', 'motivation', 'school', 'education', 'trauma sensitieve behandeling', 'trauma', 'werkalliantie', 'therapeutische alliantie', 'detentieschade', 'damage'. Daarnaast is aanvullende

literatuur aangeleverd door leden van de begeleidingscommissie. Uiteindelijk raadpleegden we 85 wetenschappelijke artikelen.

- 🕒 **Expertpanel:** de conceptbeleidslogica is via een online forum voorgelegd aan een expertpanel bestaande uit tien leden. Zij vertegenwoordigen de volgende organisaties: MinJenV, DJI (2x), OM, Programmteam VOM, Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ), Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), Jeugdreclassering, Beleidsoverleg Nazorg, VNG, de ZM. Uiteindelijk hebben zeven vertegenwoordigers van de ketenpartners deelgenomen aan het panel: vertegenwoordigers van Programmteam VOM, AWRJ, ZM, Beleidsoverleg Nazorg, MinJenV, RvdK en OM. Met het panel is een document met het concept van de beleidslogica gedeeld. De panelleden is gevraagd om aan te geven of de geformuleerde doelen, kernelementen, mechanismen en randvoorwaarden compleet zijn of dat er onderdelen niet tot de beleidslogica behoren of juist ontbreken. De panelleden konden ook elkaars commentaar zien en konden op elkaars suggesties reageren. Na verwerking van het commentaar is de bijgestelde beleidslogica en een voorstel voor indicatoren in een focussessie met het panel besproken. Aan de focussessie namen vertegenwoordigers van Programmteam VOM, AWRJ, ZM, Programmteam Nazorg, MinJenV en RvdK deel. Het OM heeft schriftelijk gereageerd.
- 🕒 **Interviews.** Voor het opstellen van de eerste beleidslogica heeft een interview plaatsgevonden met de voormalig projectleider van VIVJJ, de projectleider van het programmteam VOM en de voorzitter van het beleidsoverleg Nazorg over de doelen van VOM en de kernelementen. Om zicht te krijgen op de stand van zaken van de implementatie van VOM hebben in de looptijd van het onderzoek meerdere gesprekken plaatsgevonden van een respondent van het ondersteuningsteam nazorg, programmaleider VOM en de onderzoekers van de monitor KVJJ en het evaluatieonderzoek FCJ.

Aanpak haalbaarheidsonderzoek

- 🕒 **Interviews:** Om zicht te krijgen op de beschikbaarheid van gegevens in de voorgestelde bronnen over de indicatoren zijn aan de hand van de beleidslogica en het overzicht van de indicatoren interviews gehouden met respondenten bij het WODC, DJI, J&V, RvdK, Beleidsoverleg nazorgtafel en JJI en KVJJ en heeft overleg plaatsgevonden met de onderzoekers die het evaluatieonderzoek FCJ en monitoronderzoek KVJJ uitvoeren (14 respondenten). De respondenten kregen van het overzicht toegestuurd van de indicatoren en de beschrijving van de beleidslogica. In de interviews zijn we de indicatoren langs gelopen met de vraag of deze via de voorgestelde bron – waar de respondent ervaring mee had – kon worden gemeten. Vervolgens is indien nodig de formulering van de indicatoren aangepast. De indicatoren die beschikbaar zijn in JVS en het LIJ van de RvdK zijn vervolgens opgevraagd (zie hieronder). Het dossieronderzoek naar de perspectiefplannen is op basis van de gesprekken ingericht.
- 🕒 Voor het opvragen van de gegevens uit JVS en KBPS en het dossieronderzoek hebben we een PIA opgesteld.

- Daarnaast zijn er interviews gehouden over de stand van zaken met zicht te krijgen op de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van de stelselwijziging heeft zijn interviews gevoerd met de programmaleider VOM, de voorzitter van het beleidsoverleg nazorg, een lid ondersteuningsteam nazorg en de projectleider van de verkenning vrijheidsbeneming justitiële jeugd, de onderzoekers van het evaluatieonderzoek van de pilots in de JJI's en de monitor KVJJ's. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met een vertegenwoordiging van JJI's en KVJJ, onderzoekers van het WODC, en datamanagers van de RvdK en DJI over de indicatoren en beschikbare data.
- Registratiegegevens JVS:** Op macroniveau zijn de kerncijfers aangeleverd voor jongeren die in de eerste en tweede helft van 2020 zijn ingestroomd in een JJI en een KVJJ. Op microniveau is een extractie gemaakt van de volgende gegevens:

 - strafrechtketennummer (SKN nummer);
 - geboortedatum;
 - datum van instroom;
 - JJI/KVJJ van instroom;
 - bestemming instroom;
 - verblijfstitel bij instroom;
 - datum uitstroom;
 - verblijfstitel bij uitstroom;
 - JJI/KVJJ van uitstroom;
 - bestemming uitstroom;
 - aantal overplaatsingen tussen bestemmingen;
 - aantal overplaatsingen tussen JJI's en tussen JJI/KVJJ of omgekeerd.
- LIJ gegevens RvdK.** De extractie uit JVS van jongeren die in de tweede helft van 2020 zijn ingestroomd in de JJI of een KVJJ is op basis van SKN- een koppeling gemaakt met de gegevens uit LIJ die via het systeem van de RvdK ontsloten kunnen worden. Het bestand uit JVS bevatte 795 jongeren. Na ontdebelling (drie jongeren kwamen twee keer voor in het bestand) zijn de gegevens van 792 jongeren gekoppeld aan de gegevens uit het LIJ. Er is daarbij gezocht naar een afname van de Ritax A of B voor of na de opnamedatum in de JJI of KVJJ. De domeinscores uit het LIJ zijn in de extractie opgenomen. Voor 383 jongeren was een Ritax uit het LIJ beschikbaar rond de periode van instroom. Vervolgens zijn de scores op de Ritax geanalyseerd met behulp van SPSS.
- Dossieronderzoek:** Om te toetsen of in de dossiers/perspectiefplannen en/of plan van aanpak van de KVJJ's informatie beschikbaar is over de indicatoren is een steekproef getrokken van jongeren die het laatste half jaar van 2020 zijn ingestroomd in een JJI of KVJJ. Per JJI zijn 5 tot 7 jongeren in de steekproef opgenomen. De totale steekproef betrof 33 jongeren. Er is gekeken naar een spreiding tussen verblijfstitel en verblijfsduur. De steekproef is gebaseerd op het bestand met microgegevens uit Jeugdvolgsysteem (JVS). Dit bestand is op 6 juni geëxtraheerd. In het bestand is aangegeven welke jongeren op dat moment nog in detentie verbleven. In dit bestand zijn dus geen jongeren opgenomen die langer dan een jaar in de JJI's verblijven. Voor de jongeren in JJI's die nog in de JJI

verbleven zijn digitaal de perspectiefplannen geanalyseerd. Voor de jongeren die reeds zijn uitgestroomd zijn de perspectiefplannen uit het archief gehaald en geanalyseerd. De instroom in de KVJJ Zuid was in 2020 beperkt. Daar zijn twee dossiers opgevraagd. In de KVJJ Amsterdam was het niet haalbaar om de dossiers te onderzoeken. De resultaten van de monitor van de KVJJ Amsterdam zijn gebruikt voor de haalbaarheidstoets van deze KVJJ.

Bijlage 3 Referentielijst beleidslogica

- Academische Werkplaats Risicojeugd. (2018). Eindrapport Monitor Proeftuinen Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/07/11/tk-bijlage-1-eindrapport-monitor-proeftuinen-verkenning-invulling-vrijheidsbeneming-justitiele-jeugd>
- Academische Werkplaats Risicojeugd. (2019). *Jaarrapport 2018 Monitor Kleinschalige Voorziening Amsterdam*. Geraadpleegd van <http://awrj.nl/wp-content/uploads/2019/06/Jaarrapport-2018-Monitor-KV-Amsterdam-AWRJ.pdf>
- Beleidsgroep nazorg jeugd (2020). *Handreiking ten behoeve van de invulling van werkafspraken van justitiële organisaties en gemeenten*. Update oktober 2020
- Dekker, S. (2019, 13 november). *Kamerstuk 28741, nr. 73*. Geraadpleegd van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28741-73.html>
- Dienst Justitiële Inrichtingen. (2018). *Eindrapport Landelijk Specialistische Voorziening*.
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2020). *Informatieblad Kleinschalige Voorziening vrijheidsbeneming justitiële jeugd Versie maart 2020* - Geraadpleegd van https://www.google.com/search?q=Informatieblad+Kleinschalige+Voorziening+vrijheidsbeneming+justiti%C3%ABle+jeugd+Versie+maart+2020&rlz=1C1GCEU_nlNL872NL872&oq=Informatieblad+Kleinschalige+Voorziening+vrijheidsbeneming+justiti%C3%ABle+jeugd+Versie+maart+2020&aqs=chrome..69j57.655j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8#
- Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen (2018). *Eindrapport VIV JJ*. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2018/07/11/tk-bijlage-2-eindrapport-viv-jj/tk-bijlage-2-eindrapport-viv-jj.pdf>
- [Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinstellingen \(april 2020\). *Handboek Vrijheidsbeneming Op Maat jeugd*.](#)
- Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinstellingen (maart 2021). *Handboek Vrijheidsbeneming Op Maat Jeugd*

Bijlage 4 Randvoorwaarden voor implementatie en monitoring

Voor de implementatie en de werkzaamheid van de kernelementen zijn verschillende randvoorwaarden van belang. Deze zijn door leden van het expertpanel genoemd en in de documenten over VOM. Ze vormen geen onderdeel van de monitor. Zij zijn wel randvoorwaarden voor de werkzaamheid van de kernelementen. En kunnen verklaringen zijn waarom kernelementen niet worden toegepast zoals beoogd. Deze randvoorwaarden kunnen verklaren waarom bepaalde mechanismen (nog) niet werken of nog niet leiden tot de doelrealisatie. Om die reden hebben ze we hier opgenomen. Ze kunnen worden gebruikt bij een procesevaluatie.

Wet- en regelgeving

- 🕒 De wet- en regelgeving omtrent de stelselwijziging dient voor uitvoerders helder te zijn.
- 🕒 Er dienen duidelijke kaders voor gegevensuitwisseling en privacy geformuleerd en vastgelegd te zijn.

Financiering

- 🕒 Er dienen afspraken gemaakt te worden over financiering van de trajecten van de jongeren, met name wat betreft de periode vóór (in geval van schorsing) en na verblijf in een KVJJ of FCJ.

Informatiedeling

- 🕒 Er dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt tussen de betrokken ketenpartners over hoe informatie in het integraal plan wordt gerapporteerd en hoe onderling informatie wordt gedeeld.
- 🕒 Het integraal plan van aanpak dient ook tijdens zittingen op de rechtbank gedeeld te worden, ten behoeve van de beslissing om de vrijheidsbeneming te verlengen of over te gaan tot schorsing.
- 🕒 Het dient helder te zijn waar informatie vandaan komt en in hoeverre informatie geaccordeerd is door de jongere (en eventueel door het netwerk). Dit vraagt om een veilige overdracht van informatie, ondersteund door veilige ICT-systemen.
- 🕒 De verschillende informatiesystemen die door de verschillende ketenpartners worden gebruikt sluiten op elkaar aan.
- 🕒 Het integraal plan en de afspraken dienen overzichtelijk en inzichtelijk gemaakt te zijn voor de jongeren en het netwerk in een tastbaar document.

Om doorlopende zorg te kunnen bieden en informatie uit te wisselen om alle betrokken professionals op de hoogte te stellen en te houden over de voortgang van de jongere, is een systeem nodig waartoe alle partijen toegang hebben en waarin informatie over de jongere is gedocumenteerd.

Rolverdeling

- ⦿ Betrokken ketenpartners (RvdK, (jeugd)reclassering, gemeenten, jeugdhulpaanbieders en JJI/KVJJ) dienen op de hoogte te zijn van elkaars werkwijze, rol en de bestaande processen. De afspraken dienen organisatie-breed geïmplementeerd te worden, zodat processen niet afhankelijk zijn van individuen.
- ⦿ De rollen van professionals die betrokken zijn bij de zorg, begeleiding en dagbesteding van de jongere dienen eveneens helder te zijn voor de jongere en het systeem.
- ⦿ Er dient overzicht te zijn van het zorgaanbod in de regio. Wachtlijsten en inkoopcontracten mogen geen belemmering vormen voor de uitvoering van het traject van een jongere.

Communicatie

- ⦿ De communicatie tussen professionals dient helder en efficiënt te verlopen.
- ⦿ Het contact tussen jongeren en professionals dient tijdens en na verblijf persoonlijk en laagdrempelig te zijn.
- ⦿ De leefregels in de KVJJ en FCJ dienen duidelijk te zijn voor alle jongeren.
- ⦿ Om draagvlak onder buurtbewoners te creëren, dient er doorlopend contact te zijn tussen de KVJJ en de buurt/woonwijk waarin de KVJJ ligt. Dit contact verloopt via de gemeenten.

Personeel

- ⦿ Om maatwerk te kunnen bieden, moeten pedagogische medewerkers goed zijn ingewerkt, flexibel kunnen schakelen in hun benadering tussen jongeren, en tegelijkertijd één lijn kunnen trekken met elkaar en de afspraken die gelden. Professionals dienen te werken vanuit het zoeken naar aansluiting met de jongeren en niet vanuit repressie. Dit vraagt om personeel dat professioneel, deskundig en voldoende toegerust is om met deze verschillende doelgroepen te werken.
- ⦿ Pedagogische medewerkers dienen methodisch en systematisch te kunnen werken en opvattingen over de werkwijze en het leefklimaat dienen expliciet overeen te komen tussen medewerkers.
- ⦿ De methodische en procesmatige werkwijze dient helder en concreet te zijn uitgewerkt en door alle medewerkers te worden gedragen. Medewerkers onderling moeten zich vrij voelen zaken bespreekbaar te maken en elkaar aan te spreken op gedrag en houding.
- ⦿ Om beveiliging op maat te kunnen bieden dienen technische voorzieningen toereikend te zijn om jongeren meer of minder vrijheden in de instelling te kunnen bieden.

Technische voorzieningen

- ⦿ Er dienen voorzieningen getroffen te worden om jongeren te voorzien van hetgeen zij nodig hebben. Hierbij valt te denken aan het organiseren van digitaal onderwijs voor jongeren in een FCJ.
- Veilige ICT-voorzieningen dienen geregeld te worden ten behoeve van de veilige en efficiënte overdracht van informatie.

Tabel B4.1 Aantal jongeren dat in de eerste en tweede helft van 2020 is uitgestroomd naar verblijfstitel uitgesplitst naar KVJJ en JJI

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	153	167	320
Jeugddetentie	24	29	53
PIJ	3	8	11
Preventief	126	130	256
De Hunnerberg	166	120	286
Jeugddetentie	30	30	60
Overig		1	1
PIJ	7	1	8
Preventief	129	88	217
Den Hey-Acker	158	162	320
AMV	1	31	1
Jeugddetentie	33		64
PIJ	7	3	10
Preventief	117	128	245
Forensisch Centrum Teylingereind	218	188	406
Jeugddetentie	38	29	67
Overig		2	2
PIJ	5	4	9
Preventief	175	153	328
Intermetzo	80	58	138
Jeugddetentie	12	14	26
Overig	1		1
PIJ	4	8	12
Preventief	63	36	99
Juvaïd	70	56	126
Jeugddetentie	13	13	26
Preventief	57	43	100
KVJJ Amsterdam	21	24	45
Jeugddetentie		1	1
Preventief	21	23	44
KVJJ Zuid		4	4
Jeugddetentie		1	1
Preventief		3	3
Eindtotaal	866	779	1645

Tabel B4.2 Aantal jongeren dat in de eerste en tweede helft van 2020 is ingestroomd in een JJI/KV uitgesplitst naar KVJJ en JJI en leeftijdscategorie (12/13 jaar, 14/15 jaar, 16/17 jaar, 18 en ouder)

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	158	172	330
12/13 jaar	5	5	10
14/15 jaar	40	25	65
16/17 jaar	67	78	145
18 jaar & ouder	46	64	110
De Hunnerberg	172	121	293
12/13 jaar	2	2	4
14/15 jaar	27	13	40
16/17 jaar	76	52	128
18 jaar & ouder	67	54	121
Den Hey-Acker	153	156	309
12/13 jaar	2	4	6
14/15 jaar	23	30	53
16/17 jaar	76	73	149
18 jaar & ouder	52	49	101
Forensisch Centrum Teylingereind	205	204	409
12/13 jaar	2		2
14/15 jaar	27	27	54
16/17 jaar	101	90	191
18 jaar & ouder	75	87	162
Intermetzo	69	41	110
12/13 jaar		1	1
14/15 jaar	9	4	13
16/17 jaar	32	22	54
18 jaar & ouder	28	14	42
Juvaïd	93	72	165
12/13 jaar	1		1
14/15 jaar	13	9	22
16/17 jaar	41	26	67
18 jaar & ouder	38	37	75
KVJJ Amsterdam	14	27	41
12/13 jaar			
14/15 jaar	6	11	17
16/17 jaar	8	14	22
18 jaar & ouder		2	2
KVJJ Zuid (Via Het Keerpunt)		2	2
12/13 jaar			
14/15 jaar		1	1
16/17 jaar			
18 jaar & ouder		1	1
Eindtotaal	864	795	1659

Bijlage 5 Uitkomsten dossieronderzoek JJI

Het dossieronderzoek heeft plaatsgevonden in de weken tussen 16 juni 2021 en 16 juli 2021 en is door onderzoekers Nynke Piepers en Maud Pluijm uitgevoerd.

Bij een steekproef van 33 jongeren die in de tweede helft van 2020 zijn ingestroomd zijn uit vijf JJI's de perspectiefplannen onderzocht.

Indicator	Toelichting
PvA in detentieperiode steekproef (n=33)	Bij 13 jeugdigen staat er één perspectiefplan (PP) in het dossier. Bij 12 jeugdigen is dit 2 keer en bij 2 jeugdigen 3 keer. In vijf gevallen staat er geen PP in het dossier. Bij één jeugdige staat wel een PP, maar deze betreft een eerdere detentieperiode dan de detentieperiode van de steekproef. Bij zes jongeren ontbreekt dus een PP.
Datum vaststelling pp (n=27)	Bij alle 27 jeugdigen staat de datum van vaststelling van het PP op de voorpagina van het plan.
Risicofactoren (n=27)	<p>De risicofactoren worden zeer divers beschreven. In sommige gevallen worden de risicofactoren concreet genoemd en onder elkaar op een rij gezet. In andere gevallen hebben de onderzoekers de risicofactoren zelf geïnterpreteerd. Deze zijn dan afgeleid uit de tekst onder de kopjes 'Achtergrond en geschiedenis van de jeugdige' en/of 'Persoonlijkheidsonderzoek, diagnostische gegevens en DSM classificatie'.</p> <p>In de eerste PP's zijn de risicofactoren in 16 gevallen zelf geïnterpreteerd. Bij 11 PP's werden de factoren concreet genoemd.</p> <p>Bij de tweede PP's zijn de risicofactoren in 2 dossiers zelf geïnterpreteerd en in 12 dossiers werden ze concreet genoemd.</p> <p>In de twee gevallen dat er sprake was van een derde PP konden de risicofactoren één keer zelf geïnterpreteerd worden en werden ze één keer concreet genoemd.</p>
Beschermende factoren (n=27)	<p>Net als bij de risicofactoren zijn de beschermende factoren zeer divers beschreven. In sommige gevallen worden de factoren concreet genoemd en onder elkaar op een rij gezet. In andere gevallen hebben de onderzoekers de beschermende factoren zelf geïnterpreteerd. Deze zijn dan afgeleid uit de tekst onder de kopjes 'Achtergrond en geschiedenis van de jeugdige' en/of 'Persoonlijkheidsonderzoek, diagnostische gegevens en DSM classificatie'.</p> <p>In de eerste PP's zijn de beschermende factoren in 12 gevallen zelf geïnterpreteerd. Bij 7 PP's werden de factoren concreet genoemd. In 9 gevallen zijn geen beschermende factoren naar voren gekomen.</p> <p>Bij de tweede PP's zijn de beschermende factoren in 8 dossiers zelf geïnterpreteerd en in 6 dossiers werden ze concreet genoemd.</p> <p>In de twee gevallen dat er sprake was van een derde PP zijn de beschermende factoren zelf geïnterpreteerd.</p>
Doelen PP (n=27)	<p>In alle 27 PP's staan in Deel 4 concrete doelen genoemd, onder elkaar genummerd. Over het algemeen zijn deze doelen gespecificeerd op de jongere zelf, in sommige gevallen zijn het algemene doelen die bij meerdere jongeren worden genoemd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. x houdt zich aan de regels en afspraken op de groep. 2. x neemt deel aan het dagprogramma 3. x neemt deel aan het dagprogramma 4. x werkt aan het instroomprofiel van Youturn. <p>In vervolgperspectiefplannen worden nieuwe doelen opgesteld of de doelen van PP1 worden herhaald wanneer ze niet zijn behaald.</p>

Acties gekoppeld aan doelen (n=27)	Achter elk doel staat beschreven wat daarvoor nodig is. Dit staat in alle 27 PP's. In vervolgperspectiefplannen worden de acties die horen bij de doelen van PP1 opnieuw genoemd wanneer de doelen niet zijn behaald of er worden nieuwe doelen, inclusief acties, opgesteld.
PP gericht op risico/beschermende factoren	<p>Om te weten of een PP is gericht op de risico-/beschermende factoren is gekeken in hoeverre de doelen en acties in het PP gericht zijn op de risico-/beschermende factoren. Slechts in een aantal gevallen wordt concreet benoemd dat een doel (en acties) bijdraagt aan een risicofactor. Voor het grootste deel is het de interpretatie van de onderzoekers geweest of een doel aansluit bij een risico-/beschermende factor.</p> <p>In de eerste PP's sluiten 15 van de 27 plannen aan bij de risico en/of beschermende factoren. Bij de tweede PP's zijn dat 12 van de 14. De twee jeugdigen met een derde PP' hebben een PP die gericht is op de risico en/of beschermende factoren.</p>
Visie jongeren opgenomen	<p>In Deel 5 van het PP wordt het perspectief van de jongere op het PP besproken. In het eerst PP wordt vaak vermeld dat de visie van de jongeren (nog) niet is opgenomen (in 16 van de 27 PP's). Van de elf keer waarin wel de visie van de jongere is opgenomen, is dat in acht gevallen erg beperkt. Hier staat vaak genoemd dat het PP met de jongere is besproken en dat die bespreking heeft geleid tot bijstelling van doelen en acties, maar daar staat niet concreet wat de jongere van het PP vindt en hoe hij zelf vindt dat het gaat.</p> <p>In de tweede PP's is in vier van de veertien gevallen de visie van de jongere meegenomen. In zeven gevallen is de visie slechts beperkt meegenomen en in vier plannen helemaal niet.</p> <p>Als laatste is in één van de twee derde PP's wel de visie opgenomen, maar in het plan van de andere jeugdige niet.</p>
Visie netwerk/systeem opgenomen	<p>In Deel 5 wordt ook het perspectief van het netwerk/systeem opgenomen. Hierbij gaat het om de ouders/verzorgers van de jeugdige, in geen van de dossiers zijn anderen dan ouders/verzorgers meegenomen.</p> <p>In 19 eerste PP's is niet de visie van het netwerk meegenomen. In de overige acht gevallen is dat (zeer) beperkt geweest. Bij de tweede PP's is in één plan wel de visie meegenomen, maar in negen gevallen niet en vier gevallen (zeer) beperkt. In de twee derde PP's zijn in beide gevallen niet de visie van de ouders meegenomen.</p> <p>Als de visie wel is opgenomen, dan blijkt dat uit het feit dat het PP is besproken met familieleden en dat familieleden hebben aangegeven zich in de aanpak te kunnen vinden.</p>
Aantal updates sinds instroom	<p>In 13 van de 27 dossiers hebben geen updates van het PP sinds instroom plaatsgevonden. In 11 gevallen is er één update geweest, in twee gevallen zijn er twee updates geweest en bij één dossier zijn er drie updates geweest.</p> <p>Deze updates kunnen een nieuw PP betreffen, maar ook een update van het huidige PP waarin enkel een aantal kleine aanpassingen zijn gemaakt.</p>
Hulpverlening/zorg bij instroom	<p>Informatie over hulpverlening staat soms vermeld onder Verloop eerdere hulpverlening en interventies', soms staat dit ergens los in de tekst. Wanneer hulpverlening wordt genoemd, is het ook niet altijd duidelijk of dit nog liep toen jeugdige in detentie ging of dat deze al was afgelopen.</p> <p>In 15 PP's staat iets vermeld over hulpverlening of zorg. In 7 gevallen is dit onduidelijk en in 4 gevallen is niets ingevuld.</p> <p>Voorbeelden van hulpverlening/zorg zijn jeugdbescherming, begeleid wonen, de Waag en multisysteemtherapie.</p>

Hulpverlening/zorg voortgezet tijdens verblijf	Er wordt weinig vermeld over hulpverlening/zorg dat is voortgezet tijdens verblijf. Slechts in 4 dossiers staat hier iets over. In één geval staat er niets, in vier gevallen is niets ingevuld en in 18 gevallen is het onduidelijk. Heel af en toe staat er iets vermeldt, zoals 'Mogelijk doorzetting MST', maar dan staan er geen concrete acties bij.
Hulpverlening bij instroom, voortgezet tijdens en na verblijf	Er wordt weinig vermeld over hulpverlening/zorg dat is voortgezet tijdens en na verblijf. In twee dossiers staat daar iets over vermeld, daarbij ging het over of het nog mogelijk was dat jeugdige zijn beschermd wonen wel/niet plek zou behouden na detentie. In vijf dossiers is het onduidelijk en bij 19 dossiers is er niets ingevuld.
Hulpverlening geïndiceerd én opgestart tijdens verblijf	<p>Informatie over hulpverlening geïndiceerd en opgestart tijdens verblijf staat vermeld onder Deel 4: 'Afspraken en te ondernemen acties' > 'Gedrags-, GGZ en overige interventies en behandelmodules'. Ook kan dit worden gehaald uit de (voortgang) doelen.</p> <p>Alle jongeren krijgen Youturn, het standaard programma dat in jeugddetentie wordt gegeven. Bij twee jeugdige staat vermeld dat zij ook aanvullende modules hebben, genaamd TOPs!</p> <p>Voorbeelden van hulpverlening: Leren van Delict, Brains4Use, CGT, ART, muziektherapie, Dutch Cell Dogs, ondersteunende gesprekken</p>
Hulpverlening gestart tijdens verblijf, voortgezet na verblijf	In geen van de PPs staat iets geschreven over in hoeverre gestarte hulpverlening tijdens verblijf wordt voortgezet na verblijf.
Hulpverlening na verblijf (niet gestart tijdens vrijheidsbeneming)	Er staat in bijna geen van de PPs iets over hulpverlening na verblijf.
Risicotaxatie	<p>Verschillende risicotaxatie instrumenten komen naar voren in de PP's. Risicotaxatie van RvdK wordt benoemd onder een aparte kop.</p> <p>In het eerste PP staat onder het onderdeel 'Screening bij opname en overige informatie' een aantal risicotaxaties vermeld.</p> <p>In het tweede PP staat in deel 3: 'Analyse en perspectief > Instrumenten' de instrumenten die nog verder zijn afgenomen. Hier staat meestal de SAVRY vermeld. Bij 15 jeugdigen is een MAYSI-2 afgenomen. Ook is een SAVRY in 15 gevallen afgenomen. De SAPROF is bij 5 jeugdigen afgenomen, de SDQ 8 keer, SCIL 2 keer en SMA 3 keer. Ook komt in 10 dossiers een recente Pro Justitia rapportage naar voren. In 3 dossiers staat geen risicotaxatie vermeld.</p>
RISC in geval bij meerderjarigen ten tijde van plegen	In geen van de perspectiefplannen is vermeld dat een RISC is afgenomen.
Indien nog niet afgestraft: hulpverlening geïndiceerd ten behoeve van nazorg?	<p>In 2 PP's staat vermeld dat een begeleide woonvoorziening is geregeld. Daarnaast staat in 1 PP dat contact is gelegd met jongerencoach voor STP (scholings- en trainingsprogramma na PIJ-maatregel).</p> <p>In de rest van de dossiers staat niets vermeld over hulpverlening geïndiceerd ten behoeve van nazorg indien nog niet afgestraft.</p>
Vooruitgang risicofactoren tijdens vrijheidsbeneming	<p>In dossiers waar 1 PP beschikbaar is, wordt niets gezegd over de vooruitgang van risicofactoren tijdens vrijheidsbeneming. Er wordt alleen gesproken over het gedrag op de groep, maar niet hoe dit zich verhoudt tot risico- en beschermende factoren.</p> <p>In vier PP's wordt gesproken over vooruitgang, voornamelijk m.b.t. agressie en houding.</p> <p>In de andere gevallen wordt hier niets over vermeld.</p>

Doelrealisatie	In alle tweede PP's staat vermeld in hoeverre de doelen uit het eerste PP behaald zijn. Dit staat onder het kopje 'Evaluatie doelen en perspectief uit vorig perspectiefplan'.
Dagbesteding	Dagbesteding wordt bijna in elk PP genoemd. Dit kan in verschillende onderdelen terug van het plan terugkomen. Dagbesteding voor werk wordt onder 'Achtergrond en geschiedenis van de jeugdige' > 'Vrijtijdsbesteding/vrienden/werk' genoemd. Ook onder 'Resocialisatie' en 'Functioneren in onderwijs' staat vaak iets vermeld over dagbesteding voor/tijdens detentie.
Vrijtijdsbesteding	Vrijtijdsbesteding wordt ook in (bijna) elk PP genoemd. Dit komt op dezelfde plekken terug als dagbesteding. Ook hier wordt vaak vrijtijdsbesteding voor en tijdens detentie genoemd.
Procesdiagnostiek	Voor procesdiagnostiek is gekeken naar het kopje 'Aandachtspunten t.b.v. bejegening van de jeugdige'. In een aantal gevallen betreft dit algemene aandachtspunten, in sommige gevallen worden hier punten specifiek voor deze jongere genoemd. In het tweede PP wordt onder hetzelfde kopje gekeken in hoeverre de aandachtspunten van PP ₁ hebben gewerkt en nog steeds van toepassing zijn.

Bijlage 6 Kerncijfers eerste meting

Tabel B6.1 Aantal jongeren dat in de eerste en tweede helft van 2020 is ingestroomd – uitgesplitst naar KVKJJ en JJI

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	158	172	330
De Hunnerberg	172	121	293
Den Hey-Acker	153	156	309
Forensisch Centrum Teylingereind	205	204	409
Intermetzo	69	41	110
Juvoid	93	72	165
KVJJ Amsterdam	14	27	41
KVJJ Zuid		2	2
Eindtotaal	864	795	1659

Bron: JVS

Tabel B6.2 Aantal jongeren dat in de eerste en tweede helft van 2020 is uitgestroomd uit een JJI – uitgesplitst uit een JJI

JJI/KVJJ	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	153	167	320
De Hunnerberg	166	120	286
Den Hey-Acker	158	162	320
Forensisch Centrum Teylingereind	218	188	406
Intermetzo	80	58	138
Juvoid	70	56	126
KVJJ Amsterdam	21	24	45
KVJJ Zuid		4	4
Eindtotaal	866	779	1645

Bron: JVS

Tabel B6.3 Aantal ingestroomde jongeren in 1^e en 2^e helft 2020 uitgesplitst naar bestemming binnen JJI (enkel bestemmingen of bestemmingen per JJI)

bestemming binnen JJI	1e helft 2020	2e helft 2020	2020 totaal
De Hartelborgt	158	172	330
FOBA	1	4	5
Regulier Kort	157	165	322
regulier Lang		3	3
De Hunnerberg	172	121	293
Kort regulier Meisjes	30	21	51
Regulier Kort	121	97	218
regulier Lang	20	3	23
regulier Lang Meisjes	1		1
Den Hey-Acker	153	156	309
LVB VIC		1	1
Regulier Kort	153	155	308
Forensisch Centrum Teylingereind	205	204	409
Forensische observatie	4	11	15
Regulier Kort	201	192	393
regulier Lang		1	1
Intermetzo	69	41	110
ITA	1	1	2
LVB	1	1	2
Regulier Kort	60	39	99
regulier Lang	7		7
Juvaïd	93	72	165
Regulier Kort	80	72	152
regulier Lang	13		13
KVJJ Amsterdam	14	27	41
Regulier Kort	14	27	41
KVJJ Zuid (Via Het Keerpunt)		2	2
Regulier Kort		2	2
Eindtotaal	864	795	1659

Bijlage 7 Samenstelling begeleidingscommissie

De heer prof. Dr. G.J.J.M. Stams, Universiteit van Amsterdam Faculteit der Maatschappij en Gedragwetenschappen (voorzitter)

Mevrouw Dr. J.M.H. Bosker, Hogeschool Utrecht

Mevrouw Drs. E.M.H. van Dijk, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Mevrouw Dr. L. van Domburgh, Ihub

Mevrouw A. Veen, ministerie van JenV, Justitie en Veiligheid, directie Jeugd, Familie en Aanpak criminaliteitsfenomenen

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oever in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.